

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KARARLARININ
TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE ETİK İLKE
UYGULAMALARININ YAYGINLAŞTIRILMASI
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

MESUT KILIÇ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF.DR. ERHAN ÖRSELLİ**

KONYA-2023

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mesut Kılıç		
	Numarası	19810402053		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	✓	
		Doktora		
Tezin Adı	Kamu Denetçiliği Kurumu Kararlarının Türk Kamu Yönetiminde Etik İlke Uygulamalarının Yaygınlaştırılması Üzerindeki Etkileri			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
İmzası

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Mesut Kılıç		
	Numarası	19810402053		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	✓	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Erhan Örselli		
Tezin Adı	Kamu Denetçiliği Kurumu Kararlarının Türk Kamu Yönetiminde Etik İlke Uygulamalarının Yaygınlaştırılması Üzerindeki Etkileri			

İnsanın eylem ve davranışlarını belirlenmiş evrensel standartlar içerisinde kalmasını ve uygulanmasını sağlayan etik, değişim olgusunun tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkmasıyla kendisini kamu yönetimi içerisinde göstermeye başlamıştır. Değişim olgusunun tarihsel süreç içerisinde görülmeye başlamasıyla birçok kurum kavram ve olgunun değişimine yol açan kavram Kamu Yönetiminin de değişimine sebep olmuştur. Kamu Yönetimi geleneksel yapısından çıkarak yeni kamu yönetimi anlayışıyla kendisini göstermiştir. Yeni Kamu Yönetimi anlayışının gelişmeye başlamasıyla sistem içerisinde eksiklikler belirlenmiş ve sistemin eksik olan yönlerindeki kusurlar giderilmeye çalışılmıştır. Kamu Denetçiliği Kurumunun dönem içerisinde sistemde görülmesi de denetim mekanizmasının yetersizliğinden ve halkı koruyan bir mekanizmanın olmayışından kaynaklanmaktadır. Sistem içerisinde direkt halkı muhatap alarak halkın haklarını gözetildiği bir mekanizmanın olmayışı kamu denetçiliği kurumunun ortaya çıkmasını sağlamıştır. Belli ihtiyaçlar doğrultusunda sisteme girerek Kamu Denetçiliği Kurumunun sistem içerisinde yaşanan veya ortaya çıkan hukuka aykırı işlemleri giderme yönünde almış olduğu kararlar Kamu Denetçiliği Kurumuna olan güveni artırmıştır. Kamu Denetçiliği Kurumunun vermiş olduğu kararlarda etik ilkeleri benimseyerek ve iyi yönetim ilkelerini benimseyerek karar alıyor olmuş olması hem kamu yönetimi içerisinde hukuka aykırı işlemlerin önüne geçilerek hakkaniyete uygun düşmeyen durumlar ortadan kaldırılmış hem de etik ilkelerin ve iyi yönetim ilkelerinin kamu kurum ve kuruluşlarında benimsenilmesini ve kullanımını yaygınlaştırılmasını sağlamıştır.

ABSTRACT

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Mesut Kılıç		
	Student Number	19810402053		
	Department	Political Science and Public Administration		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	✓	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Erhan Örselli		
Title of the Thesis/Dissertation	The Effects of the Decisions of the Ombudsman Institution on the Dissemination of Ethical Principle Practices in Turkish Public Administration			

Ethics, which provides people's actions and behaviors remain within the determined universal standards and to be implemented, started to show itself in public administration with the emergence of the phenomenon of change in the historical process. As the phenomenon of change began to be seen in the historical process, the concept that led to the change of many institutions, concepts and phenomena also caused the change of the Public Administration. Public Administration showed itself with the new Public Administration perspective by abandoning its traditional practice. With the development of the New Public Administration perspective, deficiencies in the system were determined and the deficiencies in the missing aspects of the system were tried to be eliminated. That the Ombudsman Institution was seen in the system during the period is due to the inadequacy of the inspection mechanism and the lack of a mechanism to protect the public. The absence of a mechanism in the system that directly addresses the public and observes the rights of the people has led to the emergence of the Ombudsman institution. By entering the system in line with certain needs, the decisions taken by the Ombudsman Institution to eliminate unlawful transactions experienced or emerged within the system have increased the confidence in the Ombudsman Institution. The fact that the Ombudsman Institution has taken decisions by adopting ethical principles and adopting good management principles in its decisions has both prevented unlawful transactions in the public administration and eliminated the situations that do not comply with equity, and also ensured the adoption and use of

ABSTRACT

ethical principles and good management principles in public institutions and organizations.

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	1
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM KAMU YÖNETİMİNDE ETİK

1.1. Etik Kavramı: Kavramsal Analiz.....	5
1.2. Kamu Yönetiminde Değişim ve Etiğin Ortaya Çıkışı	7
1.3. Türk Kamu Yönetiminde Etik	9
1.3.1. Türk Kamu Yönetiminde Etiğin Önemi.....	10
1.3.2. Türk Kamu Yönetiminde Etiğin Ortaya Çıkışı.....	11
1.3.3. Türk Kamu Yönetiminde Etik Mevzuatı	13
1.3.3.1. Kamu Görevlileri Etik Kurulu	15
1.3.3.2. Türk Kamu Yönetiminde Etik İlkeler ve Etik Dışı Davranışlar	17
1.4. Türk Kamu Yönetiminde Denetim ve Etik	22

İKİNCİ BÖLÜM KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU(OMBUDSMANLIK) VE ETİK

2.1. Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık) Kavramı ve Kapsamı	27
2.2. Kamu Denetçiliği Kurumunun (Ombudsmanlık) Türkiye’de Tarihsel Gelişimi. 31	
2.3. Kamu Denetçiliği Kurumunun (Ombudsmanlık) Türkiye’de Alt Yapısının Oluşturulması Süreci.....	36
2.4. 6328 Sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu.....	44
2.5. Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik	48
2.6. Kamu denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık) İyi Yönetim İlkeleri ve Etik İlkeler	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KARARLARI VE ETİK

3.1. Tavsiye Kararları	55
3.1.1. Kamu Kaynakları	56
3.1.2. Mobbing Uygulanarak Mağduriyet.....	58
3.1.3. ÖSYM Tarafından Belirlenen 15 Dakika Kuralı	59
3.1.4. Yüksek Lisans Programına Kabul Edilmeme	61
3.1.5. Gereğince Gösterilmeksizin Atamasının Yapılmaması	62
3.1.6. Süresi İçerisinde Evraklarını Teslim Edemediği İçin Atanamama.....	63
3.1.7. Etik İhlali.....	65
3.1.8. Atamalar Sebebiyle Yaşanan Mağduriyetlerin Giderilmesi	66
3.1.9. ÖSYM Online Ödeme Sisteminde Yaşanan Teknik Aksaklık	67
3.1.10. İhale-Sözleşme	68
3.1.11. Yeterlik Sınavına Çağrılmama.....	70

3.1.12. Vadim TV ve Doruk TV Logolu Kanallarının Çocukların, Gençlerin ve Toplumun Ahlak Yapısı Üzerinde Olumsuz Etkiler Bırakan İçerikteki Reklamlarının Engellenmesi veya Bu İçerikten Arındırılması	71
3.1.13. Yargı Kararının Uygulanmaması	73
3.1.14. Belediye Memur Alımının Usulsüz Yapılması Durumu.....	74
3.1.15. Görevde Yükselme Sözlü Sınavının Yeniden Yapılması	75
3.1.16. Öğretim Üyesi Alım İlanlarının Tüm Sonuçlarıyla Birlikte İptali Talebi Konulu.....	77
3.2. Kısmi Tavsiye	
3.2.1. ÖSYM'nin Yanlış/Yanıltıcı Sınav Giriş Belgesi Düzenlediği İçin KPSS'ye Giremediğini İddia Eden Başvuranın Eşdeğer Sınava Alınması....	78
3.2.2. Sözlü Sınava İtiraz	79
Sonuç	81
Kaynakça	89

GİRİŞ

Kişinin davranışlarının ahlaki değerler doğrultusunda ortaya çıkmasını sağlayan etik felsefe temelli ahlaki ilkeler, zamanla evrensel bir nitelik kazanmıştır. Böylelikle, birçok kişi, kavram, kurum, toplum, disiplin ve mesleği ilgilendiren çok boyutlu bir anlam kazanmıştır. Disiplinler ve meslekler içerisinde uygulamalı olarak bulunması ile yeni bir boyutta ortaya çıkmış olan etik, kamu yönetimi içerisinde de yer almaya başlamış ve kamuda evrenselliğini kamu etiği olarak kazanmıştır.

Kamu yönetiminde etik kavramı; yöneteni (yöneticiyi), yönetileni(vatandaşı), kamu çalışanını (kamu personelinin) ve örgütü içine alacak şekilde ortaya çıkmış ve bu kavramlar arasında kamu hizmeti sunumu aşamasında ortaya çıkan davranışların belli kurallara bağlanmasını ve davranışların ahlaki değerler doğrultusunda ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kamu yönetiminde etik davranış ilkelerini ortaya çıkartan kavram, davranışları ilkelere bağlayarak güveni sağlamış ve kamu güvenini ortaya çıkartmıştır. Kavramın kamu yönetimine girmesi ile sadece kamuya güven sağlanmamış demokratik, hukuki, sosyal ve adaletli devletin de temel değerlerinin yerleşmesi sağlanmıştır.

Etik temel değerlerin kamu yönetimi ve toplumsal yapı değerleri içerisinde yer alması sonrasında bu değerlerin uygulanması noktasında denetim mekanizmasının gelişmesini sağlamış ve denetim mekanizması içerisinde etik ilkelerin uygulanılmasının gözetimini yapacak bir kuruma ihtiyaç duyulmuştur. Böylece Kamu Denetçiliği Kurumu denetim mekanizması içerisine dâhil edilmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu devlet ve toplumsal yapı içerisinde uygulamalarının gözetimini yaparak devlet ve toplumsal kurum ve kuruluşlara yerleşmiş olan etik ilkelerin teorikten pratiğe geçişi vaziyetinde bir işlevsellik göstermiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu kararları incelendiğinde de bahsedilen denetim mekanizmasının işlevselliği görülmektedir. Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye niteliğindeki almış olduğu kararlarla vatandaşların veya kurumların hukuka uygun davranımını sağlayarak adaletli bir yapının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Böylelikle adaletli ve hukuka uygunluğun

kararlarında gözetilmesiyle etik ilkelerin kullanımının devlet kurumlarında ve toplumsal yapı içerisinde yaygınlaşması sağlamıştır.

Çalışmanın amacı mevcut çalışmada devlet içinde, güven, demokrasi, hukukilik ve sosyal adalet gibi temel değerlerin ortaya çıkmasını sağlayan etik kavramının anlaşılması; etik kavramının ülke kamu yönetimleri içerisinde ortaya çıkışının ve yerleşiminin karşılaştırmalı olarak ele alınması ve etik kavramının kamu yönetimlerindeki yerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemini benimsenmiş ve araştırma soruları, literatür taraması yapılarak ele alınmıştır. Kısaca Kamu Denetçiliği Kurumu'nun tavsiye ve kısmi tavsiye niteliğindeki kararları ile etik ilkeler arasındaki ilişki incelenerek, ilişkinin etik ilke uygulamalarının yaygınlaştırılmasının üzerindeki etkisini belirlemektir.

Çalışmanın önemi ele alınmış olan kararlar incelendiğinde etiğin ülkedeki kamu yönetimi dâhil olmak üzere bütün toplumsal kurum ve kuruluşlarda benimsenmesi gerekli görülmüştür. Etik ilkelerin benimsenmemesi sonucunda toplumsal adaletsizliğin nasıl ortaya çıktığını ve hukuka aykırı bir yapının söz konusu olduğu gözlemlenmiştir. Bunlardan kaçınılarak adil bir toplumsal yapı ve düzenin sağlanarak hukuka aykırı yapının bozulması ve toplumun düzelmesi için sistemde sadece teorik olarak varlığından bahsedilen etik ilkelerin toplumsal kurum ve kuruluşlarda pratikte de benimsenerek uygulamaya geçilmesi gerektiği söylenebilmektedir. Bu uygulamalarla etik ilke ve değerlerin kullanımının ortak adalet ve hukuk algısı için yaygınlaştırılması gerektiği ortaya konulmuştur.

Dolayısıyla temel problemin sebebini oluşturan durum devlet kurum ve kuruluşlarında veya toplumsal yapı ve toplumsal kurum ve kuruluşlarda etik ilkelerin bir değer olarak benimsenmesine rağmen teoride kalınarak uygulamaya geçilmesi noktasında uygulamalarının gözetilmemesi ve kullanılmamasına sebep olacak şekilde sorun oluşturmaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumu tavsiye niteliğindeki kararları ile benimsemiş olduğu tutum, yöntem, davranış ve yaklaşımları ile temelde var olan soruna yönelik olarak çözüm sunmaktadır. Böylelikle devlette ve toplumsal yapıda sadece teoride kalan etik ilke ve değerlerinin toplumsal yapıda ve devlet kurumlarında

uygulanıp yaygınlaştırmasını sağlayarak teoride kalan kavramların pratikte uygulanılabilirliklerini artırıcı etkide ilerlediği ortaya konmuştur.

Çalışma nitel bir yöntemle oluşturulmuştur. Bu bağlamda Kamu Denetçiliği Kurumu'nun etik ilkeler ile ilgili verdiği kararlar öncelikle tespit edilmiş ve ardından etik ilke uygulamalarının yaygınlaştırılması açısından etkileri incelenmiştir.

Söz konusu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır:

Kamu yönetiminde etik kavramının detaylandırıldığı ilk bölümün birinci alt başlığında; etik kavramının kökenleri, evrenselleşmesi ve türleri ele alınarak ahlak ile arasındaki farklar vurgulanmıştır. İkinci alt başlığında kamu yönetiminde etiğin ortaya çıkışının tarihsel süreci incelenmiştir. Kamu yönetiminde etiğin kavramsal boyutu ve etiğin kamu yönetimi açısından önemi ele alınmış, üçüncü alt başlığında kamu çalışanının değerlerinin çatışma hali olan etik ikilem durumuna değinilmiştir. Dördüncü alt başlığında ise Türk kamu yönetiminde etiğin ortaya çıkışına değinilerek kamu yönetiminde etiğin alt yapı temelleri ele alınmıştır. Devamındaki alt başlıklarda ise Türk kamu yönetiminde etik mevzuat kısmı incelenmiş ve kamu yönetiminde etik kurulunun hazırladığı kamu görevlileri için etik ilkeler incelenmiştir.

İkinci bölümde ise kamu denetçiliği kurumu incelenmiştir. Kamu denetçiliği kurumunun kavramsal niteliğine yer verilerek kamu denetçiliği kurumunun ortaya çıkışı ve tarihsel süreci ele alınarak kamu denetçiliği kurumunun alt yapısının oluşturulması süreci incelenmiş ve kamu denetçiliği kurumu kanunu incelenerek kurumun anatomisi ortaya konmuştur.

Üçüncü bölümde ise etik kavramı ve iyi yönetim ilkeleri Kamu denetçiliği kurumu kararları içerisinde aranmış ve kamu denetçiliği kurumunun vermiş olduğu tavsiye niteliğindeki kararlar incelenerek kararların ülkede etik ilkelerin yerleştirilmesi yaygınlaştırılması ve kullanılması üzerindeki etkiler üzerinde durulmuştur.

Sonuç kısmında ise kamu denetçiliği kurumu kararlarının etik ihlallerini ortadan kaldırmaya çalışarak iyi yönetim ilkeleri doğrultusunda aldığı kararlarla

idareye tavsiyede bulunarak etik ilkelerin insanda, toplumda, kurumda ve kuruluşlarda kullanılmasını yaygınlaştırması durumu incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ETİK KAVRAMI VE KAMU YÖNETİMİNDE ETİK

1.1. Etik Kavramı: Kavramsal Analiz

Tanımsal olarak “törebilim” anlamına gelen etik kavramı¹, epistemolojik köken olarak Antik Yunan’a dayanmaktadır. Kavram “töre”, “gelenek”, “kural” anlamlarına gelen “ethos” kelimesinden türetilmiştir². İlk olarak felsefe temelli bir nitelikte ortaya çıkmış felsefe içerisinde ahlakın ilkeleri üzerine çalışıp ahlakın dilini çözerek teoriler geliştiren bir disiplin olarak yer edinmiştir³. Felsefe içerisinde çıkıp ahlak’ın ilkeleri üzerine çalışan etik, başlangıçta ahlak felsefesinden ayrışamamış olsa da tarihsel süreçte ahlakın ve felsefenin dışına çıkarak ahlak felsefesi içerisindeki özel konumunu evrenselleştirmiş ve bugün ahlakı içerisine alan bir kavram haline gelmiştir.

Etik, ahlakın ben merkezli olması belli insanlarla veya belli toplumlarla sınırlı kalması sonucunda ortaya çıkmıştır. Ahlâkın insanı merkeze alarak ben merkezli şekilde nitelendirilmesi, bölgeden bölgeye veya toplumdan topluma farklılaşan ahlaki değişkenliği beraberinde getirmiştir⁴. Genel geçerliliği olmayan, yalnızca bireysel-davranışsal sorumluluk olarak görülen ahlak; sadece belli bir bölge, toplum, insan ve benlik ile sınırlı kalmıştır. Bu sebeple de genel ahlakı elde etme çabası gözetememiştir. Genel ahlâkın gözetilmeye başlamasıyla genel geçer kuralların benimsenmesi istenmiş, böylelikle etik kavramı, ahlakı içine alan bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Başlangıçta ahlak felsefesi içerisinde, ahlaki ilkeler üzerine çalışan bir dal olarak ortaya çıkan etik, sonrasında ahlak ve felsefenin dışına çıkarak ahlaki davranışı elde etme sürecine dönüşmüştür⁵.

¹<https://sozluk.tdk.gov.tr> (Erişim tarihi: 07.05.2020)

²Annemarie Pieper, **Etik Giriş**, Çev. Veysel Atayman ve Gönül Sezer, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999, s. 30’dan akt. Harun Bodur, “Etik’in Alet Çantasına Bakmak: Ahlak, Etik ve İlitimli Temel Kavramlar Üzerine Notlar”, **Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi**, Sayı. 7, 2017, ss. 160-161

³Ahmet Cevizci, **Etik Giriş**, 1. Baskı, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2002, s. 1

⁴Zygmunt Bauman, **Post-modern Etik**, 2. Baskı, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998, ss. 63-72

⁵Gizem Erim, “Kamu Yönetiminde Etik Anlayışı: Türk Kamu Yönetiminde Etik Uygulamaların Karşılaştırmalı Analizi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya, 2018, ss. 10-11

Bu doğrultuda ahlaki bir süreç olarak içerisinde alan felsefe temelli etik ile evrensel nitelik kazanmış olan etik, kişinin taşıdığı değerler doğrultusunda, eylem sürecindeki davranışlarını sergilediği sırada ve tercihleri arasında seçim yapacağı ana geldiğinde rehberlik ederek kişinin doğruyu-iyiyi, ahlaki olanı seçmesine yol gösteren ve erdem sahibi insanı ortaya çıkarmasını sağlayan evrensel standartlara sahip kurallar bütünü olarak tanımlanabilir⁶. Tanımlanan etik kavramı doğrultusunda kişinin eylem sürecindeki davranışlarını sergilediği sırada tercihleri arasında seçim yaparak sonuca ulaşmasıyla etik süreci iki farklı yaklaşım ve şekilde ele almıştır. Bu yaklaşımlardan ilki, etik sürecindeki kişinin içinde bulunduğu eylem ve davranışlarla ilgilenen “deontolojik yaklaşım”dır. İkincisi ise kişinin tercihler arasında seçim yapması ile ulaştığı sonuç ile ilgilenen “teleolojik yaklaşım”dır⁷.

Etik sürecinin sonucunda ortaya çıkan duruma odaklanan ve “sonuç odaklı” bir şekilde etiğe yaklaşan “teleolojik yaklaşım”, gözle görülebilir ve ölçüm yapılabilir somut olan durum ile ilgilenmiştir. Teleolojik yaklaşıma göre önemli olan eylem değil eylemin sonunda ortaya çıkan sonuç etkisidir. Eylemin sonucuna bakıldığında sonuç, genel anlamda yarar sağlamış ise eylem iyi kabul edilmiştir. Bireysel eylemin etkinliğini genele vurarak ölçen faydacı teoride genele yarar sağlayan eylem; özünde faydalı, iyi, doğru ve etik bir eylem olarak kabul edilerek tündengelim yoluyla eylemin etkinliğine kanaat getirilmiş görüştür⁸. Deontolojik yaklaşım ise teleolojik yaklaşımda olduğu gibi sonuç odaklı bir şekilde eylemin etkinliğini sonucu ölçerek elde etmemiş, eylemin iyi olup olmadığına eylemin kendisine bakarak anlamaya çalışmıştır. Deontolojik yaklaşım, kişinin davranışta bulunduğu eylemle ilgilenerek eylemin kabul edilmiş evrensel kurallara aykırı olup olmadığına baktıktan sonra kurallar doğrultusunda eylemi değerlendiren yaklaşımdır⁹.

⁶Asif Aziz, “Ethics in Public Administration: A Study on Sylhet Deputy Commissioner Office”, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2468461 (Erişim Tarihi: 10.05.2020)

⁷Mübeyyen Tepe Küçüköğlü, “Etik Değerler ve Etiğin Kurumsallaşması”, **Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi**, Cilt 4, No 1, 2012, s. 180

⁸Bilal Eryılmaz, **Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar**, 8. Baskı, Umuttepe Yayınları, İstanbul, 2015, s. 408

⁹TÜSİAD, **Devlette Etikten Etik Devlete Kamu Yönetiminde Etik Kavramsal Çerçeve ve Uluslararası Uygulamalar Cilt 1**, 1. Baskı, TÜSİAD Yayınları, Ankara, 2005a, ss. 55-56

Özetle, etik tanımlarında kişinin eylem sürecini deontolojik yaklaşım ele alırken kişinin eylem sürecinden sonra ulaştığı sonucu ise teleolojik yaklaşım ele almıştır.

1.2. Kamu Yönetiminde Değişim ve Etiğin Ortaya Çıkışı

Kamu yönetiminde etik, uygulamalı etik türü içerisinde ortaya çıkmış bir alandır. Etik kavramının uygulamalı olarak meslekler ve disiplinler içerisinde kendisini göstermeye başlamasıyla “kamu yönetim” inde etiği ortaya çıkartmıştır¹⁰. Kamu yönetiminde etiğin uygulamalı etik türleri içerisinde yer alması, 1970’li yıllarda “değişim olgusu” ile ortaya çıkmıştır.

1929 yılında yaşanan dünya ekonomik krizinden sonra alınan önlemler ve benimsenen Keynesyen politika doğrultusunda “müdahaleci”, “planlamacı”, “müzakereci” ve “düzenleyici” etkin ve aktif refah devleti anlayışının yeterli gelmediği yönündeki görüşler, liberal düşünce tarafından değişime uğratılmıştır. Liberalizmin yeni dönemde ortaya çıkardığı neo-liberal düşünce, etkin devlet anlayışını etken devlet değiştirerek devletin “etkin”, “müdahale edici” ve “kontrol edici” rolünü ortadan kaldırmıştır. Devletin piyasadaki hâkimiyet alanından çekilmesini istenerek liberal anlamdaki kişinin güvenliğini sağlamasıyla sınırlandırılmış olan devlet anlayışının hâkimiyet alanına girerek piyasada pasif rol alması istemiştir¹¹. Neo-liberal görüşün etkisi altında kalan devlet, etkinlik alanından çekilerek klasik devlet anlayışına dönmüştür. Böylelikle neo-liberal düşünce ve politikaların uygulanmaya başlanmasıyla gelişen “değişim olgusu” dönemsel sürece yön veren bir olmuştur.

1973 yılında yaşanan “petrol krizi”, dünyayı sadece ekonomik anlamda değil devletleri sosyal, siyasal ve kültürel krize de sokmuştur. Yaşanan krizlerin ardından birçok kavram kurum ve kuruluş sorgulanmaya başlanmıştır. Devlet ve devlet

¹⁰ Sevgi İyi ve Harun Tepe, **Etik**, 1. Baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2019, s. 97

¹¹ Esra Ebru Mavi, “Kamu Kurumlarında Örgütsel Adalet ve Kamusal Etik Algılarının Verimliliğe Etkisi”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 2, 2017, s. 16

politikalarının yetersizliği konusunda fikir birliğinin oluşmasıyla bu politikalarda değişime gidilmesi istenmiştir¹².

Ekonomik politikalar doğrultusunda ortaya çıkan “değişim olgusu”, sadece bununla sınırlı kalmamış özellikle Amerikan merkezli yaşanan yolsuzluklarla mücadele etme aşamasında siyasal yönetimlerin ve devlet anlayışlarının benimsenmesinde güven kavramının değişmesinde de kendisini göstermeye başlamıştır. Diğer taraftan değişim olgusu, 1990’lı yıllarda küreselleşme ve teknolojinin gelişmesiyle yeni kamu yönetimi anlayışında kendisini somut olarak göstermiştir¹³.

1990’lı yıllarda Doğu bloğunun yıkılmasıyla Amerika Birleşik Devletleri’nin karşısında yer alan SSCB, yenilgiye uğratarak komünizmin etkinliğine son verilmiştir. Böylece liberalizm tek güçlü ideoloji olarak ortaya çıkmıştır. Tek güçlü devlet olarak ortaya çıkan Amerika ve Amerikan ideolojisi olan liberalizm, dönemsel politikalara müdahale ederek bu politikaları kontrol edecek güce sahip olmuştur. Amerika, “Yeni Dünya Düzeni”¹⁴ ile dönemi Amerikan yüzyılı yapmayı amaç edinmiş ve bu sürecin aktörlüğünü küreselleşmeye bağlı olarak üstlenmiştir¹⁵.

Hızla değişime uğrayan dünyada algılar, zihniyetler ve kavramlar değişmiştir. Dünyanın değişime uğraması, ülkelere sürekli olarak gelişim sağlamıştır. Ülkelerin sürekli olarak ilerleyerek gelişme sağladığı dönemde devlet, kültürü, geleneksel anlamı ve anlayışıyla dönemin gerisinde kalarak ihtiyaçları karşılayamayan ve gideremeyen bir kurum olarak görülmeye başlamıştır. Değişim olgusuyla değişen dünya içerisindeki aktörel yerini alabilmek için değişim sürecine eylemsel olarak giren devlet, geleneksel devlet ve geleneksel kamu yönetimi anlayışından vazgeçerek

¹²Fusun Kökalan Çımrın, “Küreselleşme, Neo-Liberalizm ve Refah Devleti İlişkisi Üzerine”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı. 23, 2009, ss. 198-200

¹³Kadir Caner Doğan, “Yeni Kamu Yönetimi ve Etik Anlayışının Türk kamu Yönetiminde kurumsallaşması: Kamu Görevlileri Etik Kurulu Örneği”, **Turkish Studies**, Cilt. 10, Sayı. 10, 2015, s. 385

¹⁴Ayrıca bak. “Andrew Heywood, **Küresel Siyaset**, Çev. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir, 5. Baskı, BB101 Yayınları, 2018, ss. 288-325; Süreyya Özyurtkan, **Büyük Ortadoğu Projesi ve Psikolojik Savaş**, 1. Baskı, Uluğbey Kitabevi, İstanbul, 2006, ss. 487-516

¹⁵Andrew Heywood, **Siyaset**, Çev. Bekir Berat Özipek ve diğerleri, 9. Baskı, Adres Yayınları, Ankara, 2013, ss. 182-188

dönemin gelişmişliğine uygun yeni yapılanmalar ve yeni anlayışlarla yeni kamu yönetimi algısını ortaya çıkararak benimsemiştir. Dönemin gerisinde kalmış devlet, yeni kamu yönetimi algısıyla kendini yenileyerek gelişen dünyaya ve döneme entegrasyonunu sağlamış ve yeni kamu yönetimi anlayışları ile ortaya çıkmıştır¹⁶. Yeni kamu yönetimi anlayışıyla dönem içerisinde etkinliğini elde etmeye çalışan devlet, kendisini gelişim sürecine entegre ederken aynı zamanda 1970'li yıllarda ve öncesinde yaşanan yolsuzluk gibi durumlardan dolayı devlete ve devletin yönetim anlayışına dair güvenini kaybetmiş vatandaşlara da odaklanmış ve devlete güveni yeniden inşa etmek için etik kavramını bünyesine katmıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışıyla devlet, vatandaş ile etkileşimi sağlayarak vatandaş odaklı devleti inşa etmiştir¹⁷. Böylelikle etik kavramı kamu yönetimi içerisinde yer almaya başlamıştır.

1.3. Kamu Yönetiminde Etik

Kamu yönetiminde etik, kamu örgütü örgütlenmesi içerisinde bulunan kamu görevlilerinin halkla etkileşime girmiş oldukları eylem sürecinde sergiledikleri davranışları iyi-kötü, doğru-yanlış şeklinde araştıran kurallar bütünü olarak tanımlanabilir. Bir başka ifadeyle kamu yönetiminde etik; kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken sunmuş oldukları hizmetlerin ve vermiş oldukları kararların adalete, eşitliğe, tarafsızlığa ve dürüstlüğe uygun olmasını gözeterek, kamu yararını elde etmeyi amaçlayarak, menfaati çıkarılardan uzak durup hediye ve rüşvet kabul etmeyerek hizmet sunumunda saydamlığı ve şeffaflığı benimseyerek hesap verilebilir nitelikte ahlaki ilkelere bağlı kalarak görevini yerine getirmesi sırasında uymaları gerekli görülen kurallardır¹⁸.

¹⁶Rafet Çevikbaş, “Yönetimde Etik ve Yozlaşma”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt. 20, Sayı. 1, 2006, ss. 272-273

¹⁷Orhan Gökçe ve Erhan Örselli, “Kamu Yönetiminde Etik ve Etik Dışı Davranış Algısı”, **İş Ahlakı Dergisi**, Cilt. 4, Sayı. 7, 2011, s. 48

¹⁸Sefa Usta, “Kamu Yönetiminde Etik Bir Sorunsal Olarak Çıkar Çatışması ve Kamu Görevi Sonrası İstihdam”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi**, Cilt. 19, Sayı. 2, 2016, s. 3

Kamu görevlisinin görevini yerine getirirken kamu yararı amacına bağlı kalması, bazı durumlarda örgüt amacıyla çelişebilir. Kamu görevlisinin kamu hizmetini sunarken amaç bağlılığından dolayı yaşadığı çelişki durumu, kişide etik ikilem kavramını ortaya çıkartacaktır¹⁹.

Etik ikilem; kamu yönetiminde etik kavramının aktörlüğünü yapan kamu görevlilerinin kamu görevlerini icra ettikleri sırada verdikleri kararların sonucunda aldıkları sorumlulukların ortaya çıkardığı ikilem durumudur. İlk olarak amaç bağlılığı şeklinde ortaya çıkan durum, sonraki süreçte etik rehberinin etik ikilem tanımı doğrultusunda “*iki veya daha fazla değer çatışma hali*”²⁰ olarak tanımlanarak değer çatışmasını ifade eden kavram olarak kullanılmıştır. Bu doğrultuda etik ikilem, kamu görevlisinin eylem sürecindeki davranışlarını sergilediği sırada tercihleri arasında seçim yapacağı ana geldiğinde yapacağı seçimler arasında git-gel yaşayarak ikileme düşmesi halidir. Kamu yönetiminde etik, kamu görevlisinin kamu görevini yerine getirirken ortaya çıkan etik ikilem durumunu ortadan kaldırmaktadır²¹.

1.3.1 Kamu Yönetiminde Etiğin Önemi

Kamu yönetiminde etik, kamu görevlilerinin kamu görevini yerine getirirken kamu hizmet sunumunda etik kurallara uyması anlamına gelir. Kamu yönetiminde etik, kamu görevlilerinin keyfi etkinliğinin önlenmesi konusunda denge ve fren mekanizması rolü görür²². Kamu gücünü elinde bulunduran kişinin hizmet sunumunun keyfiyetçilikten uzaklaştırılarak belli kurallara göre sunulması, devlete kamu yönetimine ve kamu görevlilerine güven duyulmasını sağlayacaktır. Bu nedenle devlete ve kamu yönetimine duyulan güvenin sağlanması hususunda kamu

¹⁹Erhan Örselli ve Ali Şahin, “Kamu Çalışanlarının Kişisel, Kurumsal ve Toplumsal Etik Sorumlulukları ve İkilemleri Üzerine Bir Araştırma”, **II. Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi**, 19-20 Ekim 2006, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, s. 623

²⁰Mustafa Lütfi Şen, **Kamu Görevlileri Etik Rehberi**, 7. Baskı, T.C. Kamu Görevlileri Etik Kurulu, Ankara, 2019, s. 19

²¹Sefa Usta ve Mustafa Kocaoğlu, “Kamu Yönetiminde Etik Davranış İlkeleri: Kırşehir Belediyesi Çalışanlarının Etik Algıları Üzerine Bir Araştırma”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 20, Sayı. 3, 2015, s. 154

²²Raci Kılavuz, “Yönetimsel Etik ve Halkın Yönetimsel Etik Oluşumuna Etkileri”, **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt. 26, Sayı. 2, 2002, s. 255

yönetiminde etiğin ve etik ilkelerin önemli bir yeri bulunmaktadır²³. Nitekim, yönetimde ortaya çıkan “etik dışı davranışların” yönetim sistemine, kamu kurumlarına ve kamu hizmetini sunan kamu görevlilerine olan güven duygusunu zedelediği bir gerçektir. Dolayısıyla kamu yönetiminde etik kavramı, kamu yönetimine vatandaş güveninin sağlanması açısından da önem teşkil etmektedir²⁴.

Kamu yönetiminde etik kuralların olmaması durumunda demokratik devlet anlayışının veya demokratik ilkelerden, hukuk devleti ilkelerinden, gelir dağılımında adaletten veya adil olmaktan bahsedilemeyeceği aşikârdır²⁵. Bu sebeple demokratik devleti ilkelerinin ve gelir adaletinin kamu yönetiminde etik ilkelerin varlığıdır. Kamu yönetiminde etik ilkelerin bulunması için ise kamu yönetimi içerisinde etiğin yer alması gerekmektedir. Kamu yönetimi içerisinde etiğin yer almasında kamu yönetiminde etik kavramına ihtiyaç bulunmaktadır. Kamu yönetimine etik kavramını yerleştirmiş olan kamu yönetiminde etiğin bir önemi de buradan kaynaklanmaktadır.

1.3.2. Türk Kamu Yönetiminde Etik'in Ortaya Çıkışı

Etik kavramının Türk kamu yönetimindeki alt yapı çalışmaları kendisini siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel ve hukuksal boyutta göstermiştir. Bir ülkede etik alt yapısının oluşma süreci “siyasal ve hukuksal yapının geliştirilmesi, hesap verilebilirliğin sağlanması, uygulanabilir kuralların varlığının oluşturulması, belirlenmiş etik kuralların koordinasyonunu sağlayacak kurumların olması ve kamu görevlilerini kontrol altında tutacak bir sivil toplum bulunması” gerektiği şeklinde ele alınmıştır²⁶. OECD'nin raporunda bir ülkede etik yapının oluşturulmasının sekiz temel

²³Murat Özdemir, “Kamu Yönetiminde Etik”, **Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 4, Sayı 7, 2008, ss. 190

²⁴Çetin Kaplan, “Kamu Yönetiminde Etik ve Kamu Çalışanlarının Etik Kavramını Algılayışları”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 14, Sayı. 3, 2009, s. 353

²⁵Cüneyt Yüksel, “Kamu Yönetiminde Etik ve Türk Kamu Yönetiminde Etik hakkında Yeni Yasal Düzenlemeler”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt. 64, Sayı. 2, 2006, s. 201

²⁶TÜSİAD, **a.g.e.**, 2005, s. 137

hususunun olduğu belirtilmiş ve bu yönelik bir gelişim sağlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Türk kamu yönetiminde etik alt yapı süreci OECD'nin raporu doğrultusunda ele alındığında siyasi yapının geliştirilmesi sürecinin temelleri Avrupa'ya uyum paketleriyle siyasal nitelikte gelişim sağlayarak Avrupa Birliğine uyum sürecinde kamu yönetiminde etkin siyasi altyapının oluşturulmasına yönelik adımlar atılmıştır²⁷. Türkiye, 1999 yılında Helsinki zirvesinde Avrupa Birliği'ne girmeye hak kazanan ülke olarak belirlenmesinin ardından Avrupa Birliği'ne girmek için belirlenen Kopenhag Kriterleri vb. yerine getirmek için AB'ye uyum paketleri çıkartmıştır. Sekiz tane AB'ye uyum paketi çıkaran Türkiye, bu paketler ile siyasal, hukuksal, sosyal ve kültürel birçok kriteri sağlamak için adımlar atmıştır²⁸. Böylelikle Türkiye'de AB'ye uyum sağlamaya çalışılırken gerçekleştirilen gelişmelerle siyasal alt yapı ve hukuksal alt yapı geliştirilmiştir.

OECD'nin belirlemiş olduğu hesap verilebilirliğin sağlanması, uygulanabilir kuralların var olması, belirlenen etik kuralların koordinasyonunu sağlayacak kurumların oluşturulması hususları ise hukuksal alt yapının geliştirilmesi ile etiğe yönelik hukuki temel dayanakların oluşturulması ile ortaya çıkmıştır²⁹. Kamu yönetiminde etik alt yapı unsurunun gelişimini sağlayan hukuksal nitelikteki gelişimler ise kendisini ilk olarak kamu yönetiminde etik hakkında çıkarılmış olan 5176 sayılı “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” un kabul edilmesi sonucu kurulan Kamu Görevlileri Etik Kurulu ile göstermiştir. Sonraki süreçte ise kurulmuş olan kamu görevlileri etik kurulu “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği”ni kabul etmesiyle etiğin temelleri atılmıştır³⁰. Tüm bunlarla beraber

²⁷Mustafa Demirci ve Fatma Neval Genç, “Türkiye'de Kamu Yönetimi Reform Sürecinde Etik Yapılanma”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt. 41, Sayı. 2, 2008, s. 44

²⁸Baskın Oran ve diğerleri, “AB'yle İlişkiler”, **Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar Cilt 3**, Ed. Baskın Oran, 2.Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013, ss. 347-358

²⁹TÜSİAD, **Kamu Hizmetinde Etik Güncel Konular ve Uygulama**, 1. Baskı, TÜSİAD Yayınları, İstanbul, 2003, s. 50

³⁰İbrahim Akdeniz, “Kamu Görevlileri Etik Kurulunu Yeniden Düşünmek”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı. 103, 2016, ss. 60-61

5176 sayılı kanunda etik kurulunun benimsemiş olduğu görevler sayıldığında etik kültürünün yaygınlaştırılması ve yerleştirilmesi doğrultusunda çalışmalar yapılması, görevini yerine getirmesiyle sağlamaktadır. Kamu görevlileri etik kurulu, etik kültürünü yerleştirme çalışmaları sırasında yerine getirdiği etik eğitim ve etik kültür çalışma faaliyetleriyle de Türkiye’de etiğin temellerini oluşturmuştur.

1.3.3. Türk Kamu Yönetimi’nde Etik Mevzuatı

Çalışmada Türk kamu yönetiminde etik konusu, öncelikle anayasal nitelikte ele alınmaktadır. Bu bağlamda 1982 Anayasası’nda etik ile ilgili maddelere yer verilerek kanun ve kanun hükmünde kararnameleler doğrultusunda etik ile ilgili yönetmelikler incelenerek Türk kamu yönetiminde etik mevzuatı ortaya konulacaktır.

1982 anayasasında 10., 40., 49., 129. ve 137. maddelerde etik ile ilgili düzenlemeler söz konusudur³¹. Anayasa yer alan “herkesin kanun önünde eşit sayılması” başlığıyla kimsenin kimseye üstünlüğü olmadığı belirtilerek, kişilerarası herhangi bir ayırımın söz konusu olmadığına ve herkesin kanun karşısında eşit olduğuna vurgulanmaktadır³². Anayasa “kamu hizmeti görevlileri ile ilgili hükümler” başlığında ise, kamu görevlilerinin görevlerinin ifası sırasında anayasa ve kanunlara bağlı kalması gerektiğine yönelik hüküm getirerek, kamu görevlisinin kamu hizmetini yerine getirdiği sırada elinde bulundurduğu kamu gücünü keyfi kullanmasını engelleyerek, kamu görevlilerinin davranışlarını kurala bağlamış ve sınırlandırılmıştır³³. Anayasanın getirdiği diğer bir hüküm ise, “idare” başlığının

³¹Yaşar Uzan, “Kamu İdarelerinde Etik Yönetimi”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı. 80, 2011, s. 41

³²Anayasası 10. Maddesi, “Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (Ek fıkra: 7.5.2004-5170/1 Md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 7.5.2010-5982/1 Md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. (Ek fıkra: 7.5.2010-5982/1 Md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (...)9 kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmelidirler.”

³³Anayasası 129. Maddesi, “Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler. Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez. (Değişik üçüncü fıkra: 7.5.2010-5982/13 Md.) Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılmaz. Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki

altında yer alan “kanunsuz emir” hükmüdür. Ast-üst ilişkisinden kaynaklı olarak ortaya çıkan emre itaat konusunun anayasaya aykırı olması durumuna hüküm getirerek, anayasaya aykırı olan bir emrin yerine getirilmemesi yönünde net bir kural benimsemiştir. Ancak üst, verdiği emrinde direktirse astın emri yazılı bildirmesiyle astın sorumluluğunu ortadan kaldıran bir hüküm getirmiştir. Lakin konusu suç teşkil eden durumlara dair sorumluluğunun hiçbir şekilde ortadan kaldırılmadığı belirtilerek, etik davranışın sergilenmesinin önü anayasal bir hükümle kesilmiştir³⁴.

Kanun boyutunda ele alındığında ise; 5176 sayılı “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun”, 657 sayılı “Devlet Memurları Kanunu”, 5237 sayılı “Türk Ceza Kanunu”, 2531 sayılı “Kamu Görevlilerinin Ayrılanların Yapacakları İşlemlere Dair Kanun”, 3628 sayılı “Mal Bildiriminde Bulunması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu”, 4982 sayılı “Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”, 6698 sayılı “Kişisel Verilerin Korunması Kanunu” ve “Sayıştay Kanunu” yer almaktadır³⁵. Bu kanunlar ile kamu görevlilerinin davranışsal alanları sınırlandırılarak hükme bağlanıp kamu görevlilerinin kamu hizmeti görevini yerine getirirken keyfi davranışlarının kanun aracılığıyla yasaklandığı görülmektedir. Bu kanunlar, kamu gücünü elinde bulunduran kamu görevlileri karşısında denge-fren mekanizması rolü üstlenmiştir.

Türk kamu yönetiminde etik mevzuatının yönetmelik kısmına bakıldığında ise, kamu yönetiminde etik mevzuatının temelini oluşturan ve direk olarak etik konusu ile ilişkili olarak çıkarılmış olan “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru

---

hükümler saklıdır. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir. Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlıdır.”

³⁴Anayasası 137. Maddesi, “Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz. Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.”

³⁵Cüneyt Yüksel, “Türk Kamu Yönetiminde Etik Mevzuatı Değerlendirmesi ve Çözüm Önerileri”, <http://www.etiksempozyumu.sakarya.edu.tr/etik/4.1/2Cuneyt%20Yuksel.pdf> (Erişim Tarihi:24.05.2020)

Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” yer almaktadır. Bu yönetmelik 5176 sayılı “Kamu Görevlileri Etik Kurulunun Kurulması Hakkında Kanun” ile kurulmuş olan etik kurulu tarafından çıkartılmıştır³⁶.

1.3.3.1.Kamu Görevlileri Etik Kurulu

Kamu Görevlileri Etik Kurulu, 5176 sayılı “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” un kabul edilmesi ile 2004 yılında kurulmuştur. 5176 sayılı kanunda kurumun yapısı ve görevleri hakkında bilgiler yer almaktadır³⁷. Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun kuruluşu, yapısı ve görevleri hakkında bilgi veren 5176 sayılı kanunda kamu görevlileri etik kurulu üyelerinin, cumhurbaşkanı tarafından seçilerek atandığı belirtilmiştir. Cumhurbaşkanının seçerek atadığı 12 üyenin görev süresi dört yıldır. Görev süresi dolan kişi veya kişilerin Cumhurbaşkanı tarafından tekrardan seçilebileceğine değinilmiştir. Cumhurbaşkanlığınca seçilen üyelerin, hastalık veya engel durumu olmadığı sürece görevden ayrılamayacakları hüküm altına alınmıştır. Seçilen üyelerin görevlerini kötüye kullanma durumu veya kanuna aykırı davranarak yüz kızartıcı suç işlemleri halinde ise kurul üyelerinin görevden alınacağını belirtilerek cumhurbaşkanının görevden aldığı kişinin yerine bir ay içerisinde yeni bir üye seçerek atama yapması gerektiği hükme bağlanmıştır³⁸.

Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun kuruluşu, yapısı ve görevleri hakkında bilgi veren 5176 sayılı kanunda Kamu Görevlileri Etik Kurulu, kamu görevlilerinin kamu hizmetini yerine getirdikleri sırada uymaları gereken etik ilkeleri belirleyerek; belirledikleri bu etik ilkelerin kamu görevlisi tarafından yerine getirilip getirilmediğini kontrol etmekle ve ilkeleri yerine getirmeyerek etik dışı davranışlar sergileyen kamu

³⁶Yaşar Uzun, “Kamu İdarelerinde Etik Yönetim Altyapısı ve Değerlendirilmesi”, **Ombudsman Akademik**, Cilt. 3, Sayı. 6, 2017, s. 117

³⁷Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, **Kamu Kurumlarında Kurumsal Etik Kültürünün Oluşumunda İnsan Kaynakları Yönetiminin Önemi ve Bilgi Teknolojileri Kurumu İçin Bir Model Önerisi**, 1. Baskı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Yayınları, Ankara, 2013, s. 74

³⁸“5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, <http://www.etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/10/1.5.5176.pdf> (Erişim Tarihi:20.05.2020)

görevlileri hakkında işlem yapıp mahkemeye yönlendirmekle görevlidir³⁹. Lakin burada dikkat edilmesi gereken husus, kamu etik kurulunun her kamu görevlisi hakkında işlem yapmıyor veya yapamıyor olması durumudur. Kamu Görevlileri Etik Kurulu, statüsel olarak genel müdür veya genel müdür eşiti sayılabilecek kamu görevlilerinin sergiledikleri etik dışı davranışlarla ilgilenirler. Genel müdür altındaki kamu görevlilerinin etik dışı davranışlar sergilemesi halinde konuyu kurumun disiplin kurulu baktadır⁴⁰. Kurul etik ilkeleri belirlemek ve kontrol etmek dışında etik kültürünü kişi, kurum ve kuruluşlar üzerinde yaygınlaştırarak ülke düzeyinde etik kültürünü yaygınlaştırmakla ve yerleştirmekle görevli tutulmuştur⁴¹. 2011 yılında 5176 sayılı Kanun” da bazı değişiklikler yapılarak kamu görevleri etik kurulunun görevleri arasına “Hediye alma yasağının kapsamını belirlemeye... yetkilidir.” hükmü eklenmiştir. Böylece kurulun görev ve sorumluk alanı genişletilmiştir⁴².

1.3.3.2. Türk Kamu Yönetiminde Etik İlkeler ve Etik Dışı Davranışlar

5176 sayılı kanun uyarınca kamu görevlileri etik kurulu tarafından çıkartılmış olan “kamu görevlileri etik davranış ilkeleri ile başvuru usul ve esasları hakkında yönetmelik” ile etik ilkeler belirlenmiştir. Belirlenmiş ilkelerin aktörlüğünü üstlenmiş olan “kamu görevlisi”; “*kıdemi göz önüne alınmaksızın seçilmiş veya atanmış, geçici veya sürekli ücretli veya ücretsiz her taraf devletin yasama, yürütme adli veya idari bir görevini ifa eden bir kişi*”⁴³ olarak tanımlanmıştır. Dar anlamda kamu görevlisi ise, kamu tüzel kişileri tarafından Anayasa’nın 128. maddesi doğrultusunda yer alan seçilmiş veya atanmışların oluşturduğu memurlar veya diğer kamu görevlileri olarak sayılan kişilerdir⁴⁴. Kamu görevlisinin görevini yerine getirirken sunduğu kamu

³⁹ a.g.k., 3. Madde

⁴⁰ a.g.k., 4. Madde

⁴¹ “Kamu Görevlileri Etik Kurulu”, <http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/02/genelge2004-27.pdf> (Erişim Tarihi: 28.05.2020)

⁴² Etik Kurul, “Hediye Alma Yasağı Hakkında 2011/1 İlke Kararı”, <http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/02/genelge2011-1.pdf> (Erişim Tarihi: 28.05.2020)

⁴³ “Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”, http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/02/sozlesme_BM.pdf (Erişim Tarihi: 28.05.20)

⁴⁴ Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan, **İdare Hukukuna Giriş**, 20. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2015, ss. 263-264

hizmeti kavramı ise, “*idari etkinliğin çevresinde oluştuğu, idarenin yerine getirmekle yükümlü olduğu bir etkinlik*”⁴⁵olarak tanımlanabilmektedir. Kamu görevlileri etik davranış ilkeleri ile başvuru usul ve esasları hakkında yönetmelik ile belirlenen ilkeler, kamu görevlisinin görevini yerine getirdiği sırada uyması gereken etik davranış kuralları çıkarılan yönetmelik ile belirlenmiştir.

Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun kurulmasının ardından 5176 sayılı kanunda belirtilen etik davranış kurallarını belirleme görevini hayata geçirmek için faaliyetlere başlayarak “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği” çıkartarak kamu görevlilerinin etik ilkelerini yönetmelik kapsamında belirlenmiştir. Yönetmelik doğrultusunda saptanan kamu görevlileri etik ilkeleri yönetmeliğin 5’inci ve 22’nci maddeleri arasında sıralanmıştır.

Yönetmelikte kamu görevlilerinin etik davranış ilkeleri; “görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci”, “halka hizmet bilinci”, “hizmet standartlarına uyuma”, “amaç ve misyona bağlılık”, “dürüstlük ve tarafsızlık”, “saygınlık ve güven”, “nezaket ve saygı”, “yetkili makamlara bildirim”, “çıkar çatışmasından kaçınma”, “görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması”, “hediye alma ve menfaat sağlama yasağı”, “kamu malları ve kaynaklarının kullanılması”, “savurganlıktan kaçınma”, “bağlayıcı açıklamalar ve gerçekdışı beyan”, “bilgi verme saydamlık ve katılımcılık”, “yöneticilerin hesap verme sorumluluğu”, “eski kamu görevlileri ile ilişkiler” ve “mal bildiriminde bulunma” başlıkları altında düzenlenmiştir⁴⁶.

Görevlerin yerine getirilmesinde Kamu hizmeti bilinci (madde 5): Kamu görevlilerinin görevini yerine getirirken sundukları hizmetin mahiyetinin bilincinde olmaları gerektiği belirtilerek bu anlayış doğrultusunda hizmet sunmaları temel ilkelerden birisi olarak görülmektedir. Kamu görevlileri “kamu yararını” gözeterek

⁴⁵TÜSİAD, *Devlette Etikten Etik Devlete Kamu Yönetiminde Etik Yasal Altyapı Saydamlık ve Ayrıcalıklar Tespit ve Öneriler Cilt 2*, 1.Baskı, TÜSİAD Yayınları, İstanbul, 2005, s. 49

⁴⁶“Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği”, <http://www.etik.gov.tr/wpcontent/uploads/2019/09/kamugorevlilerietikdavranisilkeleriilebasvuru.pdf> (Erişim Tarihi:28.05.2020)

tarafsız bir şekilde hesap verebilir nitelikte saydamlığı gözeterek kamu hizmetini yerine getirilmelidir⁴⁷.

Halka hizmet bilinci (madde 6): Bu ilke Kamu görevlisinin kamu hizmetini sunarken asli görevlerinden birinin halka hizmet sunmak olduğunu, halkın kamudaki işlemlerini kolaylaştırmak ve yerine getirmek amacıyla orada bulduklarını unutmamaları gerektiğini ifade etmektedir⁴⁸.

Hizmet standartlarına uyma (madde 7): Kamu hizmetinin sunumu ve sunma şekli belli kurallara bağlanmıştır. Kamu görevlisi bu doğrultuda kamu hizmetini yerine getirirken daha öncesinde belirtilmiş kurallar doğrultusunda görevini yerine getirmekle yükümlüdür.

Amaç ve misyona bağlılık (madde 8): Kamu görevlileri buldukları kurumun amaç ve misyonuna bağlı kalarak ülke çıkarlarını gözeterek görevlerini yerine getirmelidirler.

Dürüstlük ve tarafsızlık (madde 9): Dürüstlük, kişiden beklenen doğru davranışın sergileyeceğine dair söz iken; tarafsızlık ise, kişinin karşısında bulunan kişiye veya nesneye herhangi bir anlam yüklemeksizin kişiyi olduğu gibi saf haliyle görebilmesi durumudur⁴⁹. Kamu görevlileri görevlerini yerine getirirken sergiledikleri tüm davranışların sınırları kanunlarla çizilmiştir. Bu doğrultuda hareket etmesi gereken kamu görevlisi kamu görevine başladığı sırada imzaladığı sözleşmeyle bu davranışlarına yönelik söz vermektedir. Görevi sırasında da bunu icra etmesi gerektiği belirtilerek fırsat eşitliğinin önüne herhangi bir durumun geçmesine izin vermeyerek, görevini dürüst ve tarafsız bir şekilde yerine getirmesi gerektiği belirtilmiştir.

Saygınlık ve güven (madde 10): Kamu görevlileri devlet adına halka kamu hizmeti sunan görevlilerdir. Devlet ile halk etkileşimi ve iletişimini sağlayan kamu görevlileri

⁴⁷a.g.k., 5. Madde

⁴⁸Selçuk Atak, "Kamu Yönetimi Etiği", **Meslek Etiği Kavramları**, Ed. Selçuk Atak ve Serdar Kenan Gül, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 319

⁴⁹Halil Saylı ve Duygu Kızıldağ, "Yönetsel Etik ve Yönetsel Etiğin Oluşmasında İnsan Kaynakları Yönetiminin Rolünü Belirlemeye Yönelik Bir Analiz", **Afyonkarahisar Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 1, 2007, s. 234.

hizmet sunumunda devlete olan güvenin sağlanması ya da azalmasına yol açabilmektedir. Bu yüzden kamu görevlileri görevlerini yerine getirirken kamu güvenini sarsacak bir davranışta bulunmamalı ve devlete olan saygınlığın zarar görmesine yol açacak tutum ve davranışlardan kaçınmalıdır.

Nezaket ve saygı (madde 11): Sistemsel olarak hiyerarşinin söz konusu olduğu ast üst ilişkilerine bağlı olarak örgütlenmiş bulunan kamu görevlileri; buldukları konumda astlarına, üstlerine ve aynı pozisyonda olan personellere karşı nezaket ve saygı içerisinde görevini yerine getirmelidir⁵⁰.

Yetkili makamlara bildirim (madde 12): Kamu görevlileri görevini yerine getirirken herhangi bir etik dışı davranışla karşılaştıkları zaman bunu hemen yetkili makamlara bildirmek ile sorumlu tutulmuştur.

Çıkar çatışmasından kaçınma (madde 13): Çıkar çatışması, direkt yolsuzluk olarak tanımlanamasa da yolsuzluğun ortaya çıkmasına sebep olacak süreci başlatan kavram olarak tanımlanabilir⁵¹. Yönetmelikte kamu görevlisi görevini yerine getirirken ortaya çıkabilecek herhangi bir menfaat durumunda kendisini ve kendi davranışını etkileyecek herkesi bu durumdan uzak tutmalıdır.

Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması (madde 14): Kamu görevlisi kamu hizmetini sunmak amacıyla devletin ona vermiş olduğu yetkileri hiçbir suretle kendi ve kendisiyle ilişkili olan hiç kimsenin menfaati doğrultusunda kullanarak ayrımcılığa yol açarak çifte standart uygulamasında bulunamaz ve fırsat eşitliğini engelleyemez.

Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı (madde 15): Hediye, bir kişinin başka bir kişiye sevinip mutlu olması için alıp verdiği değerli veya değersiz, taşınır veya taşınmaz şeylerdir. Bu şeylerin kamu yönetiminde yerini alması ise kamu görevlisinin kamu hizmetini sunmak amacıyla kamu görevini yerine getirirken kamu görevlisinin

⁵⁰Âdem Çiçek, “Türk Kamu Yönetiminde Etik Uygulamaları ve Kamu Çalışanlarının Etik İklim Algısı: Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Örneği”, **Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya, 2019, s. 42

⁵¹Mustafa Lütfi Şen, “Kamu Görevlilerini Yoldan Çıkararak Bubi Tuzakları: Hediye ve Bağışlar”, **Enderun Dergisi**, Cilt. 3, Sayı. 2, 2019, s. 100

tarafsızlığına gölge düşürecek kararlar almasını sağlayacak fırsat eşitliğini ortadan kaldıracak mahiyette hareketlerde bulunacak ve çifte standartlı davranmasına yol açacak nitelikteki şeyler olarak yerini almıştır⁵².Hediyenin mahiyetini, hediyenin verilme sebebinin içindeki niyet belirlemektedir. Hediyenin niyeti her ne olursa olsun kamu görevlisinin hediye alımından uzak durması gerektiği belirtilmiştir.

Kamu malları ve kaynaklarının kullanımı (madde 16): Kamu görevlisi kamu hizmetini yerine getirmesi için kendisine tahsis edilmiş taşınır veya taşınmaz malları veya kamu görevlisine sunulmuş olan kaynakları kendi özel amaçları doğrultusunda kullanmamalıdır.

Savurganlıktan kaçınma (madde 17): Kamu görevlileri kamu hizmetinin sunumu doğrultusunda kullanmış oldukları kamu mallarını ve kamu kaynaklarını dikkatli bir şekilde kullanarak israftan uzak durarak savurganlık yapmadan kendi özel malının kullanımı ve tüketimini sırasındaki bilince sahip olarak kullanmalıdır.

Bağlayıcı açıklamalar ve gerçek dışı beyan (madde 18): Kamu görevlileri kamu hizmetini devlet adına sunmaktadır. Bu durumdan kaynaklı olarak hem kendi kurumu ve üstü adına hemde devlet adına gerçekdışı beyanda bulunarak devlet, kurum ve üstü adına bağlayıcı açıklamalar yapmamaları gerektiği hükme bağlanmıştır.

Bilgi verme, saydamlık ve katılımcılık (madde 19): Halkın bilgi edinme kanunu doğrultusunda elde etmiş olduğu haklarını talep ettikleri sırada kamu görevlilerinin halkı bilgilendirmeleri gerektiği hükme bağlanmıştır.

Yöneticilerin hesap verme sorumluluğu (madde 20): Yöneticilerin hesap verme sorumluluğu, hesap verilebilirlikle ilişkili bir husustur. Yönetici tarafından görevlendirilmiş olan kişinin görevini yerine getirirken görevlendirilmiş olan durumu

---

⁵²Türkiye Belediyeler Birliği, **Açıklamalı-İçtihatlı-Örnekli Mal Beyanı**, 1. Basım, Koza Yayıncılık, Ankara, 2011, s. 280

hatalı bir şekilde yerine getirmesi halinde kamu görevlisi cezai yaptırımla karşı karşıya kalır⁵³.

Eski kamu görevlileriyle ilişkiler (madde 21): Kamu görevlileri kamu hizmeti sunma aşamasında iken görevini yerine getirdiği kurumdan ayrıldıktan sonra eski kurumu ile illiyet bağı bulunacak herhangi bir etkileşim içerisine girerek menfaat sağlayıcı bir ilişki kuramaması durumu, yönetmelikle hükme bağlanmıştır⁵⁴.

Mal bildiriminde bulunma (madde 22): Kamu görevlisi hizmete başlarken kendileri, eşleri ve velayeti altındaki çocuklarının üzerinde bulunulan mal varlığı hakkında ilgili kurumu bilgilendirmek zorundadır. Bu bilgilendirme kişinin kuruma ilk başladığı süre zarfı içerisinde yaptığı gibi sene içerisinde de yapılmaktadır⁵⁵. Bunun yanında kamu etik kurulu talep ettiği zaman mal bildirimini hakkında bilgi alarak denetim yapabilir.

Kamu görevlilerinin etik dışı davranışlarına yer verilmeyen yönetmelikte, hukukta sayılan ilkeler üzerinden ulaşılan yaptırım şekli benimsenmiştir. Benimsenen bu yaptırım şekli doğrultusunda yönetmelikte sayılan etik ilkelerin ihlali doğrultusunda ortaya çıkan ilkelere ters davranışların tümü etik dışı davranışlar olarak tanımlanmıştır⁵⁶. Dolayısıyla etik dışı davranışlar, yönetmelikte sayılan kamu görevleri etik ilkelerinin ihlal edilmesi veya uyulmaması sonucu ortaya çıkan tüm davranışlar olarak değerlendirilebilir. Kanun koyucuların yönetmelikte etik dışı davranış kurallarını belirlememe sebepleri etik dışı davranışları hiçbir şekilde sınırlandırmayarak davranışların doğru şekilde tespitini sağlamak ve açıkta kalabilecek alanların ortaya çıkabilmesinden kaynaklı olarak kavramın ulaşamadığı herhangi bir nokta bırakmamaktır.

⁵³Erdoğan Kesim, “Bir Etik Davranış İlkesi Olarak Hesap Verebilirlik(Hesap Verme Sorumluluğu)”, <http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/03/erdogankesim-biretikdavranisilkesiolarakesap.pdf> (Erişim Tarihi: 28.05.2020)

⁵⁴Tayfun Akgüner, **Kamu Personel Yönetimi**, 7. Basım, Der Yayınları, İstanbul, 2016, s. 167

⁵⁵“Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3628&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi:30.05.2020)

⁵⁶Murat Altun, Sayer ve Barutçu, “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kararları Işığında Kamuda Görülen Etik Dışı Davranışlar ve Yolsuzluklar”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı. 91, 2013, ss. 35-36.

1.4. Türk Kamu Yönetiminde Denetim ve Etik

Denetim, hayatın her alanında her kurumda ve her disiplin içerisinde (Sosyal, toplumsal, psikolojik, askeri, mali ve yönetsel ve benzeri alanlarda) hayati öneme sahip bir olgudur. Denetim olgusu birçok farklı kurum, alan ve disiplinde yer almaktadır. Bu bağlamda da anlamsal farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Genel olarak denetim, “*Bir şeyin doğruluğunu, geçerliliğini, uygunluğunu, niteliğini ya da işleyişini dikkatle incelemek*”⁵⁷ anlamına gelmektedir. Ayrıca üstlenilen bir görevin planlandığı gibi yerine getirilip getirilmediğini tespit etmek için yapılan araştırma olarak tanımlanmaktadır⁵⁸.

Denetim kavramının tarihsel süreçteki temelleri, batıda kralın otoritesine karşı direnişlerin söz konusu olması sonucunda krallıklara ait güç tekelinin önüne geçilmek istenilmesiyle başlamıştır. Siyasal anlamda kralın otoritesinin despot boyutunun önüne geçen “Magna Carta” denetim kavramının siyasal zeminde yer almasını sağlayan ilk anlaşma olmuştur. Sonrasında 1665 ve 1688 yıllarında imzalanan anlaşmalar ile parlamentoların denetlenmesinin hayata geçirilmesiyle denetim kavramı yönetim kavramının bulunduğu alanlar içerisine girmeye başlamıştır⁵⁹. Kamu yönetimi içerisinde denetim kavramının sistematik hale getirilmesi ise Montesque’nun devlet organları içerisinde yapmış olduğu kuvvetler ayrılığının hayata geçirilmesiyle söz konusu olmuştur⁶⁰.

Montesquieu’den sonra yakın dönemde ise denetim kavramını sistematik hale getirerek literatürde yer edinmesini sağlayan ilk kişi 1910 yılında yönetimin de ilk tanımını yapan Henry Fayol olmuştur. Fayol, yönetsel anlamdaki denetime “yönetim fonksiyonlarını”⁶¹ tanımladığı sırada yer vererek denetimi, “*örgütteki faaliyetlerin örgütün planlarına, amaçlarına, belirlenmiş kural ve kaidelere ve verilen emirlere*

⁵⁷ans. **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi**, Cilt. 6, Interpress Yayıncılık, İstanbul, ss. 3016-3017

⁵⁸TDK Sözlük, [denetim ne demek TDK Sözlük Anlamı \(sozluk.gov.tr\)](https://sozluk.gov.tr), (Erişim Tarihi: 27/09/2021)

⁵⁹Hüseyin Özer, **Kamu Kesiminde Performans Denetimi ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi**, T.C. Sayıştay 135. Kuruluş Yıldönümü Yayınları, No:4, Ankara, 1997, s. 15

⁶⁰Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Mehmet Ali Ağaoğulları, “**Bodin’den Hobbes’a Doğru**”, **Sokrates’ten Jakobenlere Batı’da Siyasal Düşünceler**, Ed. Metmet Ali Ağaoğulları, İletişim Yayınları, 2014, İstanbul, ss. 541-564

⁶¹Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Tuğba Karaboğa ve Cemal Zehir, “Henri Fayol ve Yönetim Alanına Katkıları Üzerine Bir İnceleme”, **IBAD Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:7,2020, ss.53-68

*uygun biçimde yapıлып yapılmadığını tespit etme*⁶² yolu olarak tanımlamıştır. Denetimin kamu kurum ve kuruluşları için önemine değinen Fayol, denetimin kamu yönetiminin etkinliğini, verimliliğini, üretkenliğini artıracığını dile getirerek yönetim içerisinde denetimin gerekliliği üzerinde durmuştur.

Türk kamu yönetiminde denetim; Montesquieu'nün ayırımına tabi bir şekilde kuvvetler ayrılığı biçimselliğinde yasama yürütme ve yargı denetimi olarak ayrılmış bunun yanında devlet karşısında giderek güçsüzleşen halkın denetimi de sistem içerisinde etkinliğini göstermeye başlamasıyla denetim kavramı deformize edilerek yasama yürütme ve yargı denetiminin yanında etik denetimi ve ombudsmanlık denetimi gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkmıştır.⁶³

Yürütme Denetimi; idari denetim olarak da bilinir. Yürütme denetimi, yürütme erkinin kendi kendisini kontrol edip yürütme faaliyet ve işlevlerini yerine getirip getirmediğinin denetimidir. Bu denetim şekli daha çok öz denetim veya öz değerlendirme olarak işlevsellik kazanmaktadır⁶⁴. Yürütmenin denetim şekli iç denetim ve dış denetim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İç denetim idarenin içerisinde kurumsal yapısında bulunun üstün astı denetlediği ve değerlendirdiği hiyerarşi denetimidir. Dış denetim ise devlet teşkilatlanma yapısı içerisinde yer alan merkezi yönetim kurum ve kuruluşlarının yerel yönetimler üzerindeki denetim ve değerlendirmesi olan vesayet denetimidir⁶⁵.

Yargı Denetimi; Anayasanın 125. maddesinde yer alan “idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır”⁶⁶ ibaresi yargı yolunun yürütme

⁶²Öztaş, **A.g.e.**, s. 119

⁶³Mustafa Önen ve Ali Yıldırım, “Kamu Yönetiminde Etik Denetimi: OECD Ülkeleri Örneği”, **Akademik Yaklaşımlar Dergisi**, Cilt: 5, Sayı:1, 2014, s. 106

⁶⁴Samet Işık, Türk Kamu Yönetiminde Denetim Reformları ve Kamu Çalışanlarının Denetim Algılarının Performanslarına Etkisi: Kastamonu İli Örneği, **Yüksek Lisans Tezi**, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kastamonu, 2019, ss.31-32

⁶⁵Emre Akcagündüz, Türk Kamu Yönetiminde Denetim Anlayışının Dönüşümü ve Ombudsmanlık Kurumu, **Yüksek Lisans Tezi**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Edirne, 2012, s.42

⁶⁶Madde 125: “*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (Ek hüküm: 13/8/1999-4446/2 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılik unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir. (...) (Ek cümle: 7/5/2010-5982/11 md.) (...) Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü*

üzerindeki denetiminin varlığını ortaya koymaktadır. Hukuk devleti ilkesinin getirisi olan ilke, hükümet sistemlerinde yürütmenin hukuk ilkeleri doğrultusunda işlevselliğini yerine getirmesini zorunlu kılmaktadır⁶⁷. Bu sebepten ötürü hükümet sistemlerinin vazgeçilmez unsuru olan hukuk devleti ilkesinin icra edilebilmesi için hükümet sistemlerinde yargı denetiminin gerekliliği söz konusudur.

Etik Denetimi; bireylerin, toplumların, örgütlerin, kurumların ve kuruluşların belli kurallar etrafında görevlerini yerine getirmelerini sağlayan etik ilkeler, kurum ve kuruluşlarda düzeni, disiplini ve denetimi sağlamaktadır. Kişinin belli kurallar çerçevesinde görevini yerine getirmesini zorunlu kılan etik kuralları, kişilerin davranışlarını sınırlandırarak kurum ve kuruluşlar ile halk arasında denge mekanizmasını kurmaktadır. Bu mekanizma belli kurallara bağlı işlediğinden kurumdaki davranışın işlevselliği, etkinliği ve verimliliği denetlenerek görevinin sorumlulukla yerine getirilip getirilmediği ölçülmektedir.

Yasama Denetimi; 1982 Anayasasında “Türkiye Büyük Millet Meclisinin Bilgi Edinme ve Denetim Yolları” ana başlığında ele alınmıştır⁶⁸. Ana başlık altında yürütmenin almış olduğu kararları denetlemekten sorumlu olan yasama organı; elinde bulundurduğu kanun yapma, kanun çıkartma ve bütçe yasasını onaylama yetkileri ile yürütmeyi denetlemekte ve yürütmeye karşı denge fren mekanizmasını elinde bulundurmaktadır⁶⁹. Bu organın kanun yapma gibi fonksiyonlarının yanında anayasanın vermiş olduğu soru, meclis araştırması, genel görüşme ve meclis

---

ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır. İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar. (Değişik birinci cümle: 7/5/2010-5982/11 md.) Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemez. İdari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir. Kanun, olağanüstü hallerde, (...) seferberlik ve savaş halinde ayrıca milli güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabilir. İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.” Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1.5.2709.pdf (mevzuat.gov.tr), (Erişim Tarihi:22.10.2021)

⁶⁷Şeref Gözübüyük, **Yönetim Hukuku**, Turhan Yayınları, Ankara, 1996, s. 235

⁶⁸Mahmut Bülbül, “Bir Parlamenter Denetim Yolu Olarak TBMM’de Yazılı Soru”, **Yasama Dergisi**, Sayı:4, 2007, s. 27

⁶⁹Erkan Akçay, “Cumhurbaşkanlığı Sisteminde Siyasi Denetim: İdarenin TBMM Tarafından Denetlenmesi”, **Ombudsman Akademi**, Cilt:3, Sayı:5, 2016, ss.52-56

soruşturması yollarıyla da yürütme organını denetleyebilmektedir⁷⁰. Bunun yanında halkın yürütme organı karşısında kaybedilen haklarını halkın temsilcileri olarak gözetmesi ve koruması da yasama organının denetim görevleri arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda yasama içerisinde halkın hakkının savunulması ve halk için yürütmenin denetlenmesi amacıyla kamu denetçiliği, kurumsal işlev kazanarak kamu denetçiliği kurumunun ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Yasama, yürütme ve yargıdan bağımsız olarak işlerliğini sürdüren Kamu Denetçiliği Kurumu, denetim kavramının eksikliklerini gidermek ve yetersizliklerini ortadan kaldırmak için yargıdan ayrı düşünülerek yargının işlerliğini yerine getirmesinin planlandığı bağımsız bir denetim organıdır. Bu yol, yargı gücünün ağır işlemesi ve bürokratik süreçlere takılmasına bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır. Bu kurum, idarenin eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarının hukuk devleti ilkeleri içerisinde kalarak hakkaniyete uygun bir şekilde yerine getirilmesini sağlayan denetim yoludur⁷¹. Başka bir ifadeyle Kamu denetçiliği kurumu, idarenin her türlü eylem ve işleminin demokratik hukuk devleti ilkeleri içerisinde kalmasını sağlayarak vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini savunup işlemlerin insan haklarına uygun bir şekilde yerine getirilmesini sağlayan bir kurumdur.

---

⁷⁰Hasan Güner, “Türkiye’de Kamu Yönetimi ve Kamu Yönetiminin Denetimi”, **Denetim Dergisi**, Sayı:14, 2014, s. 70

⁷¹ İsmail Sevinç ve Betül Akyıldız, “Kamu Denetçiliği Kurumu Faaliyetlerinin Yıllık Raporlar Üzerinden Değerlendirilmesi”, **Ombudsman Akademik**, Sayı: 13, Cilt:7, 2020, S: 58

İKİNCİ BÖLÜM KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU(OMBUDSMANLIK) VE ETİK

2.1.Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık) Kavramı, Özellikleri, Görevleri, Yetkileri, Temel İlke ve İşlevleri

Türkiye’de “halk denetçisi”, “yurttaş sözcüsü” veya “arabulucu” olarak bilinen kamu denetçisi⁷² litaretüre; İsveç’te “vekil”, “elçi” veya “temsilci” anlamlarına gelen “ombuds”⁷³ ve “kişi” veya “adam” anlamlarına gelen “man” kelimesinin birleştirilmesi sonucunda ortaya çıkan “ombudsman” kavramı olarak girmiştir⁷⁴. Her ülkede o ülkenin kültürel, siyasal, sosyal ve hukuki yapısı doğrultusunda özerklik alanı kazanarak faaliyet alanını belirleyen ombudsmanlık kavramı, her ülkenin yapısal farklılığı doğrultusunda farklı terimlerle⁷⁵ ifade edilerek ülke sistemlerinin içerisine girmiştir⁷⁶.

Ombudsmanlık, farklı terimlerle ülke sistemlerinin içerisinde bulunsa da asıl anlamı olan “vekillik” veya “elçiliğin” özü hiçbir zaman bozulmamış ve tüm ülkelerde yönetim karşısında bireyin yanında yer alarak vatandaşın haklarını yönetim karşısında koruma görevini üstlenmiştir⁷⁷.

⁷²Mehmet Aktel ve diğerleri, “Türkiye İçin Yeni Bir Denetim Modeli: Kamu Denetçiliği (Ombudsman)”, **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 9, 2013, s.23

⁷³Süleyman Arslan, “İngiltere’de Ombudsman Müessesesi”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:19, Sayı:1, 1986, s. 157

⁷⁴Doğan Kestane, “Çağdaş Bir Denetim Organizasyonu Olarak Ombudsmanlık (Kamu Denetçiliği)”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 151, 2006, s. 131

⁷⁵Avustralya’da “Halkın Avukatı”, Suudi Arabistan’da “Mazlumların Valisi”, Fransa’da “Haklar Savunucusu”, İngiltere’de “Parlamento Komiseri” ve Kanada’da “Vatandaş Koruyucusu” Olarak Adlandırılmıştır. Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Birol Özdemir, Kamu Denetçiliği Kurumunun İşlevi ve Yapısı, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku (İdare Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara, 2014, ss.4-6

⁷⁶Serdar Arı, Dünya’da Kamu Denetçiliği Kurumu ve Türkiye Karşılaştırması: Yapısal Analiz, **Yüksek Lisans Tezi**, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kayseri, 2014, ss.5-6

⁷⁷ans. **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi**, Cilt. 12, Interpress Yayıncılık, İstanbul, s. 8838

Uluslararası Baro Birliği ombudsmanı “*Anayasaya veya yasama organının veya parlamentonun aldığı bir karar uyarınca oluşturulan, yasama organına karşı sorumlu olan, hükümet birimleri, memurları ve çalışanları hakkındaki şikayetleri alan, şikayetler üzerine ya da kendi isteği doğrultusunda harekete geçen ve araştırma yapan, aksaklıkları gidermek için izlenecek yollar hakkında tavsiyede bulunma ve rapor hazırlama yetkisine sahip, bağımsız, üst düzey devlet memuru*”⁷⁸ olarak tanımlamaktadır. Hill ise ombudsmanlık kurumunu vatandaşların haklarını savunan bürokratik kontrol mekanizması olarak tanımlamış ve vatandaşları özel ve kamu kurum ve kuruluşları karşısında koruyan mekanizma olarak görmüştür⁷⁹. Hans Gammeltoft- Hansen ise ombudsmanı, duygusal anlamda incinmiş olan vatandaşların kamu kurum ve kuruluşlarının adaletsizliklerine ve kötü yönetim ilkelerini benimsemelerine ilişkin yakınmalarını dile getirdikleri anayasaca kurulmuş olan üst düzey görevlilerin bulunduğu büro olarak tanımlamıştır⁸⁰.

Başka bir tanım ile ombudsman, gücünün kaynağını yasama organından alan, hem yürütmeye hem de yasama organına karşı bağımsız bir yapıda bulunan kurum idarenin zarar verici işlem ve eylemlerine maruz kalan kişilerin talepleriyle harekete geçerek inceleme ve soruşturma yapan, aldığı tavsiye niteliğindeki kararlarla yönetimin kötü yönetim ilkelerinden uzaklaşmasını sağlayan kurum olarak tanımlamıştır⁸¹.

Genel olarak değerlendirildiğinde Ombudsman, halkın şikayetleri doğrultusunda veya re’ sen halk adına hareket ederek halkın çıkarlarını koruyan, idare ile halk arasında arabuluculuk yapan ve idare ile halk arasında ortaya çıkan uyuşmazlıkları gidererek idarenin hukuka aykırı işlemlerini, eylemlerini ve davranışlarını düzeltmesini söyleyerek idarenin kötü yönetim davranışlarını iyi yönetim ilkeleriyle iyileştirmesi yönünde tavsiyede bulunan bağımsız bir devlet

⁷⁸Osman Erdoğmuş, Kamu Yönetiminde İdari ve Denetsel Açıdan Ombudsman Kurumu: Türkiye Örneği, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara, 2006, s.6

⁷⁹Larry Hill, Institutionalization, the Ombudsman, and Bureaucracy, *The American Political Science Review*, 1974, ss.1075-1077

⁸⁰Hansen Gammeltoft, “Ombudsman Kavramı”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 29, Sayı: 3, 1996, s. 195

⁸¹Raci Kılavuz, Ahmet Yılmaz ve Ferit İzci, “Etkin Bir Denetim Aracı Olarak Ombudsmanlık ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1, 2003, s.54

organıdır⁸². Kısaca ombudsmanlık devlet ve devlet yöneticilerinin ellerinde bulundurmuş oldukları mutlak güç karşısında halkın yanında konumlanarak devlet veya devlet yöneticisi ile halk arasında denge-fren mekanizması oluşturan organ olarak tanımlanmaktadır⁸³.

“Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğinde” *“Kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak amacıyla idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden ve iyi yönetim ilkelerini gözeterek incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere kurulan”*⁸⁴ kurum olarak tanımlanmaktadır. Bu *“Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar”*⁸⁵.

İyi yönetim ilkeleri doğrultusunda almış olduğu kararların aynı zamanda etik ilkelere uygunluğunu da gözetken kamu denetçiliği kurumu, aldığı kararlarla bir önleyici (caydırıcı) argüman niteliğinde görevini icra etmektedir. Her ne kadar almış olduğu kararların yaptırımsal gücü olmasa da tavsiye niteliğindeki kararlarla iyi yönetim ilkelerinin ve etik ilkelerin uygulanması, yerleşmesi, yaygınlaştırılması ve

⁸²Tufan Erhürmen, “Ombudsman”, **Amme idaresi Dergisi**. Cilt. 31, Sayı. 3, 1998, s.89

⁸³Cihan Necmi Günel ve Maksud Emre Mülazımoğlu, “Yurttaşın Paydaşa Geçişin Önündeki Engellerin Ortadan Kaldırılması: Kötü Yönetişimin Karşısında Kamu Denetçiliği Kurumu”, **Ombudsman Akademik Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 13, 2020, ss. 126-127

⁸⁴Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, [711KAMU-DENETCILIGI-KURUMU-KANUNUNUN-UYGULANMASINA-ILISKIN-USUL-VE-ESASLAR-HAKKINDA-YONETMELIK.pdf \(ombudsman.gov.tr\)](https://www.ombudsman.gov.tr/711KAMU-DENETCILIGI-KURUMU-KANUNUNUN-UYGULANMASINA-ILISKIN-USUL-VE-ESASLAR-HAKKINDA-YONETMELIK.pdf), (Erişim Tarihi: 15.04.2021)

⁸⁵Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, [711KAMU-DENETCILIGI-KURUMU-KANUNUNUN-UYGULANMASINA-ILISKIN-USUL-VE-ESASLAR-HAKKINDA-YONETMELIK.pdf \(ombudsman.gov.tr\)](https://www.ombudsman.gov.tr/711KAMU-DENETCILIGI-KURUMU-KANUNUNUN-UYGULANMASINA-ILISKIN-USUL-VE-ESASLAR-HAKKINDA-YONETMELIK.pdf), (Erişim Tarihi: 15.04.2021)

kullanılması noktasında bir rehber niteliğinde bulunmaktadır. Dolayısıyla kararlarını hukuka uygunluk, iyi yönetim ilkeleri ve etik ilkeler doğrultuda vererek alan Kamu Denetçiliği Kurumu, vatandaşı koruyarak ülkenin kamu yönetiminde, toplumunda ve bireyinde denetim kültürünün temellerini atarak hukuk devleti, insan hakları, hakkaniyet, adalet, güven, demokrasi, iyi yönetim ve etik gibi birçok kavramın ve değerlerin yerleşmesini sağlayarak bu değer ve kavramların kullanımını yaygınlaştırmaktadır⁸⁶.

Etkin bir güce sahip olan Ombudsmanlık kurumu gücünü yönetim güçleri arasındaki yapılanma şeklinden, konumundan, görevlerinden ve özelliklerinden almaktadır. Yönetim güçleri arasında bağımsız olarak konumlanan ombudsman yönetim güçlerine karşı kısmi sorumluluklara sahiptir. Gücünün kaynağını oluşturan görevler ise, dünyada 4 farklı şekilde ortaya konulmaktadır: Bunlardan ilki; sadece insan haklarını korumak ve geliştirmek, ikincisi; devlet ve vatandaş arasında köprü oluşturarak devlet ve vatandaş arasında etkileşimi ve iletişimi sağlayarak ilişkilerinin iyileşmesini sağlamak, üçüncüsü; yönetimin denetim altında tutulmasını sağlamak dördüncüsü ise vatandaş kötü yönetim hallerine karşı korumak ve iyi yönetime dair belli standartlar oluşturmasını sağlamaktır⁸⁷.

Gücünün kaynağını oluşturan özellikler Hill'e göre, vatandaşların haklarını arama girişiminde bulunmaları sırasında vatandaşların yakınmaları doğrultusunda harekete geçen ombudsman kamu yönetiminin dışında yer alarak kamu yönetimini dışarıdan denetleyen bağımsız ve özerk bir kurumdur. Bu kurum göstermiş olduğu faaliyet sonucunda ulaşılmış olduğu sonuçları parlamentoya sunarak bu bağlamda bir sonuca varılmasına aracı olan bir yapıya sahiptir. Bu kurumun aracı konumunda yer almasının mahiyeti ise kurumun herhangi bir yaptırım gücünün olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu kurum sadece öneri niteliğinde araştırma sonuçları elde etmekte ve kararın mahiyetini değiştirecek önerilerde bulunmaktadır.⁸⁸

⁸⁶Bekir Parlak ve Kadir Caner Doğan, "Türkiye'de Ombudsmannın Uygulanabilirlik Analizi: Ampirik Bir Çalışma", **Turkish Studies**, Sayı: 10, s.767

⁸⁷Hasan Tahsin Fendoğlu, "Cumhurbaşkanlığı Sisteminde Ombudsman Denetimi: İdarenin Kamu Denetçiliği Kurumu Tarafından Denetlenmesi", **Ombudsman dergisi**, sayı 5, sayfa 15

⁸⁸Larry Hill, *The Model Ombudsman: Institutionalizing New Zealand's Democratic Experiment*, Princeton University Press, New Jersey, 1976, ss.12-13

Gellhorn ise ombudsmanı yasama tarafından kurulan fakat tüm devlet erklerine karşı bağımsız olan sadece yasama organına karşı sınırlı düzeyde sorumluluğu olan bir kurum olduğunu ifade etmiş ve bu kurumun kamuoyunu ilgilendiren bilgi ve belgelere erişimi kolay, hızlı ve sınırsız olduğunu belirtmiştir. Bu erişim kolaylığı olaylara daha hızlı müdahale edip hızlı çözümler üretmesini sağlamaktadır. Ombudsman çözüm üretmesi sırasında çalışmalarını belli bir düzenlilik ve titizlikle yerine getirmektedir. Bu düzenlilik ve titizlik vatandaşa ve idare güvence vermektedir. Bu güvence ise idarenin ve vatandaşların ombudsmanın kararlarına saygı göstermesini sağlamaktadır⁸⁹.

2.2.Kamu Denetçiliği Kurumunun (Ombudsmanlık) Ortaya Çıkışı ve Tarihsel Gelişimi

İlk olarak 1908 yılında İsveç'te anayasal dayanak kazanarak kurulmuş olan ombudsmanlık kurumunun⁹⁰ temelleri milattan önceki yıllara kadar uzanmaktadır. Kurumun yapısal özelliklerine dair oluşumlar ilk olarak Çin'deki Han Hanedanlığında yer alan Yunan Kontrol Kurumunda Roma Halk Tribünlerinde, ikinci halife Hz. Ömer'in kurmuş olduğu *Muhtesib Kurumunda* ve Amerikan kolonilerindeki Censors Kurumlarında görülmektedir⁹¹. İsveç'teki ilk temelleri ise 1700'lü yıllara dayanmaktadır. 1700'lü yıllarda Osmanlı Devleti'nde savaş esiri olarak bulunan İsveç Kralı XII. Charles, 1713 yılında Osmanlı topraklarında bulunduğu sırada ülkesine gönderdiği talimatla İsveç'te Ombudsmanlık Bürosu kurulmuştur⁹². Kurumun kurulması talimatının İsveç kralı tarafından Osmanlı topraklarında olduğu sırada verilmesinden ötürü kuruma dair temellerin Osmanlı devletindeki *Kâdilkudât*⁹³,

⁸⁹Walter Gellhorn, *When Americans Complain: Governmental Grievance Procedures*. Harward University Press, Cambridge, 1966, ss.9-10

⁹⁰Bülent Keneş, "Bir Denetim Mekanizması Olarak Ombudsman, Türkiye'deki İhtiyaçlara Ne kadar Cevap Verebilir?", *Yeni Türkiye Dergisi*, Sayı:13(Siyasal Yazışmalar II), 1997, s.792.

⁹¹Zakir Avşar, *Ombudsman/Kamu Denetçisi*, Hayat Yayınları, İstanbul 2012, s.67.

⁹²Erhürman, *a.g.k.*, s. 90

⁹³Victor Pickl Ombudsmanlık kurumunun tarihsel süreçteki kökenlerinin ve temellerinin kadikudata dayandığını belirtenler arasında yer almaktadır. Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız:Victor Pickl, Ombudsman Sisteminin İslami Temelleri, Çev: Taykan Ataman, *Yeni Türkiye Dergisi*, Yıl 3, Sayı 14, 1997, s. 803

Divan-ül Mezâlim, Divan-ı Hümayun, Kazaskerlik, Hisbe⁹⁴, Kadılık ve Sulh Meclisi vb. Kurum ve kuruluşlardan alınarak oluşturulduğu⁹⁵ düşünüldüğünden dolayı bazı ülkeler tarafından kurumun temeli Osmanlı Devleti olarak kabul edilmiştir.

İsveç'te kurumsal yapısını anayasal dayanak ile oluşturmuş olan kurum İsveç'te kurulmasının ardından birçok Avrupa ülkesinde resmiyet kazanmış ve ülkelerin sistemleri içerisinde yer almaya başlamıştır. İlk olarak Maastricht Antlaşmasıyla Avrupa'da yönetsel sürecin içerisine dahil edilen ombudsmanlık kurumu⁹⁶ Avrupa Birliği Anlaşmalarıyla ülke sistemlerinin içerisine dahil edilmiştir. Anlaşmalar sonucunda ülke sistemleri içerisinde yer almaya başlayan ombudsmanlık kurumunun ülkeler tarafından kullanımının yaygınlık kazanması ve kavramın küresel nitelik kazanmaya başlaması ise 1970'li yıllardan sonra gerçekleşmiştir.

Süreç içerisinde refah devlet anlayışını benimseyerek kendisini müdahaleci ve koruyucu görerek piyasanın içerisinde aktif olarak yer alan devlet, dünyanın krize sürüklenmesini engelleyememiş ve süreci kontrol edememiştir. Etkin devlet süreci yönetemediğinden dolayı eleştirilmiş ve bu dönemde devletin sorgulanmaya başlamasıyla yükselen değer olarak ortaya çıkan neo-liberal düşünce, devleti etkisizleştirilerek klasik anlamda devlete tanınmış olan alana geri dönmesini istemiştir. Refah devlet anlayışının sorgulanmasıyla ortaya çıkan liberal devlet, devletin piyasadaki hâkimiyet alanını küçülterek, etkinlik alanı daraltarak klasik alanı dışına çıkarmaması gerektiğini savunmuştur⁹⁷. Devlet etkinlik alanındaki hâkimiyetini kaybederken devlete ait olan alanlar özelleştirilerek özel sermayeye devredilerek dönemsel olarak krizden etkilenmeyen özel sektör etkinliğini artırmıştır⁹⁸. Süreç içerisinde sürekli olarak kendisini geliştiren özel sektöre neo-liberal politikalar

⁹⁴Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Hamza Ateş, “Ombudsmanlık İçin Öncü Bir Kurum: Hisbe”, **Ombudsmanlık Denetimi**, Cilt:2, Sayı:6, 2017, 21-49

⁹⁵Müslüm Akıncı, **Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman**, Beta Yayınları, 1999, İstanbul, s. 267; Hasan Tahsin Fendoğlu, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Osmanlı, [1213791 \(dergipark.org.tr\)](https://dergipark.org.tr/1213791), (Erişim Tarihi: 12/09/2021)

⁹⁶Ramazan Şengül, “Fransa’da Kamu Yönetiminin Denetlenmesinde Kamu Arabulucusunun Rolü”, **Danıştay Dergisi**, Sayı: 2003, s. 105

⁹⁷Esra Ebru Mavi, “Kamu Kurumlarında Örgütsel Adalet ve Kamusal Etik Algılarının Verimliliğe Etkisi”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 2, 2017, s. 16

⁹⁸Samuel Bell ve Altur Hindmoor, Commentary The Governance of Public Affairs, Journal of Public Affairs, 2009, s.149

doğrultusunda etkinliğini ve hakimiyetini sürekli olarak artırarak sürece yeni bir aktör olarak dahil olmuştur.⁹⁹

1970’li yıllarda başlayan devletin küçültülmesi ve devletin etkisizleştirilmesi 1990’lı yıllara kadar devam etmiştir. Süreç içerisinde neo-liberal düşüncenin benimsediği politikalara teknolojik gelişme ve küreselleşmenin de eklenmesiyle devletin alanı daha da küçülmeye, etkinliği daha da azalmaya başlamıştır. 1990’lı yıllarda teknolojik ilerlemenin giderek artması iletişim ve internet ağının büyümesine küreselleşmenin eklenmesiyle koca dünya küçük bir köye dönüşmüş ve tüm dünyada iletişim ve etkileşim yaşanmıştır. Dünya gelişim dönemi içerisinde iken dünya gelişiminin çok gerisinde kalan devlet daha önce etkinliğinin azaltılmasıyla etkinlik alanı daha da azalmaya başlamasının ardından yeni kamu yönetimi anlayışını benimseyerek dar alan içerisinde kendisini etkin kılmayı hedeflemiştir¹⁰⁰. Devlet yeni kamu yönetimi anlayışı ile tamamıyla dönemin gerisinde kalmış olan geleneksel yapıdaki anlayış ve anlayışlarından vazgeçerek kendisini yenilemiş ve dönemin koşullarına ayak uydurarak kendisini reformize ederek değişim ve dönüşüm yaşamıştır¹⁰¹. Yeni kamu yönetimi anlayışıyla siyasal, ekonomik ve sosyal anlamda yenileşerek kendisini sürece entegre ederek etkin aktörlük dönemindeki yapısını dönem içerisinde kazanmaya çalışmıştır¹⁰².

Dönem içerisindeki yolsuzlukların ve yozlaşmanın artmasıyla kamu yönetimine duyulan güven azalmış ve kamu yönetimi değer kaybetmeye

⁹⁹Berna Uçar, “Kamu yönetiminde yeniden yapılandırma: Türk kamu yönetiminde performans odaklı yönetime geçiş”, **Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya, 2007, ss. 7-18

¹⁰⁰Mustafa Kurt ve Özlem Yaşar Uğurlu, “Yeni Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımının Gelişiminde Avrupa Birliği’nin Rolü: İlerleme Raporları İçerik Analizi”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 11, 2007, ss.81-90.; Burhan Atkaç, Türkiye’de Kamu Yönetimi Öğretiminin Gelişimi, Kamu Yönetimi Disiplin Sempozyumu Bildirileri 2, 1995, TODAİE Yayınları, Ankara, s.10; Nagehan Talat Arslan, “Klasik-Neo Klasik Dönüşüm Süreci: Yeni Kamu Yönetimi”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 2, 2010, s.22

¹⁰¹**Kemal Öktemi ve Leyla Çiftçi**, “Türkiye’de Kamu Yönetimi Reformunun Vizyonu”, Ed., Yüksel Demirkaya, **Türkiye’de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu**, Wald Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yayınları, 2016, İstanbul, s.112

¹⁰²Akif Özer, “Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi”, **Sayıstay Dergisi**, Sayı:59, 2005, ss. 3-27.

başlamıştır¹⁰³. Sürekli olarak birey hakkını ihlal ederek mutlak güç olmayı başaran kamu yönetimi, birey ve devlet arasındaki güç dengesizliğinin artmasına sebep olmuştur. Haklarının ihlal edilmesini istemeyen birey, devlet karşısında konumlanarak devlete karşı haklarının savunulması gerekliliğini ortaya çıkartmış ve bunun sonucunda kamu yönetiminde siyasal sosyal kültürel ve ekonomik değişimler yaşanmıştır.

Siyasal anlamda geleneksel kamu yönetimi bürokrasi anlayışından vazgeçen devlet, aşırı merkeziyetçi ve otoriter yapısını bir kenara bırakıp otoritesini devlet dışı aktörlerle paylaşarak yönetimde etkinliği ve verimliliği elde etmeye çalışmıştır. Yani sıra otoritesini yerel yönetimlerle de paylaşıp kendisine yerellik kazandırarak hizmetleri halka en yakın yerde sunma modelini benimseyerek yumuşak esnek bir yapıya bürünmesiyle esnek verimli etkin bir devlet anlayışı ortaya çıkartmaya çalışmıştır¹⁰⁴. Bu anlayışla beraber benimsediği saydamlık, şeffaflık ve hesap verilebilirlik anlayışlarıyla da geleneksel kamu yönetimi anlayışında bürokrasi mekanizmasıyla ortaya çıkan nepotizmin ve kayırmacılıkların önüne geçerek siyasal patronajı engelleyerek devlete olan güvensizliği¹⁰⁵ ortadan kaldırıp devlete güveni

¹⁰³Orhan Gökçe ve Erhan Örselli, “Kamu Yönetiminde Etik ve Etik Dışı Davranış Algısı”, **İş Ahlakı Dergisi**, Cilt. 4, Sayı. 7, 2011, s. 48

¹⁰⁴Ümit Şahin, “İyi Yönetişimin Türk Kamu Yönetiminde Uygulanması ve Kamu Denetçiliği Kurumu”, **Ombudsman Dergisi**, Sayı:1, 2018, ss.101-102; Kadir Caner Doğan, “Türkiye’de 1980 Sonrası Kamu Yönetiminde Reform Politikalarına Yön Veren Kavramsal/Teorik Düşünceler ve Kurumsal Düzenlemeler”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı. 476, 2014, ss.130-134

¹⁰⁵“Özellikle 1980’lerden sonra, Batı demokrasilerinde yapılan çeşitli araştırmaların sonuçları, vatandaşların bazı kurumlara olan güvenlerinde dikkate değer azalmalar olduğunu göstermiştir. Polis, meclis, hukuk sistemi ve ordu gibi devlet kurumlarına olan güven 1980’lerden 1990’lara doğru ciddi düşüşler yaşarken; aynı dönemde özel şirketler, basın ve kilise gibi devlet dışı kurumlara olan güvenin arttığı bilinmektedir. Bununla birlikte, yine bu dönemde seçimlere katılım oranları düşmekte, siyasi partilerde aktif olarak görev alma oranları da azalmaktadır. Aynı şekilde, gündelik yaşamda siyasetle ilgilendiğini söyleyenlerin oranı gözle görünür oranda düşerken; vatandaşlar arasında, mevcut siyasi mekanizmalarla ülkenin gidişatını değiştiremeyeceğini düşünenlerin oranı da yükselmektedir.” *Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Fikret Toksöz, İyi Yönetişim El Kitabı*, Tesev Yayınları, 2008, İstanbul, ss.14-15

Ortaya çıkan bu güvensizliği ortadan kaldırabilmek için “Bireyler bu temsilcinin, güvenilir bir ortamda seçilmesini, kendisi ve diğer bireyler için adil bir yaklaşım benimsemesini, aldığı kararlara ilişkin hesap verebilir olmasını ve bu kararları şeffaf bir şekilde paylaşmasını bekledi. Bununla birlikte, temsilcilerin kendisine emanet edilen bu görevin sorumluluğunun farkında olarak, aldığı kararları bilgiye dayandırması ve böylelikle etkili, verimli kararlar alması, tutarlı yaklaşımı benimsemesi de yine bireyin beklentileri arasındaydı. Seçilmiş olan temsilcinin tüm bu beklentileri karşılamak üzere üstlendiği sorumluluğu hakkıyla yerine getirmek için özen yükümlülüğü doğrultusunda ciddi çaba göstermesi ve sadakat yükümlülüğü doğrultusunda karar alırken sadece kurumun temel amacına uygun davranması gerekir. Temsilcinin ayrıca temsil ettiklerinin güvenini kazanmak ve çıkar çatışmalarından kaçınmak adına aldığı kararları ve nedenlerini tüm taraflara tam ve eksiksiz açıklama yükümlülüğü

yeniden inşa etmiştir. Böylelikle yerelliği sağlayarak devlet vatandaşa hizmet sunumunu yakınlaştırarak hem güven inşa etmiş hem de siyasal katılımı sağlayarak yeni kamu yönetimi anlayışındaki siyasal gelişmelerle devlet vatandaş etkileşimini artırmış ve aktifleştirmiştir.¹⁰⁶

Ekonomik alanda ise geleneksel anlamda yönetime sahipken benimsemiş olduğu refah devlet anlayışından ve korumacı, müdahaleci rollerinden uzaklaşarak piyasadan çekilmiş ve kendi klasik alanında etkinliğini artırmaya çalışmıştır¹⁰⁷. Bunu yaparken ise kendi kamu zihniyetini özel sektör zihniyetiyle yoğurarak kamuda özel sektör mantığını ve girişimci devlet rolünü benimseyerek bu yeni kimliğiyle neo-liberal politikalar doğrultusunda piyasada yer almaya çalışmıştır.¹⁰⁸

Sosyal anlamda ise, sosyal anlayış kültürünü siyasal kültürünü ve hizmet sunma kültürünü değiştirmiştir. Küreselleşmeyle beraber değişim sağlayan kavramlar dünya devletlerinin etkileşimi sonucunda yeni bir boyut kazanmışlardır. Bu değişim ve dönüşüm sürecinde kendisine yeni bir nitelik kazanan hizmet kavramı, dönemin gelişmişliğiyle ve toplumların birbirleriyle etkileşimi sonucunda boyut değiştirerek yeni şekliyle zihinlerde yer almaya başlamıştır. Bu dönemde siyasal kültürün değişimiyle yaşanan hizmet kavramı toplumsal kültürle entegrasyon sağlaması sonrasında toplum artık devletin hizmet sunma durumunu değil sunduğu hizmetin durumunu, niteliğini ve fonksiyonunu tartışmaya başlamıştır. Bunun sonucunda ademi merkezîyetçiliği benimseyen geleneksel devlet anlayışı yerelleşerek yerel yönetim anlayışıyla hizmet sunumuna başlamış ve halka en yakın şekilde hizmet sunmayı amaç edinmiştir. Bu amacını yerine getirirken siyasal katılmayı sağlayan devlet daha önce toplumdan depolitize olarak a-politikleşen vatandaşı siyasal sürece tekrardan katmış

---

bulunmaktadır.” Yöneticilerde ve yönetimde bulunması gereken değerler belirtilerek bu değerlerin benimsenmesi sonucunda güven olgusu inşa edilerek iyi yönetim elde edileceği düşünülmüştür. Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Fikret Toksöz ve Diğerleri, Yerel Yönetimler ve İyi Yönetişim, Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları,2018, İstanbul, ss.5-6

¹⁰⁶Eliz Sinem Sahillioğlu, “Geleneksel Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, 2005, ss. 24-30

¹⁰⁷Mehmet Akif Özer, “Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı:59, s.4

¹⁰⁸Uçar, **a.g.e.**,ss. 13-18.

ve devlet vatandaş etkileşimini artırarak vatandaş sosyokültürel anlamda geliştirmiştir¹⁰⁹.

Bu değişimler ise yönetim sürecinde yönetişimin, verimliliğin, etkinliğin, şeffaflığın, saydamlığın, hesap verilebilirliğin, toplam kalite yönetiminin, performansa dayalı çalışmanın, insan haklarına saygılı olmanın, hukukilik dayanağını gözetmenin, demokratik değerlere dayanmanın, hakkaniyetli olmanın, iyi yönetim ilkelerinin benimsemesini ve etik ilkelerin kamu yönetimi içerisinde yer alması gerekliliğini doğurmuştur¹¹⁰. Sonuçta ise bu değerlerin uygulanıp uygulanmadığını gözetecek bir mekanizmanın da söz konusu olması gerekliliği, bireyin idare tarafından ihlal edilen tüm haklarının denetim altına alınarak korunması ve idare karşısında bireyin hakkının savunulup savunulmadığını gözetecek kamu denetçiliği kurumunun ülke içerisinde yaygınlaşmasını sağlamıştır.

2.3.Kamu Denetçiliği Kurumunun (Ombudsmanlık) Türkiye’de Gelişimi

Türkiye’de Kamu Denetçiliğinin kurulmasıyla ilgili ilk gelişme 1982 yılında Ankara Üniversitesinde görev yapmakta olan Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri tarafından gerekçeli anayasa önerisinde yer verilmesidir¹¹¹. Hazırlanan gerekçeli anayasa önerisinin 114. madde; vatandaşların dilek ve şikayetlerini dikkate alarak vatandaşların temel hak ve özgürlüklerini idare karşısında koruyacak bir kurumun kurulması, kurumun işleyişinin görevlerinin ve yetkilerinin kanunla belirlenmesi gerektiği ve bu kurumun üyelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Barolar Birliği ve Sayıştay tarafından belirlenecek 5 kişinin cumhurbaşkanı tarafından ataması yapılarak belirleneceği belirtilerek vatandaş ve idare arasında köprü görevinde bulunacak bir kurumun

¹⁰⁹Martin Harrop, **Siyaset Bilimi Karşılaştırmalı Bir Giriş**, Çev. İbrahim Yıldız ve diğerleri, 1. Baskı, Dipnot Yayınları, Ankara, 2016, ss.382-384

¹¹⁰Kadir Caner Doğan, “Yeni Kamu Yönetimi ve Etik Anlayışının Türk kamu Yönetiminde kurumsallaşması: Kamu Görevlileri Etik Kurulu Örneği”, **Turkish Studies**, Cilt. 10, Sayı. 10, 2015, s. 385; Ahmet Özalp, “Küreselleşme, Post-modern Görelilik ve Kamu Yönetimi”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Sayı. 2, 2013, ss.144-158

¹¹¹**Gerekçeli Anayasa Önerisi**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982, s. 139

kurulması gerekliliğine değinilerek kamu denetçiliği kurumunun kurulması önerisinde bulunulmuştur¹¹².

Gerekçeli anayasa önerisinde kamu denetçiliği kurumunun ülkede demokrasi anlayışını ve demokrasi kültürünü güçlendirerek halkın yönetim sürecinde aktif rol alarak yönetim sürecine katılacağı bunun sonucunda yönetim ile yönetilen arasında etkileşim sağlanarak etkin bir yönetim elde edileceğine değinilmesine ve Anayasa önerisinde kamu denetçiliği kurumuna detaylıca yer verilip açıklanmasına rağmen bu öneri dönem içerisinde dikkate alınmamış ve uygulamaya konulmamıştır.

Türkiye’de kamu denetçiliğinin oluşturulmasına kurumunun alt yapısının oluşturulmasına yönelik ikinci çalışma ise Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) tarafından yapılmıştır. TODAİE, 1991 yılında kamu yönetimi hakkında bir araştırma yaparak Kaya Raporunu yayımlamıştır. Bu raporda Türk kamu yönetiminin yapısal durumu incelenmiş ve kamu yönetiminin eksiklikleri ortaya konularak Türk kamu yönetiminin eksikliklerine yönelik düzenlemeler önerilmiştir. Hazırlanan bu raporda özellikle denetim konusu ele alınmış ve hali hazırda uygulanan denetimin yönetimin yapısallığı açısından yetersiz olduğu belirtilerek kimi bakanlıklara bağlı, ilgili ve ilişkili kurumların iç denetiminin eksik olduğuna ve kimi kuruluşların da sadece mali denetime tabi tutulduğunu ve merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde gösterdiği idari vesayet denetiminin de amaca uygun bir şekilde gerçekleştirilmediğini ve denetim konusunda etkinliğin ve verimliliğinin yeterli ölçüde olmadığını belirterek değişen kamu yönetimi karşısında denetimin yetersizliği üzerinde durulmuştur. Raporda değişen kamu yönetiminde geleneksel denetim anlayışının yetersizliği vurgulanarak yeni denetim mekanizmalarının sistem içerisinde

¹¹²“Kamu Denetçileri Kurulu’nun kuruluşu, işleyişi, görev ve yetkileri yasayla düzenlenir. Bu kurul, yönetim karşısında bireylerin yalnız ve güçsüz kalmasını önleyecek, yurttaş özgürlüklerinin tam olarak gerçekleşmesini gözetecektir. Kurul, dilekçe hakkının işlerliğini ve etkililiğini sağlamaya en elverişli kurum olarak değerlendirilmiştir. Demokratik bir devlet düzeni içinde herkesin, her konuda dilek ve şikâyetlerini iletmesi ve bunların dikkate alındığını görmesi son derece önemlidir. Vatandaş, böylece devlet yönetimine doğrudan katılacak, devlet yönetimiyle doğrudan iletişim kuracak ve onu denetleyebilecektir. Yönetim ise, vatandaş dilek ve eğilimlerini öğrenerek bilgi eksikliklerini giderebilecek, yanlış yapma ya da yanlışlarını düzeltme olanağı bulacaktır. Kamu denetçileri kurulu, vatandaşların özgürlüklerinin gerçekleşmesini gözetmek yanında, onların dilek ve şikâyetlerinin izlenmesinde, toplanıp değerlendirilmesinde, edindiği deneyimler ışığında yönetime iyileştirici ve yenileştirici öneriler getiren bir kurum olacaktır.” Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: **Gerekçeli Anayasa Önerisi**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982, s.137-139

yer alması gerektiği vurgulanmıştır. Tüm bu eleştirilere karşılık sistemin düzeltilmesi içinde çözüm önerisinde bulunulmuş ve devlet denetleme kurumunun kamu denetçisi olarak görevini icra etmesi gerekliliği belirtilmiştir¹¹³.

Türkiye’de kamu denetçiliğinin oluşturulması gerekliliğine Kalkınma Planlarında da yer verilmiştir. İlk olarak IV. Beş Yıllık Kalkınma Planında yargı gücünün önüne geçmeden uyuşmazlıkları çözüme ulaştıracak bir kurumun gerekliliğinden bahsedilerek “Devlet Avukatlığı Kurumu”nun kurulması önerisinde bulunulmuştur. Bahsedilen bu kurum, kamu denetçiliği kurumunun alt yapısal özelliklerine sahip bir kurum işlevselliğinde görevini icra edecek bir kurum olmuştur¹¹⁴.

V. Beş Yıllık Kalkınma Planında ise direk olarak kamu denetçiliği kurumunun varlığından bahsedilmese de kamu denetçiliği kurumunun işlevsel özelliklerine dair durumdan bahsedilmiştir. V. Beş Yıllık Kalkınma Planında kamu denetçiliğinin alt yapısal özelliklerine dair, vatandaşların temel hak ve hürriyetlerini savunmada eşit haklara sahip olduğunu ve vatandaşların temel hak ve özgürlüklerden sosyal adalet ilkesinden yararlanarak hukuk karşısında eşit olma durumundan hukuk karşısında her türlü maddi ve manevi bütünlüklerini korumak konusunda hak sahibi olduklarını belirterek vatandaşların idarenin işlem ve eylemleri karşısında da belli haklarının bulunduğu değinilmiştir. Vatandaşların idare karşısında belli haklarının bulunduğunu belirten kalkınma planında kamu denetçiliği kurumunun özelliklerine atıfta bulunulmuştur.

VII. Beş Yıllık Kalkınma Planında denetim mekanizmasının değişen kamu yönetimi karşısında yetersiz olduğu ve istenildiği gibi yönetimin işleme sürecine cevap vermediği belirtilerek denetim mekanizması yenilenip yeni kamu yönetimi anlayışına uyumlu hale getirilerek saydamlığı, şeffaflığı, hesap verilebilirliği ve performansa dayalı ölçümü gözetilen bir mekanizmanın kurulması gerektiği belirtilmiştir. Tüm bu değişim önerilerinin yanında “Kamu Hizmetlerinde Etkinliğin Artırılması Projesi ve Kamu Kesiminde Ücret Adaletinin Sağlanması” başlığı altında yer alan 13. bölüm

¹¹³Kamu Yönetimi Araştırması Genel Rapor (KAYA Raporu), TODAİE Yayınları, Ankara, 1991, s. 41-43

¹¹⁴Devlet Planlama Teşkilatı, “Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı”, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, Ankara, 1979, s. 484

“Amaçlar, İlkeler ve Politikalar” alt başlığında idare ile vatandaş arasında ortaya çıkan güç dengesizliğini ortadan kaldırmak için ve halkın dilek ve şikayetleriyle ilgilenen vatandaşların haklarını idarenin eylem ve işlemleri karşısında koruyarak görevini yargı organına oranla daha hızlı, etkin, üretken ve çözümcü bir şekilde icra edecek yargı ve yürütme organlarından bağımsız bir kurumun gerekliliği belirtilerek kamu denetçiliği kurumunun kurulması önerisinde bulunulmuştur¹¹⁵. Bu alt başlık altında Avrupa Birliğine üye ülkelerde bulunan kamu denetçiliği kurumu uygulamasının ülke sistemi içerisinde de yer alması gerekliliği belirtilmiştir.

IX. Beş Yıllık Kalkınma Planında ise, “Kamu Denetçiliği Kurumu ile ilgili Adalet Hizmetleri Özel İhtisas Raporunda *“idari başvuru sürecinde etkin rolleri olan başta kamu denetçisi (ombudsman) olmak üzere, hakem heyetleri, arabuluculuk ve uzlaştırma kurulları gibi yargı dışı alana özgü alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmalarına mevzuatımızda yer verilmemiş olması, dava sayılarında artışa yol açmaktadır”*¹¹⁶ ifadesiyle kamu denetçiliği kurumunun denetim mekanizması içerisinde bulunması ve kurulması gerekliliğine değinilmiştir. IX. Beş Yıllık Kalkınma Planındaki bu gereklilik ciddiye alınmış ve yasal süreç başlatılarak kurumun kurulmasını sağlayan önemli aşamalardan biri olmuştur.

X. Beş Yıllık Kalkınma planında idarenin iş yükünün hafifletilebilmesi ve vatandaş idare karşısında koruyacak idarenin eylem ve işlemlerini denetleyecek kamu denetçiliği kurumunun kurulduğunu belirtmiştir¹¹⁷.

Türkiye’de kamu denetçiliği kurumunun oluşturulmasına yönelik TUSİAD Ombudsmanlık Raporunda “Bürokrasiyi İyileştirme Önerileri” başlıklı bölümün sekizinci alt başlığında “parlamentoya bağlı yasa dışı uygulamaları düzeltmekle görevli yeni bir organa ihtiyaç bulunduğu” belirtilmiştir.¹¹⁸

¹¹⁵Devlet Planlama Teşkilatı, “**Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)**”, Ankara, Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, 1996, s. 119

¹¹⁶Devlet Planlama Teşkilatı, “**Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2007-2013**”, Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, Ankara, s.22

¹¹⁷Devlet Planlama Teşkilatı, “**Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2014-2018**”, Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, Ankara s.24

¹¹⁸“Günümüzde devlet bütün tahminlerin ötesinde büyümüş ve her geçen gün yeni bir sahaya el atmak zorunda kalmaktadır. Fertler, bürokrasinin sert ve robotik davranışları karşısında bunalmış ve kendilerini güler yüzle karşılayacak, dinleyecek ve yanlış işlemleri düzeltebilecek bir üniteye ihtiyaç ortaya çıkmıştır. İskandinav Ülkeleri bu uygulamada öncülük etmektedir. Parlamento’ya bağlı olarak ve ombudsman adı ile kurulan bu teşkilatın ne vatandaş ve ne de hükümetle ilişkisi olup tamamıyla tarafsızdır. Şikayetleri dinler, tahkikat yapar ve tavsiyelerde bulunur. Böyle bir teşkilatın Türk

TÜSİAD tarafından ele alınan raporda kamu denetçiliği kurumunun kurulması gerekliliğinin gerekçe kısmına dair bilgiler verilerek kamu yönetimi ve bürokrasi anlayışının iyileştirilerek dönem içerisindeki etkinliğine ulaşması için kamu denetçiliği kurumunun kurularak kamu yönetimine dair değişikliklerin yapılması önerisinde bulunulmuştur. 1997 yılında hazırlanan “Ombudsman (Kamu Hakemi) Kurumu İncelemesi: Devlette Bir Toplam Kalite Mekanizması Örneği” adlı çalışmada ise ilk iki bölümünde ombudsmanlık kurumunun tanımı genel işleyişi görevleri yetkileri faaliyet alanı yapısı hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde ise İsveç, Finlandiya, Danimarka ve Norveç detaylı olarak ele alınmış ve bu ülkelerin Ombudsman kurumları karşılaştırılarak uygulamadaki önemli noktalara değinilmiştir. Dördüncü bölümde ise Türkiye’de bir ombudsmanlık kurumunun kurularak çalışmalara başlamasına dair çözüm önerilerinde bulunularak toplam kalite yönetimine geçiş sırasında kamu denetçiliğinin araçsallık konumu belirlenerek ombudsmanlık kurumunun devletin toplam kalite yönetimine geçişte önemli bir aracı olduğu önerisinde bulunulmuştur¹¹⁹.

TÜSİAD 1997 yılında hazırladığı “Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri” raporunda da ombudsmanlık kurumundan bahsetmiştir. Raporda yargı denetiminin var olan sorunları dile getirilmiş ve yargı denetiminin günün koşullarını karşılayamadığına değinilmiştir. Geleneksel yargı denetiminin özelliklerini taşıyan yargı denetiminin bürokratik mekanizmaya bağlılığı sebebiyle yavaş işlemesi ve olaylara çözümcü yaklaşamaması var olan yargı gücünün de iş yükünü artırdığını belirterek denetim mekanizmasının gelişen kamu yönetiminin taleplerini karşılayamadığı ifade edilmiştir. Yanı sıra yavaş ve aksak bir şekilde ilerleyen kamu yönetimi içerisinde yargıdan bağımsız bir arabulucu kurumun var olması gerekliliğine değinilmiş ve idare ile vatandaş arasında iletişimi ve etkinliği sağlayacak bir kurumun varlığından bahsedilmiştir. İdarenin eylem ve işlemleri sırasında ortaya çıkacak güç dengesizliğini ortadan kaldıracak kamu denetçiliği kurumunun kurulması

Parlamento'suna bağlı olarak kurulması ve faaliyete geçirilmesi bürokratları çok daha dikkatli ve anlayışlı olmaya sevk edeceğini düşünüyoruz.” Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: TÜSİAD, **Kamu Bürokrasisi**, İstanbul, TÜSİAD Yayınları, 1983, s.90; Ayrıca Bak: Kılavuz, Yılmaz ve İzci, A.g.e., s.63

¹¹⁹TÜSİAD, **Ombudsman (Kamu Hakemi) Kurumu İncelemesi: Devlette Bir Toplam Kalite Mekanizması Örneği**, TÜSİAD Yayınları, 1997, İstanbul, ss.1-59

gerekliliğinden bahsedilerek kamu denetçiliği kurumunun kurulması önerisinde bulunulmuştur. Dolayısıyla raporda denetimin aksaklıklarına dair sıkıntı ve sorunlardan bahsedilirken yargı gücünün denetiminin yetersizliği ve kamu yönetimi içerisinde yargı organının denetimi dışında daha hızlı, aktif etkin ve çözümcü işleyen bir mekanizmanın gerekliliğinden bahsedilmektedir. Denetim mekanizmasının bu ihtiyacı ombudsmanlık kurumunun giderebileceğine dair öneride bulunmuştur¹²⁰.

Türkiye’de kamu denetçiliği kurumunun alt yapısının oluşturulmasına yönelik diğer bir adım ise, Avrupa Birliğine uyum sürecindeki gelişmeler ve paketlerin uygulamaya konulması aşamasında yapılan çalışmalardır.

Avrupa birliğine uyum sürecinde ombudsmanlığın Türk kamu yönetimi içerisinde temellerinin atıldığı somut nitelikteki çalışmalarına “İlerleme Raporları” içerisinde yer verilmiştir. 1998 yılında hazırlanmış olan ilerleme raporunda ombudsmanlık kurumuna insan haklarının korunma araçları kısmında yer verilmiş ve ombudsmanlık kurumunun insan haklarının korunması, gözetilmesi ve gözetlemesini iyileştireceği belirtilmiştir¹²¹. 2004 yılında hazırlanmış olan raporda ise Kopenhag Kriterlerinin Avrupa Birliğine uyum sürecinde önemli katkılar sağladığını belirterek bu kriterin hayata geçirilmesiyle kamu yönetimi içerisinde birçok değişimin söz konusu olacağı belirtilmiştir. Kopenhag Kriterlerinin önemli noktasını oluşturan siyasi kriterlerin sağlanması konusunda faaliyete geçilmesi, ombudsmanlık kurumunun kurulmasına yönelik alt yapı çalışmalarının başlamasına katkı sağlamıştır¹²².

¹²⁰TÜSİAD, **Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri**, TÜSİAD Yayınlar, 1997, İstanbul, ss.161-164

¹²¹“Nisan 1997’de, hükümet, İnsan Hakları Koordinatör Üst Kurulu’nu oluşturdu. İnsan Haklarından sorumlu Devlet Bakanı’nın başkanlık ettiği bu kurul, Başbakan’ın bir temsilcisi yanında, dışişleri, içişleri, adalet, millî eğitim ve sağlık bakanlıklarının yetkililerinden oluşur. İnsan hakları durumunu iyileştirmeye yönelik tedbirlerin uygulanmasını koordine etmek ve izlemek ile görevli olan kurul, bu amaçla hükümete teklifler de sunabilir. Kurul, devlet memurlarının ve kamu görevlilerinin yargılanması hakkında yasa taslağı, Medeni Kanun taslağı (Bağımsız bir ombudsman atanması uzun zamandan beri TBMM tarafından tartışılmaktadır. Bu düzenlemenin benimsenmesi, Türkiye’de insan haklarının korunmasını çok büyük ölçüde iyileştirecektir.) ve Ceza Kanunu taslağı hazırlamıştır.” Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Üzerine Komisyon’un 1998 Düzenli Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_19_98.pdf, (Erişim Tarihi:18/09/2021)

¹²²Kopenhag siyasi kriterleri: Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığına kabul edilen son uyum paketlerinin geliştirilmesi amacıyla önemli katkı sağlanacaktır. Ayrıca, istinaf mahkemelerinin kurulmasına yardım etmek, sivil toplumu geliştirmek ve bir ombudsman birimi kurulmasını desteklemek

2006 yılında hazırlanan raporda ise kamu denetçiliği kurumu kanunu “Genişletilmiş Siyasi Diyalog ve Siyasi Kriterler”¹²³ başlığı altında kamu yönetimi kısmında ele alınmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kuruluş kanunu kabul edilen kamu denetçiliği kurumunun Avrupa’ya uyum sürecinde Türkiye Cumhuriyeti açısından önemli bir ilerlemenin olduğu belirtilen raporda, kamu denetçiliği kurumunun kurulmasıyla idari uygulamalara ilişkin başvurularla ilgilenecek bir kurumun Türk vatandaşlarının kamu yönetimini izlemesinin önünün açtığı belirtilmiştir¹²⁴. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kurulması kabul edilen kamu denetçiliği kurumu kanunu dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından veto edilmiştir. Sezer, yasaları veto etmesinin yanında ombudsmanlık yasasına karşı anayasa mahkemesine başvurmuştur. Sezer’in Anayasa Mahkemesine başvurması ombudsmanlık yasasının anayasa mahkemesi tarafından yürürlüğe girişinin askıya alınmasına ve yasaya dair alt yapı hazırlıklarının yapılmasının yavaşlamasına yol açmıştır¹²⁵. Yasanın yürürlüğe girmesini askıya alan Anayasa Mahkemesi 2008 yılında bir karara varmış ve ombudsmanlık yasasını iptal etmiştir. Yasanın Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesi sonrasında ombudsmanlık sisteminin kurulması süreci durdurulmuştur.

2008 yılında kamu denetçiliği kurumunun kurulması için anayasa değişikliğinde sağlanamayan mutabakat 2010 yılında sağlanmış ve 2010 yılında

---

amacıyla yapılan faaliyetler mevcuttur. Bu çalışma, programın başka bölümlerinde, Katılım Ortaklığının siyasi öncelikleri konusunda etkili, jandarmanın çalışma standartlarının iyileştirilmesine, sosyal diyalogun geliştirilmesine ve Güneydoğu bölgesindeki durumun iyileştirilmesi çabalarının yoğunlaştırılmasına yardım eden faaliyetler gibi diğer faaliyetlerle tamamlanmaktadır. Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Türkiye’nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2004 Yılı Düzenli Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_20_04.pdf, (Erişim Tarihi: 19/09/2021)

¹²³2006 yılında hazırlanan ilerleme raporunda ele alınan bu bölümün amacı “demokrasi ve hukukun üstünlüğünü, insan haklarını, azınlıkların korunması ile azınlıklara saygı gösterilmesini teminat altına alan kurumların istikrarını gerekli kılan Kopenhag siyasi kriterlerini karşılama açısından Türkiye tarafından yapılan ilerlemeyi incelemektedir. Uluslararası yükümlülüklere saygı, bölgesel iş birliği ve iyi komşuluk ilişkilerini de izlemektedir.” Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız: Türkiye 2006 İlerleme Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_20_06.pdf, (Erişim Tarihi: 20/09/2021)

¹²⁴Türkiye 2006 İlerleme Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_20_06.pdf, (Erişim Tarihi: 22/09/2021)

¹²⁵Türkiye 2008 İlerleme Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2008.pdf, (Erişim Tarihi:21/09/2021)

anayasa değişikliği yapılarak anayasanın kamu denetçiliğinin kurulmasına imkân vermesi sağlanmıştır. 2011 yılında ise hükümet, Türkiye Büyük Millet Meclisine kamu denetçiliği kanun tasarısını sunmuş ve kamu denetçiliği kurumunun kurulması çalışmalarına başlanılmıştır. Hükümet kanunu meclise sunduktan sonra Avrupa uyum süreci perspektifinde çalışmalarını başlatarak Avrupa ombudsmanı ile istişarelerde bulunmuş ve iyi ilişkiler içerisine girmiştir¹²⁶. Hükümetin Avrupa ombudsmanlarıyla yapmış olduğu istişareler sonrasında 14 Haziran 2012 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu kabul edilmiştir. *“Bu Kanun, Kurumun TBMM’ye karşı sorumluluğunu ve kimsenin bu Kuruma talimat verememesini temin etmektedir.”*¹²⁷

Kamu denetçiliği kanununun kabul edilerek kamu denetçiliği kurumunun kurulmasının ardından kuruma ilk kamu baş denetçisi ve denetçiler atanmış ve kurum, 2013 yılında şikayetleri kabul etmeye başlamıştır. Almış olduğu şikayetler hakkında incelemelere başlamış¹²⁸ ve Avrupa ombudsmanı ile temasa geçerek kararın niteliği hakkında görüş alışverişi yapılmıştır. Türkiye ombudsmanlık kurumunun Avrupa ombudsmanı ile direkt temasa geçmesi Türkiye kamu denetçiliği kurumunun Avrupa ombudsmanlık kurumları ağının içerisine katıldığının somut göstergesi niteliğindedir¹²⁹. Böylelikle Türkiye, Avrupa Birliğine uyum sürecinde karşılaşmış olduğu kamu denetçiliği koşulunu sağlayarak Avrupa Birliği üyesi olma yolunda bir kriteri daha yerine getirerek sistemi içerisine dahil etmiştir.

¹²⁶Türkiye 2011 Yılı İlerleme Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2011_ilerleme_raporu_tr.pdf, (Erişim Tarihi: 23/09/2021)

¹²⁷Türkiye 2012 Yılı İlerleme Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/2012_ilerleme_raporu_tr.pdf, (Erişim Tarihi: 23/09/2021)

¹²⁸Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/2013%20ilerleme%20raporu/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf, (Erişim Tarihi:24/09/2021)

¹²⁹Türkiye 2014 Yılı İlerleme Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/ilerlemeRaporlariTR/2014_ilerleme_raporu_tr.pdf, (Erişim Tarihi:24/09/2021)

2.4.6328 Sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununa¹³⁰ bakıldığında kanun; kamu denetçiliği kurumunun amaçlarını, kapsamını, kuruma dair tanımlamaları, kuruluş şekillerini, kurumun görevlerini, kurumun kapsama alanını, kuruluş şeklini, çalışma usullerini, görevlerini, özelliklerini, niteliklerini, örgütlenme şeklini, kurumun görevlilerini ile personellerini ve görevlerini, çalışma ilkelerini, adaylık ve seçim bilgilerini, bağımsızlık ve tarafsızlık durumunu, and içme şeklini, görev sürelerini, görevden alınma ve görevin sona ermesinin şekillerini, başvuru ve usulünü, bilgi ve belge istenmesi şeklini, inceleme ve araştırma yapılması durumunu, dava açma süresinin yeniden işlemeye başlamasını, raporları, açıklama yetkisi yapma şeklini, mali yapısını, ve kurumun yapmaması gereken yasakların hepsini tüm ayrıntıları ile açıklayarak kurumun anatomisini ortaya koymaktadır¹³¹.

“Kamu denetçiliği kurumunun teşkilat yapısına dair kurumun anatomisini ortaya koyan kanun ilk olarak kurumun amaçlarına açıklık getirmiştir. Kamu hizmeti sunma aşamasında sürekli olarak idare ile karşılıklı etkileşim ve iletişim halinde olan vatandaşların idarenin eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarından zarar görmesini engellemek için etkin bir denge fren mekanizması oluşturmakla görevli olduğunu belirtmiş ve kamu denetçiliği kurumu vatandaşlara idarenin eylem ve işlemlerine yönelik olarak şikâyet hakkı tanıyarak idarenin davranış ve tutumlarının hukuk devleti ilkeleri ve hakkaniyet ilkesi sınırları içinde kalmasını sağlayarak idarenin eylem ve işlemlerinin insan haklarına uygun ve saygılı bir şekilde yerine getirilmesini güvence altına almıştır¹³². Kurumun görevi ise idarenin eylem ve işlemlerinin hukuka ve hakkaniyete uygunluk ilkeleri sınırı içerisinde kalmasını sağlamak, vatandaşların idarenin eylem ve işlemlerinden zarar görmesini engellemek ve

¹³⁰Kamu Denetçiliği Kanunu, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120629-2.htm>, (Erişim Tarihi: 20/09/2021)

¹³¹A.g.k., Madde 2

¹³²A.g.k., Madde 1: Bu Kanunun amacı; kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere Kamu Denetçiliği Kurumunu oluşturmaktır.

vatandaşların “idareden şikayetçi olma”¹³³ yolunu açmaktır¹³⁴. Amaç ve görevleri belirtilen bu kurum Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak “Bağımsız ve Tarafsız”¹³⁵ bir şekilde görevini icra etmektedir. Kendi tüzel kişiliği olan kurum baş denetçi ve genel sekreterlikten oluşan özel bütçeli bir kurumdur. Kendi tüzel kişiliği ve özel bütçesi olan kurumun gelir kaynakları Türkiye Büyük Millet Meclisinden aldığı hazine yardımı ve diğer gelirlerden oluşmaktadır¹³⁶. Kuruluşun merkezi Ankara’da bulunmaktadır. Her ne kadar merkez Ankara’da bulunsa da kanun gerekli görüldüğü takdirde kurumun farklı şehirlerde de büro açabileceğini belirtmektedir¹³⁷.

Kurum kamu baş denetçisi tarafından yönetilmekte ve temsil edilmektedir¹³⁸. Kurumu temsil edecek baş denetçinin elli yaşını doldurmuş, kamu haklarından yasaklı olmayan tercihen siyaset bilimi ve kamu yönetimi, hukuk veya iktisadi idari bilimler fakültesinden mezun olmuş Türk vatandaşı olması ve başvuru sırasında herhangi bir siyasi partiye üye olmaması gerektiği belirtilmiştir¹³⁹. Bu niteliklere sahip kişi iki dönemi geçmemek şartıyla dört yıllığına baş denetçi olarak seçilebilmektedir¹⁴⁰. Baş denetçinin niteliklerini aktaran kanun baş denetçinin görevlerine de yer vermiştir. Baş denetçi kuruma gelen şikayetleri inceleyerek araştırma yapıp önerilerde bulunmaktadır. Gerekli gördüğünde kanunun uygulanıp uygulanmadığına dair yönetmelik ve yıllık raporları hazırlayarak kamuoyuyla paylaşmaktadır. Baş denetçi kamu denetçiliği kurumunda yer alacak kişilerin atanması ve personeller arasında iş bölümünün yapılmasında da sorumlu olan kişidir. Kamu denetçiliği kurumunun yönetilmesinden sorumlu olan baş denetçi kurum içerisindeki

---

¹³³ Kanunda İdareden şikayetçi olma durumunun bazı yolları kapatılmıştır. Bu kapatılan yolları kanun “Cumhurbaşkanının tek başına yaptığı işlemler ile resen imzaladığı kararlar ve emirler, Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlar, Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetleri” olarak ifade etmiştir. Ayrıntılı bilgi için bakınız: **A.g.k.**, in 5. Maddesinin 2. fıkrası

¹³⁴ **A.g.k.**, Madde 5

¹³⁵ **A.g.k.**, Madde 12

¹³⁶ **A.g.k.**, Madde 29

¹³⁷ **A.g.k.**, Madde 4

¹³⁸ **A.g.k.**, Madde 6

¹³⁹ **A.g.k.**, Madde 10

¹⁴⁰ **A.g.k.**, Madde 14

koordinasyonu sağlayarak kurumun çalışma etkinliğini ve verimliliğini artırabilmesi için kurumun yapacağı iş bölüşümlerini gözeterek kurumun tüm faaliyetlerinden sorumlu olan kişidir. Kurumun büro işlemleri, personelin şahsi dosyaları ve kurumun arşiv hizmetleri, personel izin ve emeklilik işlemleri, personel sağlık ve özlük işlemleri gibi direk kurumu değil de kurum çalışanlarını ve personellerini ilgilendiren şahsi konulardan ise genel sekreterlik görevli tutulmuştur¹⁴¹.

Teşkilat yapısının ve personel yapısının ortaya konulduğu bu kuruma gerçek kişiler ve tüzel kişiler dilekçe ile başvuru yapabilmektedir. Merkez teşkilata başvuru yapılabileceği gibi illerde valiliklerden ilçelerde ise kaymakamlıklardan veya kurumun resmî sitesi üzerinden kuruma online olarak başvuru yapılabilmektedir. Başvuru sırasında kişiler başvurularının gizli kalmasını talep ettiklerinde başvuruları gizli bir şekilde tutulmaktadır. Başvuru yapan kişinin başvurusunun kabul edilmesi için dilekçesinde aranan şartların¹⁴² yerine getirilmesi gerekmektedir. Fakat bu şartları yerine getirilmesi durumunda bile Kamu Denetçiliği Kanunu tarafından belli konu içermeyen, yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış olan, daha önce sonuçlandırılmış olan ve iç hukuk yollarını tüketmemiş olan¹⁴³ dilekçelerin başvuruları kabul edilmemektedir¹⁴⁴. Dilekçeler bu şartların dışında kalan diğer şartları karşılıyorsa ön inceleme kısmında onaylanır ve inceleme süreci başlatılır. Eğer bu halleri taşıyan niteliklere sahipse o zaman dilekçeye incelenemezlik kararı verilerek süreç başlatılmadan ilgili kişiler ve merciler bilgilendirilir. Dilekçe ön inceleme aşamasından geçtikten sonra dilekçeye dair inceleme ve araştırma süreci başlar.

Dilekçenin inceleme süreci başladıktan sonra Kamu Denetçiliği Kurumu, devlet sırları ve ticari sırların var olduğu belgeler dışında tüm

¹⁴¹A.g.k., Madde 9

¹⁴²Başvuru sahibinin adı ve soyadı, imzası, yerleşim yeri veya iş adresini ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vatandaşlık kimlik numarasını, yabancılar için pasaport numarasını, başvuru sahibi tüzel kişi ise tüzel kişinin unvanı ve yerleşim yeri ile yetkili kişinin imzasını, varsa, merkezi tüzel kişilik numarasını ve yetki belgesini içeren Türkçe dilekçe ile yapılır.

¹⁴³ Ancak telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimalinin bulunduğu haller hariç

¹⁴⁴A.g.k., Madde 17

kurumlardan talep ettiği belgeleri isteme ve görme yetkisi mevcuttur. Devlet sırlarının ve ticari sırların var olduğu dilekçe konularında ise kamu baş denetçisinin görevlendirdiği denetçiler kurumdan gerekli izinleri aldıktan sonra belgeleri gidip yerinde görme ve inceleme hakları ve bunlar hakkında bilir kişi görevlendirme yetkileri söz konusudur¹⁴⁵. Kurum başvuru tarihinden itibaren dilekçe konusunu en geç altı ay içerisinde sonuçlandırıp bir karar vermek zorundadır. Araştırma ve inceleme yapmış olduğu konuda ilgili mercii için yaptığı öneri hakkında başvurunu ve ilgili mercii bilgilendirir. Kamu denetçiliği kurumunun vermiş olduğu karar öneri niteliği taşımaktadır. İlgili mercii bu kararı uygulamak zorunda değildir lakin uygulamama gerekçesini otuz gün içerisinde kamu denetçiliği kurumuna bildirmek zorundadır¹⁴⁶.

Kamu denetçiliği kurumunun tüm mevcut olan haklarının yanında kuruma kanun tarafından konulmuş yasaklar da mevcuttur. Bu yasaklar kamu denetçiliği kurumunun yöneticisi olan baş denetçiyi kurum çalışanları olan denetçiler ve genel sekreterlik personellerini kapsamaktadır. Bu kişiler herhangi bir siyasi partiye üye olamazlar ve siyasi parti hakkında yararına veya zararına bir karar veremezler ve partileri hedef alan davranışlar içerisinde bulunamazlar. Görevlerini yerine getirirken dil, din, ırk, mezhep, cinsiyet, ideoloji, felsefi inanç ve düşünce ayrımı yapamazlar, görevlerini icra ettikleri sırada edinmiş oldukları devlet sırlarını ve ticari sırlarını görevden ayrılışları bile kimseyle paylaşamaz ve kimseye söyleyemezler, görevlerini kendi yararlarına veya başkalarının yararlarına kullanamazlar, kurum çalışanları kuruma başvuran kendilerinin ve eşlerinin üçüncü dereceden kan hısımlıklarının ve kayın hısımlıklarının davalarına bakamazlar, kurum çalışanları hiçbir şekilde ticari kar güdülecek bir eylem ve ilişkinin içerisinde yer alamaz¹⁴⁷. Kanun burada kamu denetçiliği kurumunun teşkilat yapılanması içerisinde bulunan tüm yönetici, çalışan ve personellerin bu yasaklara kati surette uyması gerekliliğini belirtmiştir. Uymamaları sonucunda veya

---

¹⁴⁵A.g.k., Madde 18

¹⁴⁶A.g.k., Madde 20

¹⁴⁷A.g.k., Madde 30

görevleriyle ilgili bir sebepten dolayı yasakları aşmaları sonucunda cumhuriyet başsavcılığı tarafından haklarında ceza soruşturması başlatılacağını belirtmiştir¹⁴⁸.¹⁴⁹

2.5.Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik¹⁵⁰ mevcut olarak yürürlükte olan 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kanununun uygulamalarına yönelik niteliklerle donatılmış ve kanunda açık bırakılmış olabileceği düşünülen noktaları tam olarak açıklayıp kanunun açıklıklarını kapatmaya çalışan bir yapıya sahip olmuştur.

Yönetmelikte özellikle kamu denetçiliği kurumunun görevlerinden bahsedilirken kanundan farklı olarak Kamu Görevlileri Kurumunun iyi idare ve iyi yönetim ilkelerine değinerek Kamu Denetçiliği Kurumunun iyi idare veya "iyi yönetim ilkelerini"¹⁵¹ benimsemek ve benimsetmekle görevli olduğunu belirtmiştir¹⁵².

Başvuru şekillerine getirmiş olduğu açıklık ise Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuran gerçek ve tüzel kişilerin başvurularını gerçekleştirilmesi için öncelikle kamu denetçiliği kurumunun şikayet formunu¹⁵³ doldurmaları gerektiğini belirterek bu

¹⁴⁸A.g.k., Madde 31

¹⁴⁹Kamu Denetçiliği Kanunu, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120629-2.htm>, (Erişim Tarihi: 20/09/2021)

¹⁵⁰Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130328M1-1.htm>, (Erişim Tarihi: 25/09/2021)

¹⁵¹A.g.k., Madde 6 *Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığını gözetir ve iyi yönetim ilkelerine uyar.*

¹⁵²A.g.k., Madde 1

¹⁵³<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.resmigazete.gov.tr%2Feskiler%2F2013%2F03%2F20130328M1-1-1.doc&wdOrigin=BROWSELINK>, (Erişim Tarihi:23/09/2021)

formu illerde valilikler, ilçelerde kaymakamlıklar aracılığıyla veya merkez teşkilatına bizzat gelerek başvuru yapabileceklerini ve bunun yanında kurumun resmi sitesi üzerinden de kuruma internet üzerinden veya faks üzerinden başvuru yapılabileceği belirtilmiştir. Başvuru konusu hakkında engellilerin ve yasal vasi tayin edilen kişilerin de başvuru sürecine açıklık getirerek konuyu netleştirmiş ve detaylandırmıştır¹⁵⁴.

Başvuru şekilleri dışında kişinin şikâyet başvurusunda bulduktan sonra sürecin nasıl işlediğine de açıklık getirerek tüm süreci detaylandırmıştır. Bu kısımda kanundan farklı olarak sadece başvurunun ilk kısmına değil başvurunun ön başvuru sürecinden karar sürecine kadar olan kısımda başvuruları nelerin karşıladığına değinilmiştir. Yönetmelikte kanunda belirtilen durumlara aykırı olmayan dilekçelerin öncelikle ön incelemeden geçeceğini belirterek ön inceleme sırasında kanunun belirlediği kriterlere bakılarak kurumun şikâyeti kabul edip etmeyeceği değerlendirilmektedir. Kişinin dilekçede belirttiği şikâyet kanuna aykırı değilse dilekçe ön incelemeden geçerek kamu baş denetçisinin görevlendireceği uzmanlar ve denetçiler tarafından konu hakkında inceleme ve araştırma süreci başlatılmaktadır. Eğer dilekçede yer alan konu, kanunun belirttiği durumlara aykırı ise kurumun ön incelemesinden sorumlu olan ön büro dilekçeye incelenemezlik vererek dilekçeyi incelememe kararı vermektedir¹⁵⁵.

Ön büro şikâyet dilekçesini inceleme sürecini başlatırsa kamu denetçiliği kurumu baş denetçisinin görevlendirdiği denetçiler ve kamu denetçiliği uzmanları konu ile ilgili araştırma ve inceleme sürecini başlatmaktadırlar. Bu süreçte her türlü kurumdan, devlet sırlarını ve ticari sırları açık etme konuları haricinde, her türlü belge ve bilgiyi temin edebilme yetkileri mevcuttur. Bahsedilen istisnai durumda ise kurumdan izin alınarak görevlendirilen denetçi, belgeleri yetkili merciinin bulunduğu yere giderek araştırır ve incelemesini yapar¹⁵⁶.

Yönetmelikte dilekçede belirtilen şikâyet doğrultusunda ön incelemeyi geçen şikâyetler hakkında kamu denetçiliği kurumunun üç farklı karar verdiğini belirterek

¹⁵⁴ A.g.k., Madde 8; Madde 9

¹⁵⁵ A.g.k., Madde 18; Madde 19; Madde 20; Madde 21

¹⁵⁶ A.g.k., Madde 22; Madde 23; Madde 24

süreci sonlandıran kısmı da detaylandırmıştır. Kamu denetçiliği kurumu kişinin dilekçesinde yer alan şikâyet ile başlatmış olduğu araştırma ve inceleme sürecini üç farklı şekilde sonlandırarak karar verebileceğini belirtmiştir. Bunlardan ilki kişinin şikâyetin yerinde olduğunu belirterek idareye bulunduğu eylem ve işlemlerinden ötürü kişiye zarar verdiğini belirtir nitelikte olan ve idareye önerilerde bulunduğu tavsiye niteliğindeki kararları vermesidir¹⁵⁷. İkinci vermiş olduğu karar şekli ise incelemiş olduğu dilekçede yer alan şikâyetin yerinde olmadığını belirten red kararıdır¹⁵⁸. Üçüncü karar şekli ise kararın verilmesine yer olmadığına dair karardır¹⁵⁹. Kamu denetçiliği kurumu şikâyet doğrultusunda yapmış olduğu inceleme ve araştırma sürecini bu şekillerde sonuçlandırarak karar vermektedir.

2.6.Kamu Denetçiliği Kurumu İyi Yönetim İlkeleri ve Etik İlkeler

İyi yönetim ilkeleri kamu denetçiliği yönetmeliğinde idarenin görevleri arasında sayılmıştır. Kamu denetçiliği yönetmeliğine göre Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin eylem ve işlemleri ile davranış ve tutumlarının hukuk devleti ilkesi, hakkaniyet ilkesi ve iyi yönetim ilkesi içerisinde kalmasını sağlayarak idarenin eylemlerinin insan haklarına saygılı bir şekilde yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir. İdarenin iyi yönetim ilkeleri içerisinde kalarak davranış ve tutumlarını sınırlandırmakla görevli tutulan kamu denetçiliği kurumu iyi idareyi elde etme ve iyi yönetim ilkelerini benimseme ve benimsetmekle görevlidir.

Yeni kamu yönetimi anlayışı devletin dönem içerisinde vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayarak vatandaşa daha iyi hizmet sunma ve daha iyi bir idare ve daha iyi bir yönetim anlayışını benimseme çabası sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu süreç içerisinde günün koşullarında vatandaşların ihtiyacını gerektiği gibi karşılayamayan devlete olan güven azalmıştır. Dönem içerisinde devlete olan güvenin azalması sonucunda devlet siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyolojik değişimler yaşamıştır. Yaşanılan değişim ve dönüşümler ile yönetim süreci içerisine yönetişim kavramı

¹⁵⁷A.g.k., Madde 32

¹⁵⁸A.g.k., Madde 33

¹⁵⁹A.g.k., Madde 34

girmiş ve devlet, geleneksel yapıdaki rolünden vazgeçerek modern dünyanın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kendisini reforma etmiştir. Kendini reforma eden devlet, hukuk devleti rolünü üstlenerek insan haklarına saygılı demokratik değerleri gözetilen bir devlet halini almış ve yönetim sürecinin içerisine şeffaflığı, hesap verilebilirliği, tutarlılığı, ölçülülüğü, tarafsızlığı, hakkaniyetçiliği, hukukiliği, insan haklarına saygılı olmayı, vatandaş odaklılığını, etkinliği ve üretkenliği entegre ederek yenilenmiştir. Devletin değişimler ve dönüşümler yaşamasının amacı; devleti iyileştirilerek iyi yönetimi elde etme çabasıdır. Devlet kendisini değiştirilerek amir konumundaki yerini memur konumuna indirgemiş ve halka en iyi şekilde hizmet sunmayı hedeflemiştir. Devletin halka en iyi şekilde hizmet sunma düşüncesi kamu yönetiminde iyi idare ve iyi yönetim gibi ilkelerin temellerinin atılmasını sağlamıştır¹⁶⁰. Atılan temellerden en önemlisi 2001 yılında kabul edilmiş olan “Avrupa İyi Yönetim Yasası” olmuştur. Bu yasanın kabul edilmesiyle AB ülkeleri kendi vatandaşlarına idareden beklentilerinin neler olduğunu belirtme ve isteme hakkı vererek iyi yönetimi isteme hakkını vatandaşlarına vermiştir¹⁶¹. Sonraki en önemli gelişmelerden bir diğeri ise Avrupa Doğru İdari Davranış Yasası’dır. Avrupa Doğru İdari Davranış Yasası, ilk düzenlemeyi kanunilik ilkesi, eşitlik ilkesi, ayırım yapmama ilkesi, ölçülülük ilkesi, yetki aşımının yapılmaması durumu, tarafsızlık ilkesi, bağımsızlık ilkesi, objektiflik ilkesi, hukukilik ilkesi, adil davranma, nezaket ilkesi, kararları gerekçelendirme yükümlülüğü, bilgi isteme, verilerin korunması ve kayıt tutma hükümleri doğrultusunda iyi yönetim ilkelerine yer verilmiştir¹⁶². AB ülkelerinde yaşanan bu gelişmeler Avrupa birliğine girmek için aday ülke olan Türkiye’yi de etkilemiştir. AB ülkelerindeki bu gelişmeler AB uyum süreci içerisinde bulunan Türkiye’de de temellerinin atılmasını sağlamıştır.

İyi yönetim idarenin bulunduğu her türlü işlem ve eylem karşısında vatandaşların ve toplumsal aktörlerin her türlü çıkarlarını koruyarak bu grupların yasal

¹⁶⁰Oğuzhan Erdoğan, Avrupa Doğru İdari Davranış Yasası ve İyi Yönetim İlkeleri Üzerinden Yerel Yönetimlerde Reform, **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 1, 2020, s.223

¹⁶¹Bahtiyar Akyılmaz, “İyi Yönetim ve Avrupa İyi Yönetim Yasası”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, [GAZİ ÜNİVERSİTESİ \(dergipark.org.tr\)](http://dergipark.org.tr), (Erişim Tarihi:04/10/2021)

¹⁶²Mırlında Batalli ve Artan Fejzullahu, Principles of Good Administration under the European, 2018, s.29.

haklarını icra edebilecek mekanizma ve kurumların var olmasıdır. Bu gereklilik kötü yönetimle mücadele eden ombudsmanlık kurumu içerisinde iyi yönetim ilkelerinin benimsenmesinin gerekliliğini ortaya çıkartmış¹⁶³ ve kamu denetçiliği kurumu iyi idare ve iyi yönetim ilkelerini benimseyerek iyi yönetimin kurucu kurumlarından biri olarak iyi yönetimin denetçisi ve bekçisi rolünü üstlenmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmelik'te “*Kurum, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi*”¹⁶⁴ iyi yönetim ilkelerini benimseyerek kararlarını iyi yönetim ilkeleri doğrultusunda alarak idarenin eylem ve işlemlerini ile tutum ve davranışlarını inceleyeceğini belirtmiştir¹⁶⁵.

İyi yönetim ilkelerinin temeli olan etik yönetimi¹⁶⁶ veya etik ilkeleri ise Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik'te; “görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci”, “halka hizmet bilinci”, “hizmet standartlarına uyuma”, “amaç ve misyona bağlılık”, “dürüstlük ve tarafsızlık”, “saygınlık ve güven”, “nezaket ve saygı”, “yetkili makamlara bildirim”, “çıkar çatışmasından kaçınma”, “görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması”, “hediye alma ve menfaat sağlama yasağı”, “kamu malları ve kaynaklarının kullanılması”, “savurganlıktan kaçınma”, “bağlayıcı açıklamalar ve gerçekdışı beyan”, “bilgi verme saydamlık ve katılımcılık”, “yöneticilerin hesap verme sorumluluğu”, “eski kamu görevlileri ile ilişkiler” ve “mal bildiriminde

¹⁶³Tahsin Fendoğlu, Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık), Yetkin Yayınları, 2010, Ankara, s.

¹⁶⁴ Madde 6

¹⁶⁵ Madde 1

¹⁶⁶İbrahim Akdeniz, “Kamu Görevlileri Etik Kurulunu Yeniden Düşünmek”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı:103, 2016, s.59

bulunma” yer alan maddelerde kamu yönetiminde etik davranış ilkelerine yer verilmiş ve ilkeler maddelerde verilen başlıklar altında düzenlenmiştir¹⁶⁷.

Etik ilke ve değerlerin Türk kamu yönetimi içerisine girmesi süreç olarak iyi yönetim ilkelerine duyulan ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Dönem içerisinde yaşanan gelişmelerin ortaya çıkardığı ihtiyaçlar doğrultusunda etik değerler ve iyi yönetim ilkeleri birbirinden ayrı düşünen değerler değil birbirlerini tamamlayacak nitelikte değerler olmuşlardır.

Kamu Denetçiliği Kurumu, etik değerler ve iyi yönetim ilkeleri doğrultusunda kararlarını alarak davaları sonuçlandırıp tavsiye kararı verdiği için bu kurum etik ilke ve değerlerin benimsenerek ülke kültürü içerisinde yer almasını sağlayan bir kurumdur. Etik ilkeler ve iyi yönetim ilkeleri, Kamu Denetçiliği Kurumunun kararlarını alırken izlemiş olduğu yol haritasını belirlemektedir. İyi yönetim ilkeleri ve etik ilkeler ülkede hukuk devletinin temellerini güçlendirerek idarenin eylem ve işlemleri karşısında durarak idarenin keyfi eylem ve işlemlerini engelleyerek idare ile vatandaş arasında denge fren mekanizması oluşturmaktadır. İyi yönetim ilkeleri ve etik ilkeler kamu yönetiminin kamu hizmetini vatandaşa sunumu aşamasında bulunduğu eylem ve işlemler ile tutum ve davranışlarını frenleyerek denge mekanizması oluşturduğundan halkı koruyarak halkın yanında bulunması ile vatandaşın kamu yönetimine duyduğu güvensizliğin etkilerini azaltarak kamu yönetimine güven duygusunu yeniden inşa eden değerlerdir. İyi yönetim ilkeleri hukuk devletinin temellerini güçlendirdiği kadar demokratik kültürün de ülke kültürü içerisinde yerleşerek yer edinmesini sağlamış ve demokratik kültürün değişimini sağlayarak katılımcı demokrasinin ortaya çıkmasını ve gelişme göstermesini sağlamıştır¹⁶⁸. İyi yönetim ilkeleri ve etik yönetim ilkeleri, kişinin girişeceği hukuka aykırı eylem ve işlemler üzerinde caydırıcı bir etkiye sahiptir¹⁶⁹. İyi yönetim ilkeleri de ve etik ilkeler de kamu yönetimi içerisinde var olan eksiklikleri görerek bu eksikliklerin giderilmesi

¹⁶⁷Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği”, <http://www.etik.gov.tr/wpcontent/uploads/2019/09/kamugorevlilerietikdavranisilkeleriilebasvuru.pdf> (Erişim Tarihi:04/10/2021)

¹⁶⁸Mehmet Kahraman ve Ali Balkan, “Kamu Denetçiliği Kurumu Kararlarında Denetim Ölçütü Olarak Kullanılan İyi Yönetim İlkeleri”, **Ombudsman Dergisi**, Sayı:12, 2020, s.77

¹⁶⁹Tufan Erhüman, Ombudsman, Amme İdaresi Dergisi, Cilt.31, Sayı.3, 1998, s.100

doğrultusunda incelemeler yaparak kararlar vermektedir. Lakin bu kurumlardan kamu denetçiliği kurumunun almış olduğu kararlar tavsiye niteliğinde verilmiş olan kararlar iken kamu etik kurulunun kararlarının daha somut yaptırımları vardır. İyi yönetim ilkeleri ve etik değerler yeni kamu yönetimi algısı doğrultusunda temelleri atılarak ortaya çıkan kurumlardır. İki kurum ve değer de direkt kamu yönetimi ve vatandaş ile ilişkilidir. İki kurum ve değer de tarihsel süreç içerisinde aynı ihtiyaç sonucunda ortaya çıkmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KARARLARI VE ETİK

Kamu Denetçiliği Kurumu, kendisine yapılan başvuru doğrultusunda olayın mahiyetine yönelik araştırma yaparak olay hakkında belli kararlar almaktadır. Kamu denetçiliği kurumunun vermiş olduğu kararların hukuksal anlamda bir yaptırım gücü olmasa da kararlar birçok idare tarafından yerine getirilerek düzenleyici işlem görevinde ve mahiyetinde kararlar olarak görülmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumu vermiş olduğu kararlar ile idarenin eylem ve işlemlerini sorgulamaktadır. Kamu denetçiliği kurumu kendisine başvuru olan olay hakkında inceleme sürecini başlatarak olay hakkında araştırma yapmaktadır. Kamu denetçiliği kurumu yapmış olduğu araştırma sonucunda idarenin kararlarının mahiyetini araştırmakta ve idarenin vermiş olduğu kararlarda hukuka aykırı bir işlem var ise bu hukuka aykırılık durumu karşısında vatandaşların maruz kaldığı haksızlıkları gidermektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumu vatandaşların maruz kaldığı haksızlıkların giderilmesi yönünde dört farklı şekilde ve nitelikte karar vermekte ve kararı sonuçlandırmaktadır. Bunlardan ilki tavsiye edici nitelikteki kararlardır. İkincisi ise kısmi tavsiye edici ve kısmi reddedici nitelikteki kararlardır. Üçüncüsü dostane çözüm arayışı içerisinde bulunduğu kararlardır. Dördüncüsü ise ret niteliğindeki kararlardır. Kamu denetçiliği kurumunun vermiş olduğu dört farklı nitelikteki karardan çalışmamız formunda incelenecek olan kararlar tavsiye niteliğinde vermiş olduğu kararlardır. Bölüm içerisinde de birinci eleme yöntemine tabi tutularak incelenecek kararlar tavsiye niteliğinde verilmiş olan kararlardır.

Kamu Denetçiliği Kurumunun resmî web sitesine bakıldığında 3672 tavsiye niteliğinde karar bulunmaktadır. Bulunan tüm kararların konu içeriği ve perspektifi çalışmaya yönelik konu bütünlüğünü içermediğinden dolayı çalışmada yer alacak kararların seçilmesi eleme yöntemine tabi tutulmuş ve konu perspektifince kararlar işleme ve dışlama yöntemince elenerek belirlenmiştir.

Konu dahilinde çalışmada yer alacak kararların işleme ve dışlaması ve/veya eleme yöntemi iki farklı şekilde yapılmıştır. Bu eleme yöntemlerinden ilki kamu denetçiliği kurumu kararlarının yer almış olduğu resmî sitesindeki sayfada yer alan karar arama filtreleme yönteminde tavsiye edici nitelikteki kararların seçilmesi ile karar aramasının tavsiye edici nitelikteki kararlarla sınırlandırılması ile elde edilmiştir. Bu kısımda tavsiye edici nitelikteki kararlar yer verilmesi tavsiye edici nitelikteki kararların mahiyetleri ile ilintilidir. İkinci eleme yönteminde ise birçok tavsiye kararının bulunmuş olduğu alanın konu perspektifince yer alan kelime ve kavramlara yer verilmesi sonucunda sınırlandırılması ile yapılmıştır. Konu perspektifinde belirtilen etik ve iyi yöntem ilkeleri durumu gözetilerek yapılmıştır. İkinci eleme sırasında kamu denetçiliği kurumu kararlarının yer aldığı sayfada bulunan arama motoruna “etik, etik dışı davranışlar, iyi yönetim ilkeleri, hukuka aykırılık, saydamlık, hesap verilebilirlik, şeffaflık, hakkaniyet” kelimelerine yer verilerek çıkan kararlar incelenmiş ve konuyla ilişkili olan kararlara çalışmada yer verilmiştir.

3.1.Tavsiye Niteliğindeki Kararlar

Tavsiye niteliğindeki kararlar kamu denetçiliği kurumunun web sitesinden elde edilmiştir. Kararlar tarihsel olarak(eski-yeni) ele alınacak şekilde incelenmiştir.

3.1.1. Kamu Kaynakları

2013-473 numaralı şikâyetinde Ermeni Kilisesi Vakfının Başkanı Türkiye’de bulunan kiliselerin tek gelir kaynaklarının kiliseye yapılan bağışların olduğunu belirterek kilise giderlerinin ve kilise çalışanlarının maaş ödemesinin bu gelirle karşılandığını lakin gelen gelirin düşük olması sebebiyle kilisede çalışan papazın (din adamının) maaşının ödenmesi noktasında yeterli olmadığını ve yeterli gelmediğini belirterek kilisede çalışmakta olan veya görev yapmakta olan din adamının veya adamlarının maaşlarının Diyanet İşleri Başkanlığınca karşılanmasını ve Ermeni Kilisesinde çalışan papazın Türkiye Cumhuriyetinde çalışan din görevlileriyle aynı haklar sahip olmasının gerekliliğini belirterek bu düzenlemenin yapılmasını talep etmiştir. Bu talepte bulunan Ermeni Kilisesi Vakıf Başkanı isteğinin makul şartlarda

kabul edilebilmesinin gerekçesi olarak ise Türkiye Cumhuriyetinde din özgürlüğünün olduğunu devletin dininin belirtilmediğini ve anayasanın 10. Maddesince herkesin dil, din, mezhep, ırk, renk ve cinsiyet vb. sebeplerden ötürü anayasa karşısında eşit haklara sahip olduğunu belirterek tüm bu hakları veren Türkiye Cumhuriyetinin Devletinin farklı dine mensup olan kişiler ile kendi vatandaşı arasında bir fark gözetmeyerek farklı dine mensup din adamlarının da maaşlarının ödenmesini kişiye verilen bir anayasal hak olarak görmüştür¹⁷⁰.

Başvuru konusu hakkında gerekli araştırma sürecini başlatan Kamu Denetçiliği Kurumu başvuruda belirtilen talebi Diyanet İşleri Başkanlığına iletmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı ise kilisede çalışmakta olan din adamının(papazın) maaşının ödemesinin başkanlığımızca yapılamayacağını belirtmiş ve kararı reddetmiştir. Diyanet işleri başkanlığının gerekli açıklamayı yaparak kararı reddetmesine rağmen Ermeni Kilisesi Başkanı Diyanet İşleri Başkanlığının kararının reddedilmesini kabul etmeyerek başvuru konusunun detaylıca Kamu Denetçiliği Kurumunca araştırılması ve nihai karara varılması konusunda ısrarcı davranmıştır.

Kamu Denetçiliği Kurumu konu ile ilgili araştırma sürecini başlatarak Türkiye’de bulunan farklı dinlere mensup tüm oluşumların başkanları ile görüşme sağlayarak konu hakkında kurumlar ile görüşme sağlamıştır. Yapılan görüşmelerde farklı dinlere mensup olan kurumların başkanları var olan ermeni kilisesi vakıf başkanının talebini ve başvurusunu yersiz ve gereksiz bularak kendilerinin Türkiye Cumhuriyetinden böyle bir taleplerinin olmadığını bu talebin kendi kurumlarının geleneksel yapısına ters olduğunu belirterek kurumlarının geleneksel yapıları doğrultusunda hareket edip kurumlarda çalışan din adamlarının maaşlarının gelen bağışlardan karşılamaya devam etmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Kamu denetçiliği kurumu başvuruyu hukuki, toplumsal, kültürel, ulusal, uluslararası hukuk ve anlaşmalar, tarihi anlaşmalar ve teamüller perspektifinde inceledikten sonra modern devlet algısının getirmiş olduğu hukukilik ve eşitlik

¹⁷⁰ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, 2013-473 Şikâyet Numaralı Kilisede İstihdam Edilen Din Görevlisinin Maaşlarının Devlet Tarafından Karşılanması Talepli Başvurusu Hakkında Verilen 30.12.2015 Tarihli Tavsiye Karar, **Ombudsman dergisi**, Cilt:2, Sayı:4, s. 277

ilkelerince başvuruya konu olan olayda Ermeni Kilisesi Vakıf Başkanının başvurusunu ve başvuru gerekçesini haklı bularak talep edilen maaşlarının Diyanet İşleri Başkanlığında karşılanması hakkındaki olay hakkında bir an önce gerekli hukuki düzenlemelerin ve mevzuat değişikliklerinin yapılarak Ermeni Kilisesi Vakıf Başkanının talebinin yerine getirilmesi konusunda Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlığına tavsiyede bulunmuştur.

Olayda kamu denetçiliği kurumunun tavsiye niteliğinde karar vermesi gayrimüslim vatandaşların devletin hukukuna hakkaniyetine adilliğine nezaketine, saydamlığına, şeffaflığına ve hukukiliğine olan güveni artmıştır. Kamu denetçiliği kurumu kararını verirken özellikle iyi yönetim ilkelerini dikkate alarak vermesi ve kendine etik ilkeleri prensip edinip hareket etmesi toplumda etik kavramının ve ilkelerinin yerleşerek yaygınlaşmasını ve kullanılmasının artmasını sağlamıştır.

3.1.2. Mobbing Uygulanarak Mağduriyet

Başvuran kişinin Çerkez Köy Gümrük Müdürlüğüne atandıktan sonra ilgili yerde çalışırken ithalat beyannamesi yapılmış olan firmanın eşyaları incelendiğinde incelenen eşyaların beyana uygun olmadığını gören kişi firma eşyalarının beyana uygun olup olmadığını tespitinin yapılabilmesi için firma eşyaları hakkında kimya tahlili istemiş ve bu sebeple firmayı kırmızı hatta sevk etmiştir. Kişinin firmaya karşı bu tutumu idarece hoş karşılanmamış ve idare tarafından firmanın kırmızı hatta sevk edilmeksizin eşyalarının geçirilmesi gerektiği yönünde yazılı emir verildiğini gören kişi durumu kabul etmemiş durumu kabul etmemesinin üzerine idarenin saldırısına maruz kalmıştır. İdarenin saldırılarının yanında idare tarafından cezai yaptırımlara çarptırılarak mobbing uygulanmış ve mağdur edilmiştir. Hukuka aykırı beyanda bulunan firmanın bu hukuksuzluğunu örtmeye çalışan idare hukuka ve hakkaniyete aykırı davranarak firmaya karşı usulsüzlük yaptığını beyan ederek idareyi Kamu Denetçiliği Kurumuna şikâyet etmiş ve idarenin kişi üzerinde uyguladığı haksız mobbinglerin ve cezaların kaldırılmasını talep etmiştir. Konuyla ilgili gerekli araştırma ve soruşturmayı yapan kamu denetçiliği kurumu gerekli soruşturmaları

yaptıktan sonra idareyi haksız bulmuş ve idareye kişiye yönelik uygulamış olduğu mobbinglerin ve ceza-i işlemlerin kaldırılması yönünde tavsiyede bulunmuştur¹⁷¹.

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurması sonrasında konu veya olay hakkında kamu denetçiliği kurumu tarafından idareye tavsiye kararının verildiğini gören kişinin idare karşısında özlük hakları korunmuş ve hukuki devletin getirisi yönünde davranılmasını sağlayarak kişinin hukuka ve hukuk devletine olan güveninin artmasını sağlamıştır. Kamu denetçiliği kurumu kararlarının verilirken etik ilkeler doğrultusunda verilmesi ise kişilerin idare karşısında haklarının etik ilkeler ve ahlaki kurallar boyutunda savunulduğu gören bireylerin bireysel anlamdaki ahlaki ilkeleri ve etik ilkeleri olan güvenin artmasına yol açmış ve bu durum etik ilkelerin bireysel çapta savunulmasını sağlayarak toplumsal alanda kullanılmasının yaygınlaştırılmasını sağlamıştır.

3.1.3. ÖSYM Tarafından Belirlenen 15 Dakika Kuralı

ÖSYM tarafından yapılan sınavda 15 dakika kuralının uygulanmaya başlaması sonucunda sınava giremeyecek eğitim hakkının ihlal edildiğini belirten başvurucu yaşanan olayda ÖSYM'nin uyguladığı 15 dakika kuralı yüzünden sınav saatinde okulun bahçesinde bulunmasına rağmen sınava alınmadığını ve bundan dolayı bir sene boyunca vermiş olduğu tüm emeklerinin boşa gittiğini belirterek hayal ettiği olduğu üniversiteye girme hakkının elinden alınarak konuyla ilgili yaşanan mağduriyetin giderilmesi için Kamu Denetçiliği Kurumu'na başvuruda bulunmuştur.

Kamu Denetçiliği Kurumu yapılan başvuru hakkında araştırma sürecini başlatmış ilgili konuyla alakalı ÖSYM ile iletişime geçen kamu denetçiliği kurumu ÖSYM'nin konuyla ilgili savunmasını istemiştir. ÖSYM'nin kişiler sınava girmeden önce yayımlanmış olduğu sınav ile ilgili tüm bilgilere web sitesinde yer verildiğini ve sınav giriş kâğıdında bu bilgiler tekrarlanarak kişilerin konuyla ilgili herhangi bir bilgisiz kalma durumunun engellendiğini belirterek toplumda bu sınava girecek

¹⁷¹ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-0205YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:06.08.2022)

kişilerin hepsinin bilgilendirildiğini belirtmiştir. Bu kuralı uygulamaya geçmelerinin savunmasını ise şöyle yapmıştır. Günümüzün değişen koşulları ve şartlarına ayak uydurarak bilmek bu koşul ve şartlardan kaynaklı olarak iyi yaşanılacak mağduriyetlerin önüne geçebilmek adına 15 dakika kuralını yürürlüğe soktuklarını belirtmiştir. Değişen günümüz koşullarında teknolojinin gelişmesiyle sınava teknolojik aletlerin sokulması kolaylaşmış bu kolaylaşan koşullar sırasında kişi sınava son dakikalar kala binaya giriş yapmaya çalışması aramanın tam teşekküllü yapılmasını engellediğinden bazı kişilerin kopya çekme veya çekebilmesi ihtimal verebilecek bir durumun ortaya çıkabileceğini belirterek bunu önlemek için 15 dakika kuralını yürürlüğe soktuklarını belirtmiştir. Bunun yanında sınava dakikalar kala binaya giriş yapan kişi kendi ihtiyaçlarını karşılayamadığından ve sınava başlamış olan diğer öğrencilerin dikkatini dağıtabilecek işlerinden dolayı böyle bir kurala ihtiyaç duyduklarını ve bundan dolayı 15 dakika kuralını yürürlüğe soktuklarını belirtmiştir¹⁷².

ÖSYM'nin tüm bu savunmasına rağmen Kamu Denetçiliği Kurumu ÖSYM'nin kuralı katı ve esnek silmeden yürürlüğe koyarak birçok öğrencinin eğitim hakkını ihlal edip mağduriyetlerinin ortaya çıkmasına sebep olduğunu belirterek ÖSYM'nin kişileri telafisi güç durumlara soktuğunu belirtmiştir. ÖSYM'nin kuralı uygulama noktasında yılda birden çok defa yapılan ve telafisinin daha kolay olacağı bir sınavı tercih etmesi gerektiğini belirterek sınava girmesine engel olduğu kişilerin eğitim haklarını ihlal ederek mağduriyetlerine sebep olduğunu belirtmiş ve bu mağduriyetin hakkaniyete uygun ve ölçülülük içerisinde telafi edilmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.

3.1.4. Yüksek Lisans Programına Kabul Edilmeme

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunan kişi 2017-2018 yılında Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü tarafından açılan Enerji Yönetimi Yüksek Lisans programına başvuruda bulunduğunu programa alım koşullarını

¹⁷² Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [15 DAKİKA KURALI.pdf](#), (Erişim Tarihi:10.09.2022)

eksiksiz bir şekilde sağlanmasına rağmen yüksek lisans programının sözlüsüne alınmadığını ve kendisinden düşük ALES puanına sahip olan kişilerin mülakata alınarak kendisinin bir işte çalıştığı ve bu çalıştığı alanın yüksek lisans programı ile ilintili olmadığı gerekçesiyle başvurusunun kabul edilmediğini belirtmiştir. Başvuran kişi ilk başta böyle bir şart aranmasına rağmen sonradan Enstitünün aranılan şartlarda değişiklik yaparak alım koşullarını değiştirerek ilana başvuruda bulunan 5 kişinin elenmesine sebebiyet veren yeni şart ve koşulların yayımlanmış olduğunu belirterek Enstitünün yüksek lisans programına alım şartlarını değiştirerek usulsüz ve hukuka aykırı bir şekilde kişinin eğitim hakkını elinden aldığını belirterek ortaya çıkan mağduriyetin ve mağduriyetlerin giderilmesini talep etmiştir¹⁷³.

Konu hakkında gerekli araştırma ve incelemeyi yapan kamu denetçiliği kurumu enstitünün belge yayınlamada usulsüzlük yaptığını bu usulsüzlüğünden dolayı puanı yüksek olan beş adayın elenmesine yol açtığını belirtmiş ve idarenin bu kararını geri çekmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur. Araştırma ve inceleme aşamasında idarenin beş kişiyi elemek amacıyla yeni ilanı eklemiş olduğu yüksek lisans programını ilgilendiren bir alanda görev yapmadıkları gerekçesiyle koşulunu eklemesi sonucunda beş kişinin elemesini yapan enstitü alınan kişilerin yaptıkları işler incelendiğinde kabul edilen bu kişilerin de idarenin sunduğu gerekçe doğrultusunda elenmesi gerektiğini belirterek olayda idarenin hukuka ve hakkaniyete aykırı bir eylemde bulunduğunu belirterek idarenin usulsüzlüğün den dolayı mağduriyete yol açtığını saptamış ve kamu denetçiliği kurumu olay ile ilgili idareye mağduriyetin giderilmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.

Kamu denetçiliği kurumunun idarenin ortaya çıkarmış olduğu usulsüz hukuka aykırı ve hakkaniyete aykırı davranışı etik ilkeleri ve iyi yönetim ilkelerini benimsemiş olduğundan kaynaklı olarak önlenmesi kişinin bireylerin kamu denetçiliği kurumu ve benimsemiş olduğu etik ilkeler ve iyi yönetim ilkelerine olan güvenin artmasını sağlamıştır. Adaletin tecelli etmesi haksızlığa uğramış bir kişinin haksızlığını ortadan kaldırılması ve herhangi bir usulsüzlük karşısında etik ilkeleri benimseyerek karara

---

¹⁷³ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-0802YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:04.08.2022)

varan kamu denetçiliği kurumu bireyin etik ilkelerine olan saygınlığını arttırmış ve bu yetkilerin kullanılmasını yaygınlaştırmıştır.

3.1.5. Gerekçe Gösterilmeksizin Atamasının Yapılmaması

Kamu Denetçiliği Kurumuna e-başvuruda bulunan başvuru İstanbul'da özel bir firmada bilgisayar mühendisi olarak çalışırken Kastamonu Üniversitesi Taşköprü Meslek Yüksekokulunun açmış olduğu bilgisayar programcılığı öğretim görevliliği kadrosuna başvuru yaptığını ve başvuru sonuçlarına göre programın kadrosuna asil olarak yerleşmesine rağmen ataması yapılmayarak ve herhangi bir açıklama yapılmayarak kazanmış olduğu pozisyona yedek adayın atamasının yapıldığını belirtmiştir. Atamasının yapılmama gerekçesinden haberdar olmayan kişi atamasının yapılmadığını ve yerine yedek adayın alındığını aylar sonra okulu arayarak kendisi kendi imkanları ile öğrendiğini belirtmiştir. Başvurucu kendisi asil olarak yerleşmesine rağmen kendisinin hak kazanmış olduğu pozisyona yedek adayın atamasının yapılmasını ve kendisine hiçbir bilgi verilmeksizin atamasının yapılmadığını belirten başvuru idarenin usulsüz davranışından kaynaklı olarak hukuki, insani, ahlaki ve etik ilkeler perspektifinde mağdur edildiğini ve bu mağduriyetinin kamu denetçiliği kurumu tarafından giderilmesini talep etmiştir¹⁷⁴.

Konu hakkında gerekli araştırma sürecini başlatan Kamu Denetçiliği Kurumu ilgili idare ile iletişime geçmiş ve asil olarak atanmaya hak kazanan kişi yerine yedek adayın asil aday yerine atanmasının gerekçesini talep etmiştir. Konu hakkında güvenlik soruşturması yapıldığı sırada belgelerinde yaşanan aksaklıktan ötürü asil adayın hak kazanımının kaybedildiği gerekçesini sunan idarenin gerekçesi Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından yeterli bulunmamıştır. İlgili idarenin atamaya hak kazanan asil adayın atamasının yapılmasının gerektiği yerde herhangi bir açıklama yapmaksızın yedek adayın atamasının yapılmasını Kamu Denetçiliği Kurumu hukuka, hakkaniyete, etik ilkelere ve iyi yönetim ilkelerine aykırı bulmuştur. İdarenin kişi hakkında usulsüz karar alması ve almış olduğu kararda kişiyi bilgilendirmeksizin

¹⁷⁴ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-0503YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:05.09.2022)

hareket etmesini şeffaflıktan uzak bulmuş ve ilgili asil adayın göreve atanarak kişinin mağduriyetinin giderilmesi yönünde idareye tavsiyede bulunmuştur.

İdarenin usulsüzlük ile yol açmış olduğu hukuka aykırı işlemin geri çekmesini sağlayarak haksızlığa uğramış olan kişinin hakkını koruyup hakkının ifa edilmesini sağlayarak kişi için adaletin tecelli etmesini sağlaması ve bu adaleti iyi yönetim ilkeleri ve etik ilkeler ile sağlamış olması kişinin etik ilkelerine olan güveninin ve inancının artmasını sağlamıştır. Bu da bu ilkelerin bireylerin, toplumların ve devletlerin hayatında kurum ve kuruluşlarında uygulanması sonucunda ortada var olan adaletsizliği ortadan kaldıracığına şahit olmuş ve inanmıştır. Bu inanç ise etik ilkelerin bireyde, toplumda, devlette kurumlarında kullanılması gerekliliğini doğurmuştur. Bu gereklilik ise etik ilkelerin ve iyi yönetim ilkelerinin kullanılmasını yaygınlaştırmıştır.

3.1.6. Süresi İçerisinde Evraklarını Teslim Edemediği İçin Atanamama

Başvuruya konu olan olayda doktor adayı olan başvuru TUS sınavına girerek ve sınavı kazanarak İstanbul Eğitim Araştırma Hastanesine yerleşmeye hak kazanıyor. Ek yerleştirmeler ile İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesine yerleşen başvuran göreve başlamak için gerekli belgeleri 18-29 Eylül 2017 tarihleri arasında kuruma teslim etmesi gerekirken babasının ani olarak beyin kanaması geçirmesi ve acilen ameliyata alınması sebebi ile 18-29 Eylül 2017 tarihleri arasında belgeleri kuruma gönderemiyor ve bu sebepten ötürü göreve başlayamıyor. Kurum ve idare belgelerin belirtilen tarihlerde kuruma ulaştırılmamış olmasının gerekçesine bakmaksızın katı bürokrasinin işleyişi doğrultusunda hareket ederek başvuranın belirtilen tarihlerin sonrasında gönderdiği belgeleri kabul etmiyor ve babasının başına gelen durumun mahiyetine bakmaksızın başvuran kişinin göreve alınmaması yönünde karar vermiştir¹⁷⁵.

Başvuran kişi ise idarenin veya kurumun vermiş olduğu kararın hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğunu bildirerek Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda

¹⁷⁵Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [94019529-101.07.04-E.7167.pdf](#), (Erişim Tarihi:07.07.2022)

bulunuyor. Başvuranın konu hakkında kamu denetçiliği kurumuna başvurmasının ardından kamu denetçiliği kurumu konuya dair inceleme ve araştırma sürecini başlatıyor. Konu hakkında araştırma ve incelemelerini yapan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin vermiş olduğu kararın hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğunu belirterek başvuranın sonradan göndermiş olduğu belgelerin kabul edilerek başvuranın başkasının mağduriyetine sebep olmadan İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesinde göreve başlaması yönünde karar verilerek başvuranın mağduriyetinin giderilmesi yönünde karar vermiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurulması sonucunda başvuranın idare tarafından gasp edilen hakkı başvurana tekrardan verilerek idare tarafından hukuka ve hakkaniyete aykırı olan bir durum ortadan kaldırılmış ve başvuranın mağduriyetine yol açabilecek karardan idare tavsiye kararı ile geri döndürülmüştür. En nihayetinde Kamu Denetçiliği Kurumu kararı doğrultusunda hareket edilmesi hakkaniyetin sağlanması yönünde örnek olmuştur.

Başvuranın Kamu denetçiliği kurumuna başvurusu sonucunda hukuka ve hakkaniyete aykırı olan durum ortadan kaldırılmıştır. İdarenin hukuka ve hakkaniyete aykırı bir karar vermesi sonucunda ortaya çıkan etik dışı davranış durumu ve kötü yönetim durumu ortadan kaldırılarak bireysel nitelikte hukuka ve hakkaniyete uygunluk yolunda adım atılarak etik ilkelerin ve iyi yönetim ilkelerinin kurum ve kuruluşlarda ilerletilmesi gözetilmiştir. Bu kararın bireysel nitelikteki olumlu geri dönüşlerinin topluma yansımalarında etik ilkelerin ve iyi yönetim ilkelerinin toplumda yaygınlaştırılması ve ilkelerin kullanılarak toplumda yerleşmesini sağlamıştır.

3.1.7. Etik İhlali

Başvuruda Bulunan kişi ortak bir çalışmada bulunmuş ve bir eseri ortak olarak yazarak yayımlamışlardır. Lakin diğer yazarlar çalışmada başvuran kişinin herhangi bir katkısı olmadığını belirterek başvuranın çalışma üzerinde isim hakkının olmadığını belirtmiş ve başvuranın çalışmada ismine yer vermemişlerdir. Başvuran ise çalışmada %15 lik yazarlık hakkının bulunduğunu ideali ederek hakkının ihlal edilerek “Haksız

Yazarlık” kavramına maruz kaldığını belirterek etik ihlalinde bulunulduğunu belirtmiş ve bu etik ihlali durumunun ortadan kaldırılması için öncelikle ilgili kuruma başvuruda bulunmuştur. İlgili kuruma başvuruda bulunulmasının ardından ilgili kurum da başvuranın hakkını gözetmeyerek kişinin Haksız Yazarlık ilkesinin ihlal edilmesine yol açmıştır. Bunun sonucunda başvuran yaşanan etik ihlali sonucunda ortaya çıkan maruz kaldığı hak ihlalinin ortadan kaldırılarak hakkının gereklilikleri gözetilerek başvurana kişi ve veya kurumlarca verilmesini sağlamak için kamu denetçiliği kurumuna başvuruda bulunmuştur¹⁷⁶.

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunulmasından sonra kamu denetçiliği kurumu konu ile ilgili araştırma ve inceleme sürecini başlatmıştır. Kamu Denetçiliği Kurumu yapmış olduğu araştırma ve incelemeler sonrasında başvuranın etik ihlaline uğradığını ve hakkının yenilerek hakkaniyete uygun olmayan eylem ve işlemlere maruz kaldığını belirterek ilgili idarenin, kişilerin ve kurumların konu ile ilgili başvuranın yaşamış olduğu mağduriyeti gidererek durumu başvuranın lehine dönüştürülmesi kararına varmış ve konu ile ilgili ilgili kişi ve kurumlara tavsiyede bulunmuştur.

Sonuç olarak olayı denetleyen ve inceleyen kamu denetçiliği kurumu olay hakkında ilgili idareye tavsiyede bulunarak başvuran kişinin ihlal edilen hakkının kişiye verilerek başvuranın mağduriyetinin giderilmesini sağlayarak ortaya çıkan etik ihlalinin ortadan kaldırılmasını sağlamıştır. Etik ihlalin ortadan kaldırılmasına öncülük eden kamu denetçiliği kurumu kurumlarda kişilerde ve toplumlarda yaşanan etik dışı davranışların önüne geçerek etik ilkelerin ve iyi yönetim ilkelerinin uygulanması ve kullanımlarının yaygınlaştırılmasında rehberlik edici bir noktada konumlanmıştır.

3.1.8. Atamalar Sebebiyle Yaşanan Mağduriyetlerin Giderilmesi

İstanbul Tapu Kadastro II.Bölge Müdürlüklerinde görev yapmakta olan personeller 2018 yılında yapılmış olan atama ve tayin işlemlerini kişilerin özlük

¹⁷⁶ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-2410YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:25.05.2022)

durumları sıralamaları hukuki hakları barınma ulaşım aile birliği engellilik durumları göz önünde tutulmaksızın idarenin takdir yetkisinde yapıldı ve bu durumların göz önünde tutulmaksızın yapılan atamalarda personelin ek birçok masrafı ile karşı karşıya kaldıklarından dolayı idarenin bu işleminden dolayı mağdur edildiklerini beyan ederek mağduriyetlerinin giderilmesini talep etmiştir¹⁷⁷.

Konu hakkında gerekli hukuksal süreci başlatan kamu görevlisi olay hakkında inceleme yapmış ve soruşturmayı başlatmıştır olay hakkında inceleme başlatan kamu görevlisi olayda Tapu ve Kadastro II. Bölge Müdürlüğünü atamalarının ve tayin işlemlerinin yapılması sırasında idareci personellerinin engel durumlarının aile birliklerinin eğitim durumlarının ve benzeri gibi durumlar göz önünde tutulmaksızın yapılması ve yedinci maddeye uyulmaksızın atamalarda usulsüz davranılması sebebiyle idarenin bulunduğu işlem ve eylemlerde haksız olduğunu beyan ederek idarenin yaptığı işlemi geri çekip ilgili yönetmelik doğrultusunda personel atamalarının tekrardan yapılması yönünde tavsiyede bulunmuştur.

3.1.9. ÖSYM Online Ödeme Sisteminde Yaşanan Teknik Aksaklık

Başvuruya konu olan olayda başvuran kişi ÖSYM'nin yapmış olduğu YKS sınavına girebilmek için 28 Mart 2019 tarihinde okul müdürü ile birlikte ÖSYM'nin resmî sitesinden YKS sınav ücretini yatırmışlardır. Sınav ücretini yatıran başvuran kişi sınav ücretini yatırma süreleri geçtikten sonra sınav giriş zamanının gelmesine yakın bir zamanda sınav giriş belgesini almak için sisteme girdiğinde sınav ücretinin yatırılmadığını öğrenmiştir. Bunun üzerine mağduriyetinin giderilmesi için kamu denetçiliği kurumuna başvuruda bulunmuş ve yaşanan mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir¹⁷⁸.

Kamu Denetçiliği Kurumu yapmış olduğu inceleme ve araştırmalar sonucunda başvuruda bulunan kişinin okul müdürü ile beraber sınav ücretini yatırdığını ve sınav

¹⁷⁷ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-2308YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:20.08.2020)

¹⁷⁸Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [ösym ödeme hatası mağduriyetin giderilmesi.pdf](#), (Erişim Tarihi: 15.05.2022)

ücretinin yatırıldığı resmi sitede “işleminizin tamamlandığı” yazısını gördüklerini belirtmişlerdir. Olay hakkında okul müdürü ile de telefon ile görüşülmesi sonucunda o gün online sisteminde sınav ücretinin yatırıldığı ve işlemin onaylandığını belirtmiştir. Olay hakkında idare ile görüşme sağlayan Kamu Denetçiliği Kurumu denetçileri olayda ÖSYM'nin kullanmış olduğu 3D bankacılık sisteminde teknik sorunların ve bu sorundan kaynaklı olarak başvuran kişinin başvurusunun onaylanmadığını açık etmiş kendisinden kaynaklanan bir hizmet kusurunun var olduğunu kabul etmiştir.

Sonuç olarak yapılan araştırmalar sonucunda olayda başvuran kişinin herhangi bir kusurunun bulunmadığından dolayı başvuran kişi ÖSYM'nin kullanmış olduğu sistemin teknik aksaklığından dolayı hizmet kusuruna maruz kalmıştır. Başvuran kişinin sınava girme hakkı kurum sorumluluğundaki bir durumdan kaynaklı olarak elinden alınmış ve başvuran kişi hizmet kusurundan ötürü mağduriyete uğramıştır. Bundan ötürü Kamu Denetçiliği Kurumu ÖSYM'ye başvuran kişinin mağduriyetinin giderilerek sınava girme hakkının sağlanması yönünde tavsiyede bulunarak başvuran kişinin yaşadığı mağduriyetin giderilmesi yönünde adımları atılması kararına varmıştır.

Kamu Denetçiliği Kurumunun ÖSYM'nin gerçekleştirdiği hizmet kusurundan dolayı yaşanan mağduriyetin giderilmesi yönünde bir karar alması ile idarenin bilerek veya bilmeyerek gerçekleştirmiş olduğu bir hatanın sorumluluğunu kişiye değil idareye yüklemiş ve sorumlu olan idarenin kişinin ihlal etmiş olduğu hakkını tazmin etmesi yönünde karar alarak kişinin idare karşısında hakkını gözetmiştir. Kişinin avukatlığını yapan kamu denetçiliği kurumu kişide hukuka, hakkaniyete, etiğe ve iyi yönetim ilkelerine olan güvenini artırarak bu kavramların kişi, kurum ve kuruluşlar içerisinde kullanımını sağlamış ve bu kavramların yaygınlaşmasının temellerini atmıştır.

3.1.10. İhale ve Sözleşme

Başvuruya konu olan olay A kooperatifi ile B mal müdürlüğü arasında gerçekleşen balıkçı barınağının kiralanması sözleşmesindeki belirlenmiş olan ödeme

şeklindeki mutabakatsızlıktan kaynaklanmaktadır. B mal müdürlüğü rıhtım kira sözleşmesinin eki olan balıkçı barınağı özel şartlarının 2. Maddesinde “barınağın büyük onarım ve esaslı tamiri karşılığı olarak her yıl Gayrisafi İradın %10 u nispetinde bir meblağının hazineye ödenmesini yapılacağını belirtmektedir. A kooperatifi ise Milli Emlak Genel Müdürlüğü arasında imzalanan özel şartların 2. Maddesindeki %10 nispetindeki meblağın gayrisafi hasılatın değil işletmelerin mecburi giderlerini düşüldükten sonra elde kalan net karın %10 u üzerinden ödenmesi gerektiğini savunmaktadır. A kooperatifi kiralamış olduğu balıkçı barınağının kira ücretini kanun ve yönetmelik gereğince gayrisafi iradi üzerinden hesaplayarak gayrisafi iradının %10 unu yatırması gerekirken emsal niteliğinde bulunan mahkeme kararlarının gerekliliklerine dayanarak hazineye ödemesi gereken gayrisafi hasılatın %10 luk kısmını değil işletmenin net karının üzerinden %10 luk kısmını ödemiştir. Hazine Mal Müdürlüğü ise sözleşme gereğince kooperatifin bu ödemesini kabul etmemiştir. A kooperatifi ise yapmış olduğu ödemenin haklılığını gösteren emsal niteliğindeki davalara dayanarak Kamu Denetçiliği Kurumuna ödemenin mahiyeti hakkındaki durumu ortaya çıkartması için başvuruda bulunmuştur¹⁷⁹.

Kamu Denetçiliği Kurumu olayın incelemesini ve araştırmasını ve ilgili mahkemenin vermiş olduğu emsal niteliğindeki kararları inceledikten sonra A kooperatifinin balıkçı barınağı hakkındaki ödediği tutarın hukuka ve hakkaniyete uygun olduğunu belirterek B Mal Müdürlüğünün A kooperatifinden talep ettiklerini hukuka ve hakkaniyete uygun hale getirmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.

Böylelikle Kamu Denetçiliği Kurumu vermiş olduğu tavsiye niteliğindeki karar ile A kooperatifinin haklılığını gözeterek B Mal Müdürlüğünün gerçekleştirdiği Hukuka ve Hakkaniyete aykırılık durumunun ortadan kaldırmasına öncülük etmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu İdare tarafından ortaya çıkartılan hukuka ve hakkaniyete aykırı bir durumun önüne geçerek kurumlarda, kişilerde, kuruluşlarda ve toplumlarda hukuka bağlılığın, hakkaniyetin, iyi yönetim ilkelerinin ve etik ilkelerinin yerleşmesini sağlayarak kullanımının yaygınlaştırılmasına öncülük etmiştir.

¹⁷⁹ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [TAVSİYE KARARI \(ombudsman.gov.tr\)](https://www.ombudsman.gov.tr), (Erişim Tarihi:04.05.2022)

3.1.11. Yeterlik Sınavına Çağrılmama

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunan kişiler rehberlik ve teftiş başkanlığında iş müfettişliği yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Görev yaptıkları kurumda görevlerini yerine getirme süreci kurumun yönetmeliğinde açık bir şekilde beyan edilmiştir. Yönetmelikte kurumda göreve başlayan personelin müfettişlik yardımcılığında ikinci yılını tamamladıktan sonra etüt çalışmalarını da tamamlamış ise kişinin tek başına teftişe çıkarak teftiş etme yetkisinin verileceği ve bir yıl daha tek başına teftişe çıktıktan sonra kişiye yeterlik sınavının kurumca tanınmasıyla kişinin müfettiş olarak bu süreci tamamlaması gerektiği yönünde ki hüküm yönetmelikte yer almaktadır. Süreç yönetmelikte iki yıl ve üstüne bir yıl daha çalışılması şeklinde yer almasına rağmen şikâyetçinin iki yılını tamamlayıp üçüncü yılını tamamlamak üzere olmasına rağmen kurumca tek başına teftişe çıkma konusunda kişiye görevlendirilme verilmediğini ve bunun yanında üçüncü yılında olmasına rağmen kurum tarafından yeterlilik sınavının açılmadığını belirterek yönetmenlik çekişli tanınmış olan hakkın idarece gasp edildiğini ve hukuka aykırı işlem yükünden psikolojik maddi ve manevi anlamda yıpratılarak mağdur edildiğini ifade ederek mağduriyetinin giderilmesi için kamu denetçiliği kurumuna başvuruda bulunmuştur¹⁸⁰.

Kamu Denetçiliği Kurumu konuyla ilgili araştırma sürecini başlatmış ve konuyla ilgili araştırma ve soruşturma yapan kamu denetçiliği kurumu yönetmenlik çekilişe tanınan bir hakkı kişiye vermediğini ve idarenin hukuka aykırı işlemlerde bulunarak kişinin sahip olmuş olduğu hakkı kişiye vermeyerek usulsüz bir eylemde bulunduğunu belirterek iyi yönetim ilkelerine ve etik ilkelerce idarenin görevini yerine getirirken kişiye yönetmelik ile tanınan hakkın verilmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.

İyi yönetim ilkelerine ve etik ülkelerce kamu denetçiliği kurumu idare tavsiyede bulunması kişinin bu ülkelere hayatında yer edinmesini sağlamış ve adaletin tecelli edebilmesi için bu ülkelerin sistemin içerisinde var olması gerektiğini farkına

¹⁸⁰ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-1505YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:25.09.2022)

vararak bu ülkelerin kişi toplum kurum ve devletin hayatındaki önemini ve yerini açığa çıkartmıştır bu dönem ise bu ülkelerin kullanılmasını yaygınlaştırmıştır.

3.1.12. Vadim TV ve Doruk TV Logolu Kanallarının Çocukların, Gençlerin ve Toplumun Ahlak Yapısı Üzerinde Olumsuz Etkiler Bırakan İçerikteki Reklamlarının Engellenmesi veya Bu İçerikten Arındırılması

Başvurudaki olay V Televizyon kanalı ile RTÜK arasında yaşanılmıştır. Olayda RTÜK, V Televizyon kanalının ürün satarak içeriğinde uygunsuz cinsel konulu ve temalı reklamlara yer verdiğini iddia ederek V Televizyon kanalını yaptırımlara tabi tutularak kapatılması gerekliliğinin talebinde bulunulmuştur. RTÜK V kanalının yayımlarından ötürü birçok defa kanala ceza-i işlem ve yaptırım uyguladığını lakin her ne olursa olsun V Televizyon kanalının yayımlamış olduğu reklamlara ve cinsel içerikli konuları işleyerek yayımlamaya devam ederek toplumun genel ahlakına zarar verici bir hal içerisinde kalmaya devam ettiğini belirtmiştir. RTÜK birçok yaptırım uygulamasına rağmen kanalı kapatma eyleminde ve işleminde de bulunmasına rağmen kanal sahipleri farklı bir isim ve kuruluş ile tekrardan kurulduklarını ve aynı şekilde devam ettiklerini belirterek konu hakkındaki kararı kamu denetçiliği kurumuna başvurarak kamu denetçiliği kurumuna bıraktığını belirtmiştir¹⁸¹.

Kamu Denetçiliği Kurumu yapmış olduğu araştırma ve incelemeler sonucunda V kanalının Basın Hürriyeti doğrultusunda yayım hakkının mevzuata uygun kullanıldığını belirterek V kanalının anayasal haklarını göz önünde bulundurmıştır. Lakin yine anayasanın vermiş olduğu genel ahlak, genel toplum düzeninin, genel ahlak düzeninin bozulmaması ve ailenin ahlakını temelden sarsacak bir yayının var olması durumunda yayım hürriyeti haklarının engellenebileceği maddesine dayanarak V kanalının var olan haklarının hayata geçirilmesinin önünde durarak V kanalına yaptırım uygulanması ve RTÜK tarafından yapılan uyarılara uyulmaması sonucunda kanal için gereğinin yapılması gerektiği yönünde tavsiyede bulunmuştur. Kamu

¹⁸¹ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-1308YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:10.06.2020)

Denetçiliği Kurumu bu kararı alma gerekçesini genel ahlakın varlığını koruma prensibine dayandırmıştır. Kamu denetçiliği kurumu genel ahlakın varlığının korunması ve devam ettirilmesi için V kanalının var olan anayasal haklarını anayasanın verdiği sınırlandırma yetkisine dayanarak sınırlandırma yetkisi içerisinde kalarak sınırlandırma hakkı tanımıştır. Bu sınırlandırma yolu ile toplum içerisindeki ahlak kavramının varlığının temelden sarsılacak bir durum veya olayın önünde geçilerek toplum içerisinde iyi yönetim ilkelerinin benimsenmesini sağlamış ve etik davranış ilkelerinin etik 'in ve ahlakın kullanımının yaygınlaştırılmasını ve toplum içerisinde yerleşmesini sağlamıştır.

Dolayısıyla Kamu Denetçiliği Kurumu bu kararı ile toplumda genel ahlakın zedelenmesine yol açabilecek bir durumun önüne geçmiş ve toplum içerisinde tümevarımsal bir etki ile ahlak, etik, iyi yönetim ilkeleri, hukuk ve hakkaniyet ilkelerinin toplum algısında yer edinerek toplumda kullanılmasının yaygınlaştırılmasını ve gözetilerek davranışlarda bulunulmasını sağlamıştır.

3.1.13. Yargı Kararının Uygulanmaması

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunan şikayetçi FETÖ ve PYD bağlantısının olduğu gerekçesi ile görevden alınarak kamu görevine son verilmiştir. Başvuran kişi görevine son verilmesinin haksız ve yersiz olduğunu beyan ederek konu ile ilgili öncelikli olarak mahkemeye başvuruda bulunmuştur. Mahkeme başvuruda bulunan kişinin bahsi geçen örgütler ile herhangi bir illiyet bağının bulunmadığını belirterek başvuruda bulunan kişinin suçlamadan beraat etmesi yönünde bir irade beyanında bulunmuştur. Lakin idare mahkemenin vermiş olduğu bu kararı yok sayarak karara itiraz etmiş ve kararın temyize gitmesini sağlamıştır. Bunun üzerine idare kararın temyiz sonucunun beklenmesi kanaatinde eylemde bulunmuş ve kişinin göreve başlamasının önünde engel oluşturarak kişinin görevine dönmesini engellemiş ve kişinin göreve başlamasını askıya alarak bekletmiştir. Bunun üzerine başvuruda

bulunan kişi kamu denetçiliği kurumuna başvuruda bulunarak mahkeme kararının uygulanarak kişinin görevine iadesinin yapılmasını talep etmiştir¹⁸².

Kamu Denetçiliği Kurumu başvuruda bulunan kişinin başvurusu üzerine olay hakkında araştırma ve inceleme sürecini başlatmıştır. Olayda başvuruda bulunan kişi hakkında var olan suçlamanın mahkeme kararı ile düşünüldüğü belirtilen kamu denetçiliği kurumu idarenin anayasaca mahkeme kararını yerine getirme zorunluluğundan dolayı başvuruda bulunan kişinin göreve iade edilmesinin gerçekleşmesi gerektiği yönünde tavsiye kararında bulunmuştur.

Böylelikle idare mahkemenin vermiş olduğu karara uymayarak anayasaya, kanuna ve yönetmeliğe aykırı bir işlemde ve eylemde bulunması ise ortaya çıkan hukuka aykırı eylem ve davranışın kamu denetçiliği kurumu tarafından ortadan kaldırılması yönünde kararın alınması ile idarenin keyfi davranışlarda bulunarak kişilerin haklarının ihlal edilmesinin önünde engel teşkil etmiş ve kişilerin, kurumların ve kuruluşların hukuka aykırı işlem ve eylemlerde bulunmasını engellemiştir. Bu engelleyiş durumu kişilerde, kurumlarda ve kuruluşlarda hukuk ilkelerinin hakkaniyetli bir şekilde gözetilerek hayata geçirilmesini sağlamış ve iyi yönetim ilkelerinin kullanılması yönünde adımlar atılarak etik ve ahlakın toplumda, kurumda ve kişiler üzerinde kullanılmasının yaygınlaştırılması sağlanmıştır.

3.1.14. Belediye Memur Alımının Usulsüz Yapılması Durumu

Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvuruda başvuran kişi Bilecik ili Osmaneli Belediye Başkanlığının memur alımı ile ilgili olduğu görülmektedir. İlane başvuruda bulunan şikayetçi belediyenin memur alım ilanına başvuru yaptıktan belli bir süre sonra başvurusunun belediye tarafından kabul edilmediğini ve memur alım sürecindeki sözlüye girmeye hak kazanamadığını öğrenmesi üzerine sözlüye hak kazananların KPSS puanlarının kendisinden düşük olmasına rağmen onların hak kazanıp kendisinin hak kazanmamasında belediyece bir usulsüzlük yapıldığını beyan

¹⁸² Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Download\(ombudsman.gov.tr\)](http://Download(ombudsman.gov.tr)), (Erişim Tarihi:08.06.2022)

ederek belediyeyi arayıp başvurusunun neden kabul edilmediğini öğrenmeye çalışmıştır. Belediye personeli ise başvuruda kullanılan belgelerin aslı gibi olmaması sebebiyle başvurusunun kabul edilmediğini belirtmesi ile başvuruda bulunan kişi memur alım sürecinde hakkının ihlal edildiğini belirterek belediyenin memur alım sürecinde usulsüzlük yaptığı gerekçesiyle durumun Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından araştırılmasını istemiştir¹⁸³.

Kamu denetçiliği kurumuna başvurusu üzerine konu ile ilgili araştırma ve inceleme sürecini başlatmıştır. Kamu Denetçiliği Kurumu yapmış olduğu araştırma ve incelemelerin sonunda başvuruda bulunan kişinin belediyeye başvurmuş olduğu belgeler e-devlet onaylı olduğundan ötürü noter onaylı belge niteliğinde belgeler sayılmasından aslı gibi belge niteliğinde belgeler olarak görülmüş ve belediyenin belgelerin aslı gibi olmaması sebebiyle başvuran kişinin başvurusunu onaylamamasını usule aykırı bularak başvuran kişinin haklılığını ortaya koymuştur. Başvuruda belirtilen online başvuru yöntemiyle belediyeye başvuran kişinin belgelerinin kabul edilmemesi kendi ilan ettikleri belgeye aykırı olduğu beyanatında bulunarak başvuran kişinin başvuru sırasında belediyece hakkının ihlal edilerek hukuka aykırı bir durum ortaya çıkarıldığını belirtmiştir. Bu yönde tavsiye niteliğinde karar veren kamu denetçiliği kurumu belediyenin almış olduğu karardan başvuran kişinin yaşadığı hak ihlalinin giderilerek mağduriyetinin ortadan kaldırılması yönünde tavsiyede bulunmuştur.

Konunun kamu denetçiliği kurumuna intikal etmesi sonucunda belediyeye başvuran kişinin mağduriyetinin giderilmesi yönünde telkinde bulunan kamu denetçiliği kurumu başvuran kişinin belediyece hakkının ihlal edilmesinin önünde durarak başvuran kişinin belediyece maruz kaldığı usulsüzlüğü ortadan kaldırılması yönünde karar alması sonucunda kişinin idare tarafından hakkının ihlal edilerek haksızlığa uğramasını engellemiştir. Kamu denetçiliği kurumunun konu hakkında böyle bir karar alması kişide, kurumda, kurum çalışanlarında, kurum personellerinde ve toplumda hukukun, hakkaniyetin, ahlakın, etiğin, iyi yönetim ilkelerinin ve etik

---

¹⁸³Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Download \(ombudsman.gov.tr\)](https://www.ombudsman.gov.tr/), (Erişim Tarihi: 11.06.2022)

ilkelerin kullanılmasının ve yerleşmesinin temellerini atarak kullanımının yaygınlaştırılmasını sağlamıştır.

3.1.15. Görevde Yükselme Sözlü Sınavının Yeniden Yapılması

Görevde yükselme sınavının sözlüsünde yaşanan usulsüzlük ve kayırmacılık sonucunda ortaya çıkan hukuka aykırılık ve hakkaniyete aykırılık eylem ve işlemler ile ilgili olan şikayettir.

Başvuruya konu olan olayda Batman adliyesinde zabıt kâtipliğinde çalışmakta olan başvuran görevde yükselme sınavına katılmıştır. 2021 yılında katılmış olduğu sınavda Batmanda yazılı sınav 1. olup sınavdan 96 alan kişi görevde yükselme sınavının ikinci aşaması olan sözlüde 70' in altında bir puan verilerek başarısız olarak notlandırılmıştır. Bu durumun aynısını 2017 yılında da yaşayan kişi 2017 yılında da görevde yükselme sınavından yine 90'ın üzerinde not almasına rağmen sözlüde elenmiştir. Bir olayın iki defa başına gelmesi sonucunda hakkının ihlal edilerek haksızlığa maruz kaldığını düşünen başvuran kişi durum ile ilgili yaşanan mağduriyetinin giderilerek sözlü sınavının tekrardan yapılıp göreve atanması için Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunmuştur¹⁸⁴.

Kamu Denetçiliği Kurumuna Başvuru sonrasında Kamu Denetçiliği Kurumu olay hakkında inceleme ve araştırma sürecini başlatmıştır. İnceleme sonucunda başvuran kişinin görevde yükselme sınavlarından yeterli puan ve değerlendirme ölçütünü almasına rağmen iki defa sözlü sınavda yetersiz bulunmuş olmasının hayatın olağan akışına ve hayatın gerçekliğine aykırı olduğu düşünülerek sözlü sınavında yetersiz bulunmasını gerekçelendiremeyen idare görevini yerine getirme hususunda kusurlu bulunmuş ve hakkı gasp edilen başvuran kişinin yeniden sözlü sınavına tabi tutularak hakkının verilmesi konusunda tavsiyede bulunulmuştur.

Kamu Denetçiliği kurumunun idareye yeniden sözlü sınavının yapılması hususunda tavsiyede bulunması durumu idarenin kişi veya kişilerin hakkını gasp

¹⁸⁴ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-2102YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:14.06.2022)

ederek hukuka ve hakkaniyete aykırı karar alıp usulsüzlük yapmasını engelleyici ve önleyici bir durum ortaya çıkartmıştır. Eğer olayda bir usulsüzlük veya hakkın gasp edilmesi durumu söz konusu ise tekrardan yapılacak olan sözlünün kayıt altında yenilenmesi bu durumların ortaya çıkmasını engellemiş ve bu durumların ortaya çıkmasının önüne geçmiş olacaktır. Kararın bu şekilde verilmesi sonucunda bir yolsuzluğun veya usulsüzlüğün yapılmasının önüne geçilmiştir. Böylelikle kurum ve kurum çalışanları bu konular üzerinde kendilerine verilen görevi layıkıyla hakkaniyeti ve hukuku gözeterek etik kavramı perspektifinde karar vereceklerdir. İdareye iyi yönetim ilkeleri gereğince telkinde bulunulmasıyla da kurumda iyi yönetim ilkelerinin temellerinin ve etik davranış ilkelerinin temellerinin atılmasını sağlamıştır.

Dolayısıyla Kamu Denetçiliği Kurumunun tavsiye niteliğindeki kararı idarenin ve idarenin çalışanlarının hukuka, hakkaniyete, etik davranış ilkelerine ve iyi yönetim ilkeleri doğrultusunda davranmalarını sağlayarak görevlerini icra ederken görevlerini bu kavramlar doğrultusunda yerine getirmeleri yönünde rehber niteliğinde yol gösterici olmuştur.

3.1.16. Öğretim Üyesi Alım İlanlarının Tüm Sonuçlarıyla Birlikte İptali Talebi Konulu

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunun Türk Hemşireler Derneği Mudanya Üniversitesinin tarihinde açmış olduğu öğretim üyesi alım ilanında hukuka aykırı işlemde bulunduğu gerekçesiyle ilanın geri çekilmesi talebinde bulunmuştur¹⁸⁵.

Türk Hemşireler Derneği'ne göre Mudanya Üniversitesinin yayımlamış olduğu ilanda alınacak öğretim Üyeleri İçin Aranılan özel şartlar şu şekildedir “*Tıp Doktoru olup, Kardiyoloji üzerinde uzmanlık yapmış, en az 5 yıl acil servis ve en az 1 yıl 2 ambulans servis deneyimli, tercihen iki binin üzerinde Primer Ptca tecrübesine sahip olmak*” şeklinde diğeri için ise; “*Tez konusu parkinsonda Elektronörofizyolojik*

¹⁸⁵ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [ilanda belirtilen özel şartlar.pdf](#), (Erişim Tarihi:20.09.2022)

*olarak vemp ile ilgili en az iki tanesi uluslararası olmak üzere beş veya daha fazla makale yazmış olmak ve minimum 5 yıl mesleki tecrübeye sahip olmak*¹⁸⁶.

Mudanya Üniversitesinin öğretim üyesi alım ilanında bu denli spesifik ve bu denli belirleyici ve belirtici şartları sunmuş olması gerekçesiyle Türk Hemşireler Derneği ilanda belirtilen koşulların belirli kişiler için özel olduğunu belirterek yayınlanmış olduğunu savunmuş ve bu koşullar aranan asıl kişiler arasında rekabeti önleyerek hukuka ve hakkaniyete aykırı ilan olduğunu belirtmiş ve ilanın kişiler arası eşitliği bozarak belirli kişiler ve veya kişi için açıldığını beyan ederek ilanın kaldırılmasını ve geri çekilmesini talep etmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumu idareyle konu hakkında yazışmalara başlamış ve idarenin konu hakkındaki savunmasını dinlemiştir. İdarenin savunması alındıktan sonra Kamu Denetçiliği Kurumu Mudanya Üniversitesinin sunduğu gerekçeleri kabul etmeyerek ve ilanın hukuka ve hakkaniyete uygun hale gelebilmesi, eşitliğin sağlanabilmesi ve kişiler arası rekabetin önlenmesi için Mudanya Üniversitesi 'ne kararın geri çekilmesi ilanın yeniden yayınlanması gerektiği konusunda tavsiyede bulunmuştur.

Kamu denetçiliği kurumunun hukuka aykırı idari işlem karşısında etik değerleri ve iyi yönetim ilkelerinin önce işlemi hukuka uygun hale getirmesi kişinin kuruma ve ilkelerine olan güveninin artmasını sağlamış ve kişinin uğradığı haksız işlemin ortadan kaldırılmasında aracı olan kamu denetçiliği kurumu ilkeleri ve değerlerinin adaletin yerini bulunması konusunda gerekli olduğunu kanısını varmıştır kişinin hayatında toplumda kurumda ve kuruluşlarda etik ilkelerin gözetilerek hareket edilmesi sağlanmış olması etik ilkelerin kullanımının yaygınlaşmasını sağlamıştır.

---

¹⁸⁶A.g.k., s.1

3.2. Kısmi Tavsiye Niteliğindeki Kararlar

3.2.1. ÖSYM'nin Yanlış/Yanıltıcı Sınav Giriş Belgesi Düzenlediği İçin KPSS'ye Giremediğini İddia Eden Başvuranın Eşdeğer Sınava Alınması

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunan kişi 2018 yılında yapılan KPSS genel kültür genel yetenek sınavında sınav giriş yerinin sınav giriş belgesinde yanlış yazıldığı gerekçesiyle mağduriyetinin giderilmesi için Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunmuştur. İlgili kişi ÖSYM'nin açıklamış olduğu sınav giriş belgesinde sınav giriş yerinin Samsun merkezde bulunan Samsun 19 Mayıs Anadolu Lisesi yazmasına rağmen kişinin sınav günü sınav yerine gitmesiyle asıl sınava gireceği yerin merkezden 40 km uzakta samsunun ilk adım ilçesinde yer alan Samsun On Dokuz Mayıs Anadolu Lisesi olduğunu öğrenmektedir. Bu bilgiyi sınavın başlamasına son 30 dk kala öğrendiğinden dolayı asıl sınav yeri olan okula yetişememiş ve sınava girememiştir. ÖSYM'nin sınav giriş belgesinde yanlış bir okulda sınava gireceğinin yazılmış olması sonucunda sınava giremeyen kişi ÖSYM'nin yanıltıcı bilgi ve belge yayımlamasından ötürü mağduriyet yaşadığını ve bu mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir¹⁸⁷.

Konu ile ilgili araştırma ve soruşturma yapan kamu denetçiliği kurumu ÖSYM'nin yayımlamış olduğu belgede yanıltıcı ibarelerin yer alması sonucunda kişinin mağdur edilmesini hukuka ve hakkaniyete aykırı bulmuştur. Lakin burada suçun tek sorumlusu olarak ÖSYM'yi görmeyen kamu denetçiliği kurumu kişinin de sınavdan bir gün önce sınav yerini gidip görmemiş olması ve istediği zaman teknolojik aletleri kullanarak belgenin üzerindeki karekod ile asıl sınav yerinin bilgisine harita yöntemiyle ulaşabileceği ve burada kişinin de belli konularda ihmalinin söz konusu olduğunu belirterek konuyu karara bağlamıştır. Konuyu karara bağlarken kişinin de hafif kusurlu görülmesinden kaynaklı olarak kişinin talep etmiş olduğu eş değer sınav yapılması talebini reddederek ÖSYM'ye "*Başvuran ile benzer mağduriyet durumlarının önlenmesi amacıyla, adayların sınav giriş belgesinde yer alan sınava*

¹⁸⁷ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [ÖSYM'nin yanlış yanıltıcı sınav giriş belgesi düzenlediği.pdf](#), (Erişim Tarihi:08.06.2022)

gireceği yer bilgisi ile okul binalarının tabelalarıyla birebir olarak örtüşmesi için gerekli önlemlerin alınması”¹⁸⁸ yönünde tavsiyede bulunmuştur.

3.2.2. Sözlü Sınava İtiraz

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunan kişi Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Gümrük Memurluğu sınavına başvurduğunu ve başvuranlar arasında en yüksek KPSS puanına sahip olmasına rağmen sınav sözlüsüne alınmadığını belirterek mağdur edildiği ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir¹⁸⁹.

Konu ile ilgili araştırma sürecini başlatan Kamu Denetçiliği Kurumu kişinin katılmak istediği mülakatta herhangi bir hak ihlalinin olmadığını belirterek kararı reddetmiştir. Kararı reddeden Kamu Denetçiliği Kurumu bu tür haksız durumların oluşabilme ihtimalinin ortaya çıkmasını önlemek için ticaret bakanlığına sözlü sınavlarında tarafsızlığın, nesnellüğün, şeffaflığın ve hesap verilebilirliğin sağlana bilmesi için sözlü sınavlarından sonra sözlülerin cevap kâğıtlarının yayımlanması yönünde tavsiyede bulunmuştur.

---

¹⁸⁸ a.g.k., s.11

¹⁸⁹ Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Sözlü sınava itiraz hakkındadır.pdf](#), (Erişim Tarihi: 16.07.2022)

Sonuç

İnsanoğlunun her bir eyleminin ve davranışının bağlı bulunmuş olduğu değerler bulunmaktadır. İnsanoğlunun her bir eyleminin temellendirilmesini sağlayan bu değerler insanın hangi yönde hareket etmesi gerektiğini belirtmektedir. İnsan davranışlarının belirli yönde hareket etmesini sağlayan etik kişinin eylemlerinin ahlaki olmaya yönlendirerek iyiyi elde etme çabası içerisine girmesini sağlamaktadır. Bu doğrultuda etik kişinin taşıdığı değerler doğrultusunda, eylem sürecindeki davranışlarını sergilediği sırada ve tercihleri arasında seçim yapacağı ana geldiğinde kişiye rehberlik ederek kişinin doğruyu-iyiyi, ahlaki olanı seçmesine yol gösteren ve erdem sahibi insanın ortaya çıkarmasını sağlayan evrensel standartlara sahip kurallar bütünü olarak tanımlanabilir. İnsan davranışlarını belirli standartlar doğrultusunda hareketini sağlayan etik hayatın sürdürülmesi için her zaman gerekli bir değer olmuştur.

İnsan hayatının sürdürülebilmesini sağlamak için gerekli görülen değer kişilerin hayatında yer edinmesinin ardından insanoğlunun oluşturmuş olduğu yapılar, kurumlar ve kuruluşlar içerisinde de ihtiyacı hissedilmiştir. Bu ihtiyaç ise etik ilkelerin kurum ve kuruluşlar içinde vaz geçilmez bir değer halini almasını sağlamıştır. Literatürde İlk olarak meslek grupları içerisinde kendisini gösteren etik kavramı dönem koşullarının değişmesiyle kamu yönetimi içerisinde de kendisini göstermeye başlamıştır. Dönemsel olarak toplumsal, kültürel, sosyal, ekonomik, siyasal ve kavramsal krizlerin hepsini bir anda yaşayan kamu yönetimi güven kaybına uğramıştır. Kamu yönetimi içinde yaşanan güven kaybının ortadan kaldırılarak kamu yönetimi içinde duyulan güvenin artması ve yaşanan krizlerin etkilerinin azaltılması için kamu yönetimi içerisinde değişim olgusu benimsenilmiş ve kamu yönetimi geleneksel anlamda benilmemiş olduğu değerleri bir yana bırakarak yeni kamu yönetimi anlayışını ve değerlerini benimsemiştir. Etik kavramı da kamu yönetimi içinde yeni sürecin başlamasıyla kamu yönetimi içerisinde yerini almıştır.

Kamu yönetimi içinde etik değerlerin benimsenmesini sağlamak için yeni kamu yönetimi sürecinde kamu görevlileri etik kurulu kurulmuş ve kamu yönetimi içinde etik ilkelerin kullanılmasının yaygınlaştırılmasını sağlamıştır. Kamu yönetimi içinde

görevlerini yerine getirmekte olan personellerin, idarenin, idarecilerin ve kamu çalışanlarının etik ilkeler doğrultusunda görevlerini yerine getirmesini sağlayan ve hareket etmelerini gözeten bu kurum etik kavramının kamu yönetimi içerisinde yerleşmesi noktasında önemli yer teşkil etmiştir. Lakin bu kurum etik ilkelerin denetimi noktasında eksik ve yetersiz kalmıştır. Bu kurumun denetim noktasında eksik ve yetersiz kalmış olması ise kamu denetçiliği kurumunun denetim mekanizması içerisinde yer verilmeye başlaması ile giderilmiştir dolayısıyla Kamu Görevlileri Etik Kurulunun kurulması sonrasında kamu yönetiminde uygulanan etik ihlallerin denetim sorunu ortaya çıkmıştır. Kamu Denetçiliği Kurumu da bu ihlallerin sonucunda ortaya çıkan sorunun giderilmesi doğrultusunda denetim mekanizması içerisinde yerini alan bir kurumdur.

Kamu yönetimindeki kişilerin kurum ve kuruluşların etik ilkelere bağlı kalarak hukuka ve hakkaniyete bağlı kalarak idari işlem ve eylemde bulunmasını sağlayan kamu denetçiliği kurumu etik ilkelerin ve iyi yönetim ilkelerinin kişide, toplumda, kurumda ve devlette benimsetilerek yaygınlaştırılmasını açısından önem teşkil etmektedir. Etik ilkeler doğrultusunda ve iyi yönetim ilkeleri doğrultusunda idare karşısında hakkı ihlal edilen kişiyi koruyarak idarenin haksız eylemlerden vazgeçmesini sağlayıp hukuka hakkaniyete, etik ilkelere ve iyi yönetim ilkelerini benimser nitelikte davranmasını sağlayan ve idareye tavsiye niteliğinde verdiği kararlarda bulunarak idareyi doğruyu yapmaya sevk eden kamu denetçiliği kurumu kararları etik ilkelerin yaygınlaştırılması ve kullanılması açısından önem teşkil etmektedir.

Çalışmada ele alınan kararlar genel olarak değerlendirildiğinde şu şekilde özetlenebilir:

- 2013/473 şikâyet numaralı başvuru hakkında verilen 30.12.2015 tarihli tavsiye kararında Ermeni kilisede istihdam edilen din görevlisinin maaşının devlet tarafından karşılanması talep edilmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu yapmış olduğu incelemeler sonucunda Ermeni kilisesinde görevini yerine getiren din görevlisinin de Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan maaş talebini hukuka uygun

bulmuş ve Ermeni kilisesinde görevli din adamının maaşının karşılanması konusuna idareye tavsiyede bulunmuştur.

- 18.745.356-101.07.04 E.4187 sayılı 2018/5914 şikâyet numaralı başvuru hakkında verilen 04.10.2016 tarihli tavsiye kararında Batı Marmara Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü'nde görev yaparken tarafına mobbing uygulanarak mağdur edildiği iddiasıyla mobbingin varlığının tespiti talebinde bulunmuştur. Konu hakkında araştırma sürecini başlatan Kamu Denetçiliği Kurumu konuya dair incelemelerini yaptığında idare tarafından bahsi geçen mobbing uygulamasının varlığını tespit etmiş ve uygulanan mobbingden kaynaklı olarak ortaya çıkan hukuka aykırı eylem ve davranışların idare tarafından düzeltilerek etik ilkeler doğrultusunda hareket edilmesi yönünde tavsiye kararında bulunmuştur.
- 86.171.061-101.07.04 sayılı başvuru hakkında verilen 17.3.2017 tarihli tavsiye kararında ÖSYM tarafından belirlenen 15 dakika kuralına göre geç kaldıkları gerekçesiyle adayların Yükseköğretime Geçiş Sınavı'na (YGS) alınmaması konusunda karar almış olan ÖSYM'nin almış olduğu kararda düzeni sağlama konusunda ve aldığı kararı hayata geçirmesi noktasında insan hayatını engelleyecek mahiyette durumlara yol açtığı gerekçesiyle ÖSYM'nin almış olduğu kararda hukukiliğe aykırı bir durum gözetmemiş olsa da uygulamaya geçme noktasında ÖSYM'nin etik ilke ve davranışlar doğrultusunda ahlaki bir süreci teşkil edecek mahiyette süreci ilerletmemiş olduğunu belirterek ÖSYM'ye bu tür yenilikleri uygulamaya geçme konusunda hayati sınavları tercih etmeyerek kimsenin mağduriyetine yol açmayacak şekilde uygulamaya geçmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.
- 86.171.061-101.07.04-E.1671 sayılı 08.08.2017 tarihli tavsiye kararında başvuranın yüksek lisans programına girmeye hak kazanmasına rağmen idare tarafından kazanılan hakkın kaybedilmesi için alım şartlarına yeni durumlar eklendiği gerekçesiyle idare Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından haksız bulunmuştur.
- 18.745.356-101.07.04-E.3206 sayılı başvuru hakkında verilen 05.09.2017 tarihli tavsiye kararında başvuran araştırma görevlisi alım sınavını asilden

kazanmasına rağmen gerekçe gösterilmeksizin atamasının yapılmamasına ve yerine yedek adayın atanmasına itiraz etmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu ilgili idari kurumun gerekçe gösterilmeksizin asil aday yerine yedek adayın alınımının yapılmış olmasından dolayı idarenin eylem ve davranışını hukuka aykırı bir işlem olarak görmüş ve asil aday yerine yedek adayın atanmasının asil adayın mağduriyetine sebebiyet verdiği gerekçesiyle yapılan atamanın yeniden değerlendirilmesi ve asil adaya atanmamış olmasının gerekçesinin sunulması gerektiği yönünde tavsiyede bulunmuştur.

- 94.019.529-101.07.04-E.7167 Sayılı, 2017 /15934 şikâyet numaralı başvuru hakkında verilen 14.12.2017 tarihli tavsiye kararında başvuranın, babasının rahatsızlanıp acilen ameliyat olması nedeniyle süresi içerisinde evraklarını teslim edemediği için atanmadığı acil tıp uzmanlığı kadrosunun boşta kalacağını belirterek, mağduriyetinin hakkaniyet kuralları çerçevesinde giderilmesini talep etmiştir. Konu hakkında araştırma sürecini başlatan Kamu Denetçiliği Kurumu ataması yapılacak adayın idareye bahsi geçen tarihler arasında belgeleri ulaştıramamasının sebebinin babasının acilen ameliyata alınmış olması durumunu doğrulaması üzerine idareye atanacak kişinin kadrosunun boş olmuş olması adayın tekrardan başvuru yaparak başka bir kişinin mağduriyetine sebep olmayacağı gerekçesiyle atanacak adayın belgelerinin idarece talep edilerek değerlendirilmesi yönünde yeni tarih belirlenerek kişinin hayatın olağan akışından kaynaklı olarak belgeleri ulaştıramamış olma mazeretini kabul etmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.
- 86.171.061-101.07.04-E.17835 Sayılı, 2018/5914 şikâyet numaralı başvuru hakkında verilen 03.05.2018 tarihli tavsiye kararında Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Başkanlığı başvuranın, TÜBİTAK Başkanlığı'nın 18.01.2018 tarihli ve sayılı yazısıyla etik ihlali olduğuna ve yaptırım uygulanmasına dair verilen karara itirazı ve kararın yeniden değerlendirilmesi talebinde bulunmuştur. Talebi inceleyen Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin "Haksız Yazarlık" konusunda almış olduğu kararın hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı gerekçesiyle idareye tavsiyede bulunmuştur.

- S.11404 sayılı başvuru hakkında verilen 28.02.2019 tarihli tavsiye kararında başvuran atamalar sebebiyle yaşanan mağduriyetlerin giderilmesi talebinde bulunmuştur. İstanbul Tapu Kadastro II. Bölge Müdürlükleri'nde 2018 yılında yapılan atamalar sırasında atanan personellerin koşul ve durumları idare tarafından göz önünde bulundurulmaksızın atamaların yapıldığını ve bu atamalar sırasında göz önünde bulundurulmamış olan durum ve koşullardan kaynaklı olarak personellerin mağdur edildiği kanısına varan kamu denetçiliği kurumu atamalar sırasında gözetilmeyen personel koşullarının göz önünde bulundurulması atamaların yeniden değerlendirilip yapılması yönünde tavsiyede bulunmuştur.
- 2019/3968-S.5813 sayılı 2019/7573 şikâyet numaralı başvuru hakkında verilen 05.04.2019 tarihli tavsiye niteliğindeki kararda ÖSYM Online ödeme sisteminde yaşanan teknik aksaklık sebebiyle YKS ücretini yatıramayan başvuranın mağduriyeti hakkındaki konunun incelenerek mağduriyetin giderilmesi yönünde Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunmuştur. Olay hakkında gerekli araştırmayı yapan Kamu Denetçiliği Kurumu sınava girecek adayın sınav ücretini yatıramamış olmasının sebebinin ÖSYM'nin anlaşılabilir olduğu çevrimiçi sistem ve bankacılık sisteminden kaynaklandığı kanısına varmıştır. Sorunun ÖSYM'nin sisteminden kaynaklanmış olması sebebiyle sınava girecek adayın idarenin sistemsel sorunundan kaynaklı olarak mağdur edilmesinden dolayı Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin yol açmış olduğu mağduriyeti gidermesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.
- 2019/6763-S.10304 sayılı, 2019/4477 şikâyet numaralı başvuru hakkında verilen 05.08.2019 tarihli tavsiye kararında Balıkçı Barınakları Kira Sözleşmesi Eki "Özel Şartlar" 2. maddesinin hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu iddiasında bulunmuş ve yaşanan hukuka ve hakkaniyete aykırılığın giderilmesi için kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunmuştur. Konu hakkında gerekli araştırma ve inceleme sürecini başlatan kamu denetçiliği kurumu idarenin tutum ve davranışlarını hukuka ve hakkaniyete aykırı bularak durumun idare tarafından düzeltilmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.

- 2020/7421-S.20,11707 sayılı 26.11.2019 tarihli tavsiye kararında yeterlik sınavına çağrılma talebi konusunda idarenin yönetmelikte belirlemiş olduğu şartları sağlamasına rağmen idare tarafından yeterlilik sınavının açılmadığı ve bundan dolayı hakkı olan bir durumu idarenin yol açtığı haksızlıktan kaynaklı olarak elde edemediğini belirtmiştir. Konu ile ilgili yönetmelik şartlarını ve adayı göz önünde bulunduran Kamu Denetçiliği Kurumu adayın yönetmelikte belirtilmiş hak doğrultusunda adayın yeterlilik sınavına girmeye hak kazandığını belirtmiştir. Kazanılmış olan bir hakkın idarece verilmemesinden kaynaklı olarak yaşanan mağduriyetin giderilmesi yönünde ilgili idareye tavsiye niteliğinde kararda bulunmuştur.
- 2020/68689-S.20,74714 sayılı, 2020/3431 şikâyet numaralı başvuru hakkında verilen 19.02.2020 tarihli tavsiye kararında Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığı Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından Vadim TV ve Doruk TV logolu kanallarının çocukların, gençlerin ve toplumun ahlak yapısı üzerinde olumsuz etkiler bırakan içerikteki reklamlarının engellenmesi veya bu içerikten arındırılması, bu konuda kanuni düzenleme gerekiyorsa TBMM tarafından yasal düzenleme yapılmasını talep etmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin toplum ahlakını gözetici nitelikte davranmış olması sebebiyle idareye tavsiyede bulunmuştur.
- 2022/386-S.22.581 sayılı, 2021/12767 şikâyet numaralı başvuru hakkında verilen 26.07.2021 tarihli tavsiye kararında başvuran kişi idarenin yargı kararının uygulanması talebinde bulunmuştur. Başvuran kişi yaşadığı durum hakkında yargı mercii bir kaniya vararak karar vermiş olmasına rağmen idarenin verilmiş olan yargı mercii kararını hayata geçirmemesi ve uygulamamasından kaynaklı olarak mağduriyet yaşadığını belirterek mağduriyetinin giderilmesini talep etmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu olayda idarenin takınmış olduğu tavrın şahsiliğine değinerek olay hakkında verilmiş olan yargı mercii kararının uygulanması gerektiği konusunda idareye tavsiyede bulunmuştur.
- 2021/15134-s.21,24219 sayılı, 2021/13293 şikâyet numaralı, 05.08.2021 tarihli tavsiye kararında belediye memur alımının usulsüz yapıldığını iddia

etmiş ve hakkına ilişkin durumun korunması için Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunmuştur. Bahsi geçen belediyeye memur alım sürecini inceleyen Kamu Denetçiliği Kurumu ilgili idarenin memur alım sürecinde hakkaniyetli davranmadığı kanısına vararak ilgili idarenin konuyla ilgili yaşanan mağduriyetinin giderilmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.

- 3.1.15. 2022/2389-S.22,3622 sayılı, 2021/16475 şikâyet numaralı 27.09.2021 tarihli tavsiye kararında başvuran görevde yükselme sözlü sınavının yeniden yapılması talebinde bulunmuştur. Talebin yerine getirilmesi için Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuruda bulunanın talebi Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından haklı görülmüş ve yaşanan mağduriyetin giderilmesi için idareye tavsiyede bulunmuştur.
- 2022/12667-S.22,19358 sayılı 16.08.2022 tarihli tavsiye kararında kamu denetçiliği kurumuna başvuruda bulunun Türk Hemşireler Derneği Mudanya Üniversitesi'nin tarihinde açmış olduğu öğretim üyesi alım ilanında hukuka aykırı işlemde bulunduğu gerekçesiyle ilanın geri çekilmesi talebinde bulunmuştur. Olay hakkında incelemesini yapan kamu denetçiliği kurumu idarenin davranışını hukuka aykırı bulmuş ve idarenin bulunmuş olduğu eylem ve davranışını geri çekmesi yönünde tavsiyede bulunmuştur.

Çalışmada ele alınan kararların hepsinde idarenin haksız ve hukuka aykırı işlem ve eyleminden dolayı mağduriyet yaşayan bireyleri idare karşısında koruyarak idarenin hukuka ve hakkaniyete uygun bir şekilde davranmasını sağlanarak idare karşısında mağduriyet yaşayan kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesini sağlamıştır. Bu sebepten ötürü Kamu Denetçiliği Kurumu kararları kurumların, idarenin, kuruluşların önünde kişi veya kişilerin haklarının ihlal edilerek idarece haklarının gasp edilmesinin önünde duran önleyici nitelikteki kararlardır. Kamu Denetçiliği Kurumu kararları idarenin gerçekleştirmiş olduğu bir eylem ve işlemde kişinin mağduriyet yaşaması ile hakkının ihlal edilmesi durumunun ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumu hakkı ihlal edilmiş olan kişinin idare karşısında hakkının gözetilmesini sağlayarak idarenin ve idari çalışanların görevlerini icra ederken hukuka hakkaniyete ahlak kurallarına etik ilkelerine ve iyi yönetim ilkelerine riayet ederek yerine getirmesini sağlamaktadır.

İdare eylem ve işlemlerini yerine getirirken hukuk kuralları, etik kuralları ve iyi yönetim kuralları doğrultusunda hareket edilmesinin sağlanması etik ilkelerin idare içerisinde benimsenmesini sağladığı kadar idare içerisinde bulunan personelde de toplumda ve toplum içerisinde yer alan tüm bireyler içerisinde de etik ilke ve kuralların benimsenilmesini sağlayarak bireyde kurumda ve toplumda etik ilkelerin kullanılmasını yaygınlaştırmaktadır.

KAYNAKÇA

- AĞAOĞLULLARI**, Mehmet Ali, “**Bodin’den Hobbes’a Doğru**”, **Sokrates’ten Jakobenlere Batı’da Siyasal Düşünceler**, Ed. Metmet Ali Ağaoğulları, İletişim Yayınları, 2014, İstanbul.
- AKÇAGÜNDÜZ**, Emre, Türk Kamu Yönetiminde Denetim Anlayışının Dönüşümü ve Ombudsmanlık Kurumu, **Yüksek Lisans Tezi**, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Edirne, 2012.
- AKÇAY**, Erkan, “Cumhurbaşkanlığı Sisteminde Siyasi Denetim: İdarenin TBMM Tarafından Denetlenmesi”, **Ombudsman Akademi**, Cilt:3, Sayı:5, 2016, ss.30-70
- AKDENİZ**, İbrahim, “Kamu Görevlileri Etik Kurulunu Yeniden Düşünmek”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı:103, 2016, ss.41-74
- AKDENİZ**, İbrahim; “Kamu Görevlileri Etik Kurulunu Yeniden Düşünmek”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı. 103, 2016, ss. 59-83.
- AKGÜNER**, Tayfun; **Kamu personel yönetimi**, 7. Basım, Der Yayınları, İstanbul, 2016.
- AKTEL**, Mehmet ve diğerleri, “Türkiye İçin Yeni Bir Denetim Modeli: Kamu Denetçiliği (Ombudsman)”, **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt: 5, Sayı: 9, 2013, s.15-45
- ALTUN**, Murat; Ahmet Sayer ve Abdulkadir Barutçu; “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kararları Işığında Kamuda Görülen Etik Dışı Davranışlar ve Yolsuzluklar”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı. 91, 2013, ss. 33-55.
- ANSİKLOPEDİ**; **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi**, Cilt. 12, Interpress Yayıncılık, İstanbul.
- ARI**, Serdar, Dünya’da Kamu Denetçiliği Kurumu ve Türkiye Karşılaştırması: Yapısal Analiz, **Yüksek Lisans Tezi**, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Kayseri, 2014.
- ARSLAN**, Nagehan Talat, “Klasik-Neo Klasik Dönüşüm Süreci: Yeni Kamu Yönetimi”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 11, Sayı: 2, 2010, ss.1-63
- ARSLAN**, Süleyman, “İngiltere’de Ombudsman Müessesesi”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt:19, Sayı:1, 1986, s. 147-177
- ATAK**, Selçuk; “Kamu Yönetimi Etiği”, **Meslek Etiği Kavramları**, Ed. Selçuk Atak ve Serdar Kenan Gül, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, ss. 311-341.

- ATEŞ**, Hamza, “Ombudsmanlık İçin Öncü Bir Kurum: Hisbe”, **Ombudsmanlık Denetimi**, Cilt:2, Sayı:6, 2017, ss.21-49
- ATKAÇ**, Burhan, Türkiye’de Kamu Yönetimi Öğretiminin Gelişimi, Kamu Yönetimi Disiplin Sempozyumu Bildirileri 2, 1995, TODAİE Yayınları, Ankara, s.10
- AVŞAR**, Zakir, **Ombudsman/Kamu Denetçisi**, Hayat Yayınları, İstanbul 2012.
- BATALLİ**, Mırlında ve Artan Fejzullahu, Principles of Good Administration under the European, 2018.
- BAUMAN**, Zygmunt; **Post-modern Etik**, 2. Baskı, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998.
- BELL**, Samuel ve Altur Hindmoor, Commentary The Governance of Public Affairs, Journal of Public Affairs, 2009.
- BİLGİ TEKNOLOJİLERİ ve İLETİŞİM KURUMU**; **Kamu Kurumlarında Kurumsal Etik Kültürünün Oluşumunda İnsan Kaynakları Yönetiminin Önemi ve Bilgi Teknolojileri Kurumu İçin Bir Model Önerisi**, 1. Baskı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Yayınları, Ankara, 2013.
- BÜLBÜL**, Mahmut, “Bir Parlamenter Denetim Yolu Olarak TBMM’de Yazılı Soru”, **Yasama Dergisi**, Sayı:4, 2007.
- CEVİZCİ**, Ahmet; **Etige Giriş**, 1. Baskı, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2002.
- ÇEVİKBAŞ**, Rafet; “Yönetimde Etik ve Yozlaşma”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt. 20, Sayı. 1, 2006, ss. 265-289.
- ÇIMRIN**, Füsun Kökalan ; “Küreselleşme, Neo-Liberalizm ve Refah Devleti İlişkisi Üzerine”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı. 23, 2009, ss. 195-204.
- ÇİÇEK**, Âdem; “Türk Kamu Yönetiminde Etik Uygulamaları ve Kamu Çalışanlarının Etik İklim Algısı: Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü Örneği”, **Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya, 2019.
- DEMİRCİ**, Mustafa ve Fatma Neval Genç; “Türkiye’de Kamu Yönetimi Reform Sürecinde Etik Yapılanma”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt. 41, Sayı. 2, 2008, ss. 43-58.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI**, “**Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2007-2013**”, Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, Ankara.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI**, “**Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı**”, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, Ankara, 1979.

- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI**, “**Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2014-2018**”, Devlet Planlama Teşkilatı Yayını, Ankara.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI**, “**Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)**”, Ankara, Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, 1996.
- DOĞAN**, Kadir Caner, “Türkiye’de 1980 Sonrası Kamu Yönetiminde Reform Politikalarına Yön Veren Kavramsal/Teorik Düşünceler ve Kurumsal Düzenlemeler”, **Türk İdare Dergisi**, Sayı. 476, 2014, ss.125-174
- DOĞAN**, Kadir Caner, “Yeni Kamu Yönetimi ve Etik Anlayışının Türk kamu Yönetiminde kurumsallaşması: Kamu Görevlileri Etik Kurulu Örneği”, **Turkish Studies**, Cilt. 10, Sayı. 10, 2015, ss. 349-391
- DOĞAN**, Kadir Caner; “Yeni Kamu Yönetimi ve Etik Anlayışının Türk kamu Yönetiminde kurumsallaşması: Kamu Görevlileri Etik Kurulu Örneği”, **Turkish Studies**, Cilt. 10, Sayı. 10, 2015, ss. 381-402.
- ERDOĞAN**, Oğuzhan, Avrupa Doğru İdari Davranış Yasası ve İyi Yönetim İlkeleri Üzerinden Yerel Yönetimlerde Reform, **Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 10, Sayı: 1, 2020, ss.201-243
- ERDOĞMUŞ**, Osman, Kamu Yönetiminde İdari ve Denetsel Açından Ombudsman Kurumu: Türkiye Örneği, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara, 2006.
- ERHÜMAN**, Tufan, Ombudsman, Amme İdaresi Dergisi, Cilt.31, Sayı.3, 1998, ss.87-127
- ERHÜRMENT**, Tufan, “Ombudsman”, **Amme idaresi Dergisi**. Cilt. 31, Sayı. 3, 1998, s.89
- ERİM**, Gizem; “Kamu Yönetiminde Etik Anlayışı: Türk Kamu Yönetiminde Etik Uygulamaların Karşılaştırmalı Analizi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya, 2018.
- ERYILMAZ**, Bilal; **Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar**, 8. Baskı, Umuttepe Yayınları, İstanbul, 2015.
- FENDOĞLU**, Hasan Tahsin, “Cumhurbaşkanlığı Sisteminde Ombudsman Denetimi: İdarenin Kamu Denetçiliği Kurumu Tarafından Denetlenmesi”, **Ombudsman dergisi**, sayı 5, ss.10-35
- FENDOĞLU**, Tahsin, Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık), Yetkin Yayınları, 2010, Ankara.
- GAMMELTOFT**, Hansen, “Ombudsman Kavramı”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 29, Sayı: 3, 1996.

- GELBORN**, Walter, When Americans Complain: Governmental Grievance Procedures. Harward University Press, Cambridge, 1966, ss.1-67
- GEREKÇELİ ANAYASA ÖNERİSİ**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982.
- GÖKÇE**, Orhan ve Erhan Örselli, “Kamu Yönetiminde Etik ve Etik Dışı Davranış Algısı”, **İş Ahlakı Dergisi**, Cilt. 4, Sayı. 7, 2011.
- GÖKÇE**, Orhan ve Erhan Örselli; “Kamu Yönetiminde Etik ve Etik Dışı Davranış Algısı”, **İş Ahlakı Dergisi**, Cilt. 4, Sayı. 7, 2011, ss. 47-63.
- GÖZLER**, Kemal ve Gürsel Kaplan; **İdare Hukukuna Giriş**, 20. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa, 2015.
- GÖZÜBÜYÜK**, Şeref, **Yönetim Hukuku**, Turhan Yayınları, Ankara, 1996.
- GÜNAL**, Cihan Necmi ve Maksud Emre Mülazımoğlu, “Yurttaşan Paydaşa Geçişin Önündeki Engellerin Ortadan Kaldırılması: Kötü Yönetişimin Karşısında Kamu Denetçiliği Kurumu”, **Ombudsman Akademik Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 13, 2020, ss.111-147
- GÜNAL**, Cihan Necmi ve Maksud Emre Mülazımoğlu, “Yurttaşan Paydaşa Geçişin Önündeki Engellerin Ortadan Kaldırılması: Kötü Yönetişimin Karşısında Kamu Denetçiliği Kurumu”, **Ombudsman Akademik Dergisi**, Cilt: 7, Sayı: 13, 2020, ss.111-147
- GÜNER**, Hasan, “Türkiye’de Kamu Yönetimi ve Kamu Yönetiminin Denetimi”, **Denetim Dergisi**, Sayı:14, 2014.
- HARROP**, Martin, **Siyaset Bilimi Karşılaştırmalı Bir Giriş**, Çev. İbrahim Yıldız ve diğerleri, 1. Baskı, Dipnot Yayınları, Ankara, 2016.
- HEYWOOD**, Andrew; **Küresel Siyaset**, Çev. Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir, 5.Baskı, BB101 Yayınları, 2018.
- HEYWOOD**, Andrew; **Siyaset**, Çev. Bekir Berat Özipek ve diğerleri, 9. Baskı, Adres Yayınları, Ankara, 2013.
- HILL**, Larry, Institutionalization, the Ombudsman, and Bureaucracy, The American Political Science Review, 1974.
- HILL**, Larry, The Model Ombudsman: Institutionalizing New Zealand’s Democratic Experiment, Princeton University Press, New Jersey, 1976, ss.9-56
- IŞIK**, Samet, Türk Kamu Yönetiminde Denetim Reformları ve Kamu Çalışanlarının Denetim Algılarının Performanslarına Etkisi: Kastamonu İli Örneği, **Yüksek Lisans Tezi**, Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kastamonu, 2019.

- İYİ**, Sevgi ve Harun Tepe, **Etik**, 1. Baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir, 2019.
- KAHRAMAN**, Mehmet ve Ali Balkan, “Kamu Denetçiliği Kurumu Kararlarında Denetim Ölçütü Olarak Kullanılan İyi Yönetim İlkeleri”, **Ombudsman Dergisi**, Sayı:12, 2020
- KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU KARARLARI**, 2013-473 Şikâyet Numaralı Kilisede İstihdam Edilen Din Görevlisinin Maaşlarının Devlet Tarafından Karşılanması Talepli Başvurusu Hakkında Verilen 30.12.2015 Tarihli Tavsiye Karar, **Ombudsman dergisi**, Cilt:2, Sayı:4, s. 277
- KAMU YÖNETİMİ ARAŞTIRMASI GENEL RAPOR (KAYA RAPORU)**, TODAİE Yayınları, Ankara, 1991
- KAPLAN**, Çetin; “Kamu Yönetiminde Etik ve Kamu Çalışanları’nın Etik Kavramını Algılayışları”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 14, Sayı. 3, 2009, ss. 343-355.
- KARABOĞA**, Tuğba ve Cemal Zehir, “Henri Fayol ve Yönetim Alanına Katkıları Üzerine Bir İnceleme”, **IBAD Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:7,2020.
- KENEŞ**, Bülent, “Bir Denetim Mekanizması Olarak Ombudsman, Türkiye’deki İhtiyaçlara Ne kadar Cevap Verebilir?”, **Yeni Türkiye Dergisi**, Sayı:13(Siyasal Yozlaşmalar II), 1997, ss.745-815
- KESTANE**, Doğan, “Çağdaş Bir Denetim Organizasyonu Olarak Ombudsmanlık (Kamu Denetçiliği)”, **Maliye Dergisi**, Sayı: 151, 2006, s. 121-147
- KILAVUZ**, Raci ve Diğerleri, “Etkin Bir Denetim Aracı Olarak Ombudsmanlık ve Türkiye’de Uygulanabilirliği”, **Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 1, 2003, s.42-67
- KILAVUZ**, Raci; “Yönetimsel Etik ve Halkın Yönetimsel Etik Oluşumuna Etkileri”, **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt. 26, Sayı. 2, 2002, ss. 255-266.
- KURT**, Mustafa ve Özlem Yaşar Uğurlu, “Yeni Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımının Gelişiminde Avrupa Birliği’nin Rolü: İlerleme Raporları İçerik Analizi”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 11, 2007, ss.81-90.
- KÜÇÜKOĞLU**, Mübeyyen Tepe; “Etik Değerler ve Etiğin Kurumsallaşması”, **Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi**, Cilt 4, No 1, 2012, ss. 177-185.
- MAVİ**, Esra Ebru, “Kamu Kurumlarında Örgütsel Adalet ve Kamusal Etik Algılarının Verimliliğe Etkisi”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 2, 2017, ss.1-45

- MAVİ**, Esra Ebru; “Kamu Kurumlarında Örgütsel Adalet ve Kamusal Etik Algılarının Verimliliğe Etkisi”, **Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 2, 2017, ss. 14-23.
- ORAN**, Baskın; “AB’yle İlişkiler”, **Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar Cilt 3**, Ed. Baskın Oran, 2.Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013.
- ÖKTEMİ**, Kemal ve Leyla Çiftçi, “Türkiye’de Kamu Yönetimi Reformunun Vizyonu”, Ed., Yüksel Demirkaya, **Türkiye’de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu**, Wald Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı Yayınları, 2016, İstanbul.
- ÖNEN**, Mustafa ve Ali Yıldırım, “Kamu Yönetiminde Etik Denetimi: OECD Ülkeleri Örneği”, **Akademik Yaklaşımlar Dergisi**, Cilt: 5, Sayı:1, 2014.
- ÖRSELLİ**, Erhan ve Ali Şahin; “Kamu Çalışanlarının Kişisel, Kurumsal ve Toplumsal Etik Sorumluluklar ve İkilemleri Üzerine Bir Araştırma”, **II. Ulusal Uygulamalı Etik Kongresi**, 19-20 Ekim 2006, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, ss. 623-630.
- ÖZALP**, Ahmet, “Küreselleşme, Post-modern Görelilik ve Kamu Yönetimi”, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Sayı. 2, 2013, ss.124-178
- ÖZDEMİR**, Birol, Kamu Denetçiliği Kurumunun İşlevi ve Yapısı, **Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku (İdare Hukuku) Anabilim Dalı, Ankara, 2014.
- ÖZDEMİR**, Murat; “Kamu Yönetiminde Etik”, **Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 4, Sayı 7, 2008, ss. 179-195.
- ÖZER**, Akif, “Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı:59, 2005, ss. 3-27
- ÖZER**, Hüseyin, **Kamu Kesiminde Performans Denetimi ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi**, T.C. Sayıştay 135. Kuruluş Yıldönümü Yayınları, No:4, Ankara, 1997.
- ÖZER**, Mehmet Akif, “Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı:59, ss.1-43
- ÖZYURTKAN**, Süreyya; **Büyük Ortadoğu Projesi ve Psikolojik Savaş**, 1. Baskı, Uluğbey Kitabevi, İstanbul, 2006.
- PARLAK**, Bekir ve Kadir Caner Doğan, “Türkiye’de Ombudsmanın Uygulanabilirlik Analizi: Ampirik Bir Çalışma”, **Turkish Studies**, Sayı: 10, s.756-799

- PİCKL**, Victor, Ombudsman Sisteminin İslami Temelleri, Çev: Taykan Ataman, **Yeni Türkiye Dergisi**, Yıl 3, Sayı 14, 1997, ss.790-867
- PIEPER**, Annemarie; **Etiğe Giriş**, Çev. Veysel Atayman ve Gönül Sezer, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1999, s. 30'dan akt. Harun Bodur, "Etiğin Alet Çantasına Bakmak: Ahlak, Etik ve İlintili Temel Kavramlar Üzerine Notlar", **Temaşa Erciyes Üniversitesi Felsefe Bölümü Dergisi**, Sayı. 7, 2017, ss. 155-190.
- SAHİLLİOĞLU**, Eliz Sinem, "Geleneksel Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi", **Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, 2005.
- SAYLI**, Halil ve Duygu Kızıldağ; "Yönetimsel Etik ve Yönetimsel Etiğin Oluşmasında İnsan Kaynakları Yönetiminin Rolünü Belirlemeye Yönelik Bir Analiz", **Afyonkarahisar Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt. 9, Sayı. 1, 2007, ss. 231-251.
- SEVİNÇ**, İsmail ve Betül Akyıldız, "Kamu Denetçiliği Kurumu Faaliyetlerinin Yıllık Raporlar Üzerinden Değerlendirilmesi", **Ombudsman Akademik**, Sayı: 13, Cilt:7, 2020, S: 57-91
- ŞAHİN**, Ümit, "İyi Yönetişimin Türk Kamu Yönetiminde Uygulanması ve Kamu Denetçiliği Kurumu", **Ombudsman Dergisi**, Sayı:1, 2018, ss.89-123
- ŞEN**, Mustafa Lütfi; "Kamu Görevlilerini Yoldan Çıkararak Bubi Tuzakları: Hediye ve Bağışlar", **Enderun Dergisi**, Cilt. 3, Sayı. 2, 2019, ss. 98-108.
- ŞEN**, Mustafa Lütfi; **Kamu Görevlileri Etik Rehberi**, 7. Baskı, T.C. Kamu Görevlileri Etik Kurulu, Ankara, 2019.
- ŞENGÜL**, Ramazan, "Fransa'da Kamu Yönetiminin Denetlenmesinde Kamu Arabulucusunun Rolü", **Danıştay Dergisi**, Sayı: 2003, ss.95-135
- TOKSÖZ**, Fikret ve Diğerleri, **Yerel Yönetimler ve İyi Yönetişim**, Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları, 2018, İstanbul.
- TOKSÖZ**, Fikret, **İyi Yönetişim El Kitabı**, Tesev Yayınları, 2008, İstanbul.
- TÜRKİYE BELEDİYELER BİRLİĞİ**; **Açıklamalı-İçtihatlı-Örneklili Mal Beyanı**, 1. Basım, Koza Yayıncılık, Ankara, 2011.
- TÜSİAD**, **Devlette Etikten Etik Devlete Kamu Yönetiminde Etik Kavramsal Çerçeve ve Uluslar arası Uygulamalar Cilt 1**, 1. Baskı, TÜSİAD Yayınları, Ankara, 2005.
- TÜSİAD**, **Devlette Etikten Etik Devlete Kamu Yönetiminde Etik Yasal Altyapı Saydamlık ve Ayrıcalıklar Tespit ve Öneriler Cilt 2**, 1.Baskı, TÜSİAD Yayınları, İstanbul, 2005.
- TÜSİAD**, **Kamu Bürokrasisi**, İstanbul, TÜSİAD Yayınları, 1983.

TÜSİAD, ombudsman (Kamu Hakemi) Kurumu İncelemesi: Devlette bir toplam kalite Mekanizması Örneği, TÜSİAD Yayınları, 1997, İstanbul.

TÜSİAD, Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri, TÜSİAD Yayınlar, 1997, İstanbul.

TÜSİAD; Kamu Hizmetinde Etik Güncel Konular ve Uygulama, 1. Baskı, TÜSİAD Yayınları, İstanbul, 2003.

UÇAR, Berna, “Kamu yönetiminde yeniden yapılandırma: Türk kamu yönetiminde performans odaklı yönetime geçiş”, **Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Konya, 2007.

USTA, Sefa ve Mustafa Kocaoğlu; “Kamu Yönetiminde Etik Davranış İlkeleri: Kırşehir Belediyesi Çalışanlarının Etik Algıları Üzerine Bir Araştırma”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt. 20, Sayı. 3, 2015, ss. 153-173.

USTA, Sefa; “Kamu Yönetiminde Etik Bir Sorunsal Olarak Çıkar Çatışması ve Kamu Görevi Sonrası İstihdam”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi**, Cilt. 19, Sayı. 2, 2016, ss. 1-17.

UZUN, Yaşar; “Kamu İdarelerinde Etik Yönetim Altyapısı ve Değerlendirilmesi”, **Ombudsman Akademik**, Cilt. 3, Sayı. 6, 2017, ss. 107-141.

UZUN, Yaşar; “Kamu İdarelerinde Etik Yönetimi”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı. 80, 2011, ss. 33-56.

YÜKSEL, Cüneyt; “Kamu Yönetiminde Etik ve Türk Kamu Yönetiminde Etik hakkında Yeni Yasal Düzenlemeler”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt. 64, Sayı. 2, 2006, ss. 167-211.

İNTERNET KAYNAKLARI

“5176 Sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”, <http://www.etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/10/1.5.5176.pdf> (Erişim Tarihi:20.05.2020).

“Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği”,<http://www.etik.gov.tr/wpcontent/uploads/2019/09/kamugorevliierietikdavranisilkeleriilebasvuru.pdf> (Erişim Tarihi:28.05.2020).

“Kamu Görevlileri Etik Kurulu”, <http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/02/genelge2004-27.pdf> (Erişim Tarihi: 28.05.2020).

“Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu”, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3628&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi:30.05.2020)

“Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”, http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/02/sozlesme_BM.pdf (Erişim Tarihi: 28.05.20).

AKINCI, Müslüm, **Bağımsız İdari Otoriteler ve Ombudsman**, Beta Yayınları, 1999, İstanbul, s. 267; Hasan Tahsin Fendoğlu, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Osmanlı, [1213791 \(dergipark.org.tr\)](https://www.dergipark.org.tr/1213791), (Erişim Tarihi: 12/09/2021)

AKYIMAZ, Bahtiyar, “İyi Yönetim ve Avrupa İyi Yönetim Yasası”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, [GAZİ ÜNİVERSİTESİ \(dergipark.org.tr\)](https://www.dergipark.org.tr/GAZI_UNIVERSITESI), (Erişim Tarihi:04/10/2021)

ANSİKLOPEDİ; Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi, Cilt. 6, Interpress Yayıncılık, İstanbul.

AZİZ, Asif, “Ethics in Public Administration: A Study on Sylhet Deputy Commissioner Office”, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2468461 (Erişim Tarihi: 10.05.2020)

<https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.resmigazete.gov.tr%2Feskiler%2F2013%2F03%2F20130328M1-1-1.doc&wdOrigin=BROWSELINK>, (Erişim Tarihi:23/09/2021)

Kamu Denetçiliği Kanunu, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120629-2.htm>, (Erişim Tarihi: 20/09/2021)

Kamu Denetçiliği Kanunu, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120629-2.htm>, (Erişim Tarihi: 20/09/2021)

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130328M1-1.htm>, (Erişim Tarihi: 25/09/2021)

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, [711KAMU-DENETCILIGI-KURUMU-KANUNUNUN-UYGULANMASINA-ILISKIN-USUL-VE-ESASLAR-HAKKINDA-YONETMELIK.pdf \(ombudsman.gov.tr\)](https://www.ombudsman.gov.tr/711KAMU-DENETCILIGI-KURUMU-KANUNUNUN-UYGULANMASINA-ILISKIN-USUL-VE-ESASLAR-HAKKINDA-YONETMELIK.pdf), (Erişim Tarihi: 15.04.2021)

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, [711KAMU-DENETCILIGI-KURUMU-KANUNUNUN-UYGULANMASINA-ILISKIN-USUL-VE-ESASLAR-](https://www.ombudsman.gov.tr/711KAMU-DENETCILIGI-KURUMU-KANUNUNUN-UYGULANMASINA-ILISKIN-USUL-VE-ESASLAR-)

- [HAKKINDA-YONETMELIK.pdf \(ombudsman.gov.tr\)](#), (Erişim Tarihi: 15.04.2021)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [15 DAKİKA KURALI.pdf](#), (Erişim Tarihi:10.09.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Download \(ombudsman.gov.tr\)](#), (Erişim Tarihi:11.06.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Download \(ombudsman.gov.tr\)](#), (Erişim Tarihi:08.06.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [ilanda belirtilen özel şartlar.pdf](#), (Erişim Tarihi:20.09.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-0205YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:06.08.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-0503YYYY.pdf](#),(Erişim Tarihi:05.09.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-0802YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:04.08.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-1308YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:10.06.2020)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-1505YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:25.09.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-2102YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:14.06.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-2308YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:20.08.2020)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Karar-2410YYYY.pdf](#), (Erişim Tarihi:25.05.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [ösym ödeme hatası mağduriyetin giderilmesi.pdf](#), (Erişim Tarihi: 15.05.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [ÖSYM'nin yanlış yanıtıcı sınav giriş belgesi düzenlediği.pdf](#), (Erişim Tarihi:08.06.2022)
- Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [Sözlü sınava itiraz hakkındadır.pdf](#), (Erişim Tarihi:16.07.2022)

Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [TAVSİYE KARARI \(ombudsman.gov.tr\)](http://ombudsman.gov.tr), (Erişim Tarihi:04.05.2022)

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği”,
<http://www.etik.gov.tr/wpcontent/uploads/2019/09/kamugorevlileriesetikdavranisilkeleriilebasvuru.pdf> (Erişim Tarihi:04/10/2021)

KESİM, Erdoğan; “Bir Etik Davranış İlkesi Olarak Hesap Verebilirlik(Hesap Verme Sorumluluğu)”, <http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/03/erdogankesimbiretikdavranisilkesiolarakhesap.pdf> (Erişim Tarihi: 28.05.2020).

TDK SÖZLÜK, [denetim ne demek TDK Sözlük Anlamı \(sozluk.gov.tr\)](http://sozluk.gov.tr), (Erişim Tarihi: 27/09/2021)

Türkiye 2006 İlerleme Raporu,
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2006.pdf, (Erişim Tarihi: 20/09/2021)

Türkiye 2006 İlerleme Raporu,
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2006.pdf, (Erişim Tarihi: 22/09/2021)

Türkiye 2008 İlerleme Raporu,
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/turkiye_ilerleme_rap_2008.pdf, (Erişim Tarihi:21/09/2021)

Türkiye 2011 Yılı İlerleme Raporu,
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/2011_ilerleme_raporu_tr.pdf, (Erişim Tarihi: 23/09/2021)

Türkiye 2012 Yılı İlerleme Raporu,
https://www.ab.gov.tr/files/2012_ilerleme_raporu_tr.pdf, (Erişim Tarihi: 23/09/2021)

Türkiye 2013 Yılı İlerleme Raporu,
https://www.ab.gov.tr/files/2013%20ilerleme%20raporu/2013_ilerleme_raporu_tr.pdf, (Erişim Tarihi:24/09/2021)

Türkiye 2014 Yılı İlerleme Raporu,
https://www.ab.gov.tr/files/ilerlemeRaporlariTR/2014_ilerleme_raporu_tr.pdf, (Erişim Tarihi:24/09/2021)

Türkiye'nin Katılım Yönünde İlerlemesi Hakkında 2004 Yılı Düzenli Raporu,
https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_2004.pdf, (Erişim Tarihi: 19/09/2021)

Türkiye'nin Katılım Yönünde İlerlemesi Üzerine Komisyon'un 1998 Düzenli Raporu, https://www.ab.gov.tr/files/AB_Iliskileri/AdaylikSureci/IlerlemeRaporlari/Turkiye_Ilerleme_Rap_1998.pdf, (Erişim Tarihi:18/09/2021)

YÜKSEL, Cüneyt; “Türk Kamu Yönetiminde Etik Mevzuatı Değerlendirmesi ve Çözüm Önerileri”, <http://www.etiksempozyumu.sakarya.edu.tr/etik/4.1/2Cuneyt%20Yuksel.pdf> (Erişim Tarihi:24.05.2020).

Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları, [94019529-101.07.04-E.7167.pdf](https://www.kdk.gov.tr/94019529-101.07.04-E.7167.pdf), (Erişim Tarihi:07.07.2022)

“Etik Kurul, “Hediye Alma Yasağı Hakkında 2011/1 ilke Kararı”, <http://etik.gov.tr/wp-content/uploads/2019/02/genelge2011-1.pdf> (Erişim Tarihi: 28.05.2020).

TDK SÖZLÜK, <https://sozluk.tdk.gov.tr> (Erişim tarihi: 07.05.2020)